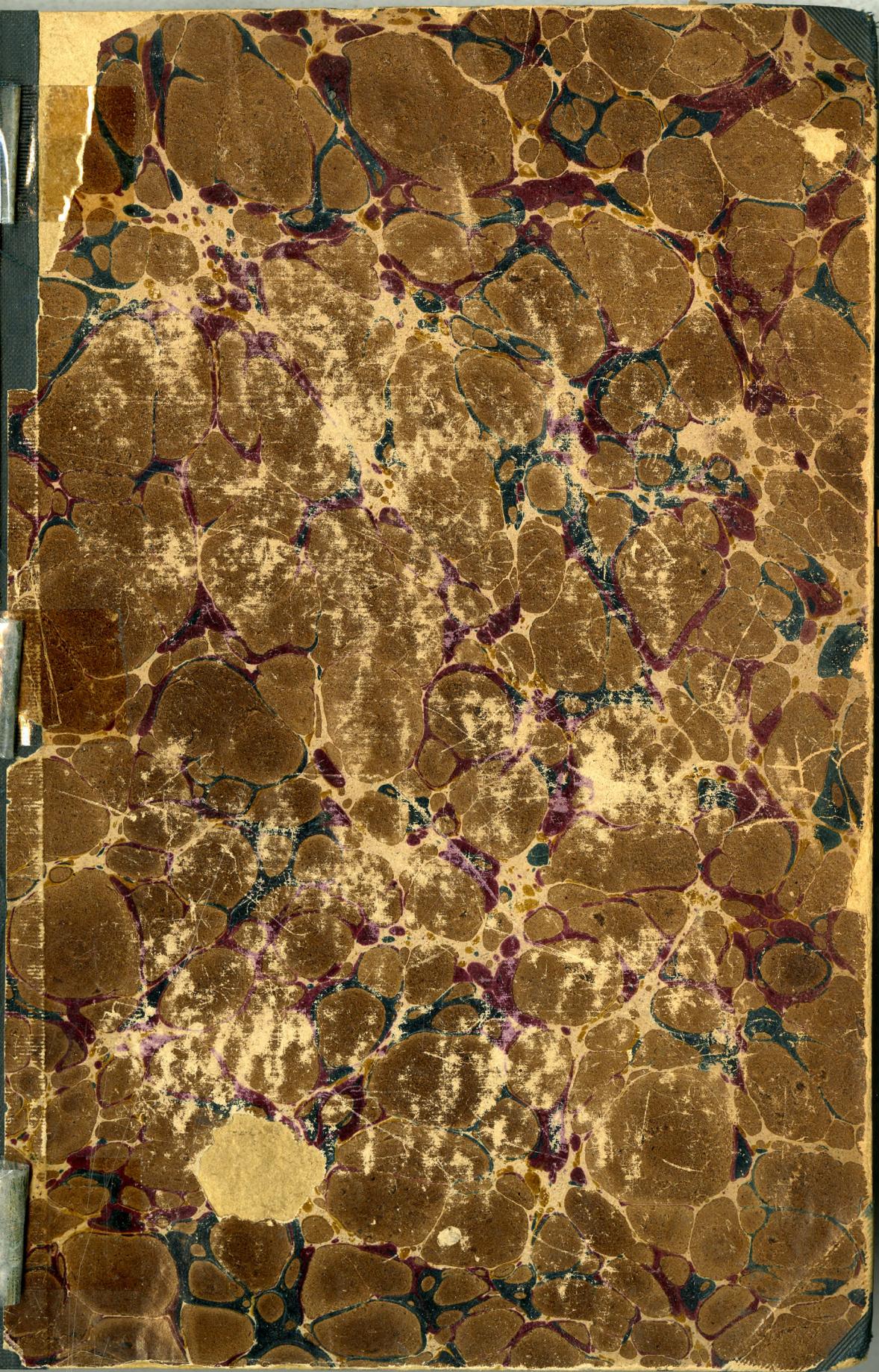

Politikai
röpiratok.

194.

194

1801

FŐJELENTÉSE

a

SOPRONI

KERESKEDELMI- ÉS IPARKAMARÁNAK

az 1875. évre.

8.

Sopron, 1876.
Nyomatott Reichard Adolfnál.

L127200566015

FÖJELLENTESE

1708/1902

KIRÁLYI KÖNYVTÁRSÁG

DE BALLAGI GÉZA

1875. évi

1902

Könyvtár (Könyvtár)

Nagyméltóságú magy. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi Ministerium!

A tisztelettel alulirt kamara szerencsétetik, az 1875. évi üzleti viszonyok, ugy az ipar- és kereskedelem állapota iránt tett észleleteiről jelentését előterjeszteni.

A most működésben álló kamara 1875. évi julius 8-án megalakulván, — miután az elnök és alelnökök választása m. évi julius 16-án 15681. sz. alatt kelt magas ministeri rendelettel jóváhagyatott, — 1875. évi augustus 8-án tartotta első érdemleges ülését.

A kamarai hivatal működése azonban a kamara ujjaalkotása folytán fennakadást nem szenvedett, és így ezen jelentés az egész 1875-ki évre terjed.

A kamara egyuttal kerületének összes termelését magában foglaló statistikai jelentésnek előterjesztését tűzte feladatául.

Ezen jelentés szerkesztése folyamatban van és ugy reményli, miszerint az adatgyűjtés körül fennforgó jelentékeny nehézségek és a feldolgozandó anyagnak nagy terjedelme daczára képes leend, azt még ez év folyamában a nagyméltóságú magy. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumhoz juttatni.

A most felterjesztett főjelentésében a kamara igyekvő volt, kerületének a letelt évbeki közgazdászati állapotáról rövid, de minél tökélyesb képet nyújtani és abba több rendbeli panaszokat és javaslatokat is foglalt, melyeket a magas ministerium kegyes méltánylásába ajánl.

Ezen jelentésben is ugy, mint a korábbiakban, lesznek közölvények melyek már más oldalról a magas ministerium tudomására hozattak.

De a kamara véleménye szerint, az időszakai kamarai jelentések a lakossághoz is intézvék, czéljuk lévén, a kamara működése iránt felvilágositást adni és a gazdasági viszonyok ismeretét tágabb körökben terjeszteni, hogy ekként egyrészt mutassák, miként lesznek kerületük érdekei általuk képviselve, másrészt hogy minő haladás történt; vagy pedig kiemelni, miben állanak azon bajok és hiányok, melyek a termelés, a kereskedelem és a forgalom üdvös fejlődése érdekében még el-távolítandók.

A kamara a letelt 1875. év folyamában terjedelmes működést fejtett ki, különösen pedig igénybe volt véve a meter-mérték- és súlyrendszernek behozása tárgyában.

Érdemleg elintézett 1637 ügydarabot, vezette a czégek jegyzékét, többszörösen véleményt és jelentést tett a magas ministeriumhoz és számos esetben felvilágosítást adott hatóságoknak és magánosoknak. Továbbá összegyűjtötte az ezen főjelentéshez, valamint a munka alatt levő iparstatistikához kívántató anyagot, kiegészítette az iparosok és kereskedőknek 52000 főt magában foglaló lajstromait és eszközölte a kamarai illetékeknek ezekre való kivetését.

Igen kívánatos lenne, ha a kamarának sikerülne, statistikai czélokra tökéletesebb tudósításokat nyerni.

Valameddig a lakosság az ipar- és forgalmi statistikának szükségét tényleg fel nem ismeri, a kamara nem lesz képes, e tekintetben biztosat nyújtani.

Azon fontosabb tárgyak közül, melyekkel a kamara a letelt évben tüzetesebben foglalkozott, a következőket találjuk kiemelendőknek.

Az 1875. január 7-én 934 sz. alatt kelt magas ministeri rendelettel a kamarának alkalom adatott, a Törökországgal fennálló, még 1862-ben kötött kereskedelmi és hajózási szerződés felett véleményét nyilvánítani.

Törökország, mint tudva van, nem tartozik a cultur-államokhoz és nincs kilátása arra, hogy még évtizedek múlva is képes legyen, bárminemű iparczikkekbeni szükségletét önmaga előállítani és önmagát a külföldtől függetleníteni. — Megérdemli tehát, hogy az osztrák-magyar monarchia, mint legközelebbi szomszédja részéről kiválólag figyelembe vétessék és a vele való forgalmi viszonyok a legnagyobb gondot igénylik.

Eddig ezen viszonyok csak kevés gondozásban részesültek, minek súlyos következése az, hogy a francia, belga, főleg pedig az angol verseny kereskedelmünket, még oly iparczikkekkel is kiszorította, melyekkel ezelőtt kizárólag az ottani piacot uraltuk.

A helytelen kereskedelmi politika következményei még mai nap is a török kormánynak a csatlakozási pályák kiépítése iránti kedvetlenségében határozottan nyilvánulnak. Pedig az osztrák-magyar kereskedelem, egyéb — élénk kereskedelmi összeköttetés céljából általán igényelt feltételek által támogatva — csak akkor lesz képes az oszmán

birodalom terjedelmes határai között szilárd állást foglalni, ha Osztrák-Magyarország és Törökország vasuti hálózattal összeköttetve, egymásnak nyitva állandanak.

Hasonlókép alkalom adatott a kamarának, egy Szerbiával kötendő kereskedelmi szerződés iránt véleményét nyilvánítani.

Tekintve a szerb fejedelemségnek, mint közvetlen szomszédnak a magyar kereskedelem tekintetébeni fontosságát, a kamara minden kétség nélkül e terv mellett nyilatkozott.

Az ez érdemben felterjesztett véleményben súlyt fektetett arra, hogy ezen szerződés megkötésénél vas- és vasárúk, gyapjuszövetek, ruha- és pipereárúk, lábbeli és kalapárúk, üveg- és üvegárúk, papír, papír-szőnyegek és kártyák, stearingyertyák és szappan, bor, szesz, liqueur, liszt, cukor s egyebekre nézve minél nagyobb kedvezményeket kelljen kieszközölni.

Ezen kedvezmények kiegyenlítéséül a nyerstermények és sertvésekre vetett behozatali vámot javallta mérsékeltetni.

Különösen fontosnak és szükségesnek tartotta a kamara ezen vámmérséklést a sertvések tekintetében.

Ezek legnagyobbbrészt sovány és csak csekély részben félig hizott állapotban hozatnak be. A behozatal évente mintegy 400.000 darabra rug; nyilván mezei gazdászatunk érdekében fekszik tehát, hogy a behozott sertvések az országban hizlaltassanak és a kereskedelem útján hizott állapotban kivitessenek.

Pécsi kereskedői körökből a kamarához azon megkeresés intéz tetett, miszerint a pécs-barcsi vasut pécsi pályaudvarának nagyobbítása, a raktári helyiségek szaporítása és egyebek iránt évek óta sikertelen maradt törekvést pártolása alá vegye és a nagyméltóságú magy. kir. ministeriumnál kieszközölje, hogy az ebbeli méltányos kiválnalmak, melyek az ottani felsarjadzó ipar- és kereskedelemnek életkérdését képezik, mind a közforgalom, mind a pécsi igyekvő és értelmes lakosság adóképeségének emelése érdekében teljesíttessenek.

A kamara a pécsi kereskedők eme előterjesztett kiválmának igazságos voltáról magának meggyőződést szerezve, azt melegen pártolta.

A kamarának ezen lépését annyiban siker követte, amennyiben a magas ministeriumnak f. évi január 6-án 130. sz. a. kelt kegyes leirata szerint két új áteresznek építésére még az 1875. év folyamában 5665 frt

engedélyeztetett; hogy továbbá a forgalmi eszközökbeni hiánynak pótlása több nyitott kocsinak fedett kocsikká való átváltoztatása által ígértetett, mely célra hasonlóképp 6600 frt engedélyezve lett, és hogy végre a pécsi pályaudvarnak nagyobbitása véget, mire 80.000 frt előirányoztatott, a társulat utasítva lőn, a nagyobbitásra vonatkozó terveket és költségelőirányzatot mielőbb előterjeszteni.

A nagyméltóságú magy. kir. ministeriumnak 1875. évi augusztus 28-án 17537 sz. alatt kelt rendelete, mellyel a kamara értesítettet, miszerint a magas ministerium az italmérési jog gyakorlása és a szesz italok árulása tárgyában fennálló 1868. évi 13713 sz. alatt kelt szabályrendeletet az okból kívánja részben módosítani. mert az eddigi gyakorlat szerint a korlátolt ital-, illetőleg szeszárulási kedvezményben csak azon bejegyzett kereskedők részesültek, kik könyveiket az 1840. évi XV. t. cz. 106. §-a értelmében vezetik és így az 1840. évi XVI. t. cz. 1. §-a szerint rendes kereskedőknek tekinthetők, — azonban ezen határvonal az 1875. évi XXXVII. t. cz. 16. §-a folytán, mely szerint a cégbejegyzési kötelezettség jövőben minden kereskedőre a kufárok és házalók kivételével kiterjesztetett — többé fel nem található: a kamarának alkalmat nyújtott, a regalejavadalmaknak végképpeni eltörlése mellett nyilatkozni, miután csak így lesz lehető, minden kivételt jövőre elmellőzni, mely kivételek a kamara véleménye szerint alaptalanok.

A phylloxera vastatrix rovarnak elterjedésében az ország szőlőszetére nézve rejlő veszély a kamarát arra indította, miszerint a magas ministeriumot felkérje, hogy a községek utasíttassanak, mikép kelljen ezen felette káros rovarnak felmerülése esetében eljárniok.

Borkereskedésünknek kiterjedése iránti gondoskodástól vezéreltetve, a kamara a magas ministeriumot azon törekvésre, mely különösen Portugallia részéről a 26° fölül és aluli borok vámtételeinek Angolországban leendő egységesítése körül követtetik — figyelmessé tette és azon veszélyre utalt, mely az angol borvámoknak ilyképpeni módosításából a magyar borokra nézve keletkezne.

Egyik levelező tagjának a gyárosok részéről csekélyebb rőfmenynység kiszolgáltatása által elkövetni szokott visszaélésre vonatkozó indítványa alkalmat adott a kamarának ezen ügyet alaposan megvizs-

gálni, minek eredményéül a magas ministeriumhoz felterjesztés intéz-
tetett, melyben ezen beigazolt visszaélésnek meggátlásául szigoru rend-
szabályoknak az osztrák ministeriummal egyetértőleg leendő megállá-
pítása kérelmezve lön. a mely felterjesztés a hazai és osztrák kamarák-
kal pártolásúl közöltetett.

Ezen kezdeményezés több kamaránál helyeslésre talált és azok
részéről többen a nagyméltóságu magy. kir. s illetőleg cs. kir. osztrák
miniszteriumhoz hasonló felterjesztést intéztek.

A meter-mérték- és súlyrendszernek behozása alkalmából a magas
ministeriumhoz felterjesztés tétetett a végből, hogy a nevezett rendszer-
nek életbeléptetésével egyidejüleg törvényes intézkedés adassék ki,
mely szerint 1876. január 1-től fogva az összes magyarországi piaczon
a gabona, hüvelyes vetemények és magvak csupán súly szerint árul-
tathassanak.

Ezen felterjesztés a magyar társ kamarákkal is közöltetvén, azok
közül többen — mint e kamara tudomására jött — azt pártolták; a
magas ministeriumtól azonban határozat ez ügyben nem érkezett.

Ugyanazon alkalomból a kamara több rendbeli felterjesztést inté-
zett a magas ministeriumhoz a kőolajnak — mint eddig is szokásban
volt — súly szerinti eladhatása iránt. A kőolaj kicsinyben liter szerint
vétetik, nagyban pedig az ár 100 kilogram után határoztatik meg.
Azonban ezen eljárás a közönségnek okot ad panaszra, mert az olaj és
kőolajnak fajsulya nem mindig egyenlő és bizonyos hőmérsék mellett
felrug; így például az eladó, ki ezen folyadékokat jól fűtött helyiség-
ben árulja, nagyobb előnyben részesülend mint az, ki ugyan e czikkeket
történetesen nem fűtött helyiségben tartja eladásúl. Hasonlóképen vala-
mely edény egészen finomitott áruval bizonyos súlymennyiséggel egészen
megtelik, míg ugyanazon edény ugyanazon mennyiségű kevésbé fino-
mitott áruval nem lesz tele. Miután mindkét czikk nagyban kilogramm
szerint adatik s vétetik, ugy természetesnek látszik, hogy kicsinyben is
kilogramm szerint árultasson. A magas ministerium — ezt felismerve —
pótlólag az olaj és kőolajnak árulhatását súly szerint megengedendőnek
nyilvánította.

Tekintve azt, hogy a hazai iparnak tespedése iránti panaszok általánosak, az egyedül álló iparos önmagán segitni nem tud és hasztalan keres menekvést kétes helyzetéből: a kamara magát indítatva érzi, a magas ministeriumhoz felterjesztést intézni a végett, hogy a magyar kir. honvédség ruházati és felszerelési tárgyainak, a megyei szolgálószemélyzet ruházatának, valamint a fegyenczek ruházatának, ugy a megyék és törvényszékek egyéb szükségleteinek beszerzésénél, első sorban hazai iparunk vétessék közvetlenül figyelembe.

De hogy iparosaink mindezen szükségletek előállításában részt vehessenek és igyekvésük a termelési képességükbe helyezett csekély bizalom miatt — mint eddig — meg ne hiúsuljon, a kamara egyszersmind kültagjaihoz és levelező tagjaihoz fordult azon felhívással, miszerint az iparosok körében oda hassanak, hogy egyes termelőképes és törekvő iparosok, kik ily szállitmányokban részt venni kívánnak, egymással egyesüljenek és a kifogástalan szállításért egyetemleges felelősséget vállaljanak.

A kamarának ezen lépése a magas ministerium részéről méltánylólag tudomásul vétetvén, ebbeli igyekvése támogatatni ígértetett. A kamarának egyes vidékeiből érkeztek ugyan elismerő nyilatkozatok, de egyesülés- a győri csizmadia társulat kivételével — eddig nem történt. —

A soproni hetivásár rendezése érdemében a **helybeli városi közönségnél vásári biztosságnak felállítására** iránt lépés tétetett, minek azon eredménye volt, hogy 1876. január 1-től fogva a vásári forgalomból felmerülő vitás kérdések eldöntésére egy 12 szakértő által támogatott vásári biztosság működik.

Az ursorának elterjedése folytán a kamara magát indítatva érzi, **annak korlátozását** kérelmezni.

Az uzsoratorvény eltörléséről szóló 1868. XXXI. tcz. a kamatszabadság elmélete mellett buzgólkodóknak adá a győzelmet elleneik felett, kika lassu, természetyszerű és ennél fogva ép fejlődésnek szószóllói, de e győzelem az ország és jóllétére nézve végzetessé vált.

A kamatszabadság magasra fejlett államokban erkölcsi célját, az uzsora szellemnek kiirtását teljesíteni fogja. De oly államokban, hol a népnevelés még általán fejletlen és a kölcsönkereső elegendő belátással nem bír arra nézve, hogy rövid idejű és bonyolult feltételekhez

kötött kölcsönöknél a vállalt kötelezés nagyságát megbírálnak; oly államokban, hol a közügyekbeni megállapodás még hiányzik, hol elegendő pénz- és forgalmi eszközök nincsenek, hol a személyes és jelzálogos hitel oly ruganyos alapon nyugszik; oly államokban hol kereskedelem és ipar még fejletlen, hol a kézi ipar általán régi útjain mozog: — ott a kamatszabadság erkölcsi célját nem fogja betölthetni, mert hiányzik a szükséges alapfeltétel s az okvetlenül megkívántató értelmi fejlettség.

Az uzsorának, illetőleg a kamatszabadságnak **megszorítása** tehát Magyarország közhitele érdekében, melyet egy állam sem nélkülözhet, s sürgetőleg szükséges.

A kamara egyáltalán nem ismeri félre, hogy az uzsora nálunk általános, közgazdasági és társadalmi betegség, mely nemcsak egyes bekebelezett kölcsönöknek magas kamataiban nyilvánul, hanem hogy már közállapotainkba hatolt és minden társadalmi osztályt végromlással fenyeget; ugyszinte nem ismeri félre az uzsorának alapokát, mely kétségtelenül abban rejlik, hogy a lakosság nagy része évről évre többet kiad, mint a mennyit a bizton várható jövedelem engedne, és hogy ennél fogva nem annyira hasznos beruházások, mint inkább a hiánylatnak fedezése céljából tesz adósságot. Ennélfogva a kamara meg is van győződve, hogy magával az uzsora korlátozásával a baj telyesen ki nem irtható, de mindazonáltal a jelzálogos kölcsönök után fizetendő kamatlábnak törvényszerű meghatározásában részbeni orvoslást vél feltalálhatni.

A kamara ez érdembeni felterjesztésére közvetlen határozatot ugyan nem kapott, de annak sikere mellett szól azon körülmény, hogy a magas ministerium kebelében az uzsorát illető tárgyalások folynak, mit hihetőleg erre vonatkozó törvényjavaslatnak előterjesztése fog követni. —

Hogy a kamarai kültagoknak alkalom nyujtassék, a kamarai ülések gyakrabbi látogatására és a tárgyalásokban élénkebb részvétre, a kamara a magas ministeriumot felkérendőnek találta, miszerint megengedni kegyeskedjék, hogy a kamarai kültagoknak az ülések látogatása okából felmerülő uti költségei a kamarai költségvetésbe felvettessenek.

A vásároknak folytonos szaporítása, a nélkül hogy ezt a vásároknak országos rendezése megelőzte volna, a kamarát a magas ministeriumhoz intézett azon kérelemre indította: miszerint a vásári ügynek

törvényszerű rendezéséig, mi a kamara részéről korábban többször tett felterjesztés folytán az 1875. július 26-án 15093. sz. alatt kelt rendelettel ígértetett, új vásárok semmi feltétel alatt ne engedélyeztessenek, mivel különben oly előzmények alkottatnak, melyek a kérdéses ügynek sikeres rendezését csak akadályozhatják.

Határozat a kamarának ezen beadványára még nem érkezett, de azóta már több rendbeli engedélyek adtak vásárok tartására.

Mennyire igazolt volt a kamarának érintett felterjesztése, azta következőkből méltóztassék kivenni.

Az 1867. évig a kamarai kerületben 930 országos és 119 hetivásár tartatott. Az 1867. év óta pedig 77 községnek 145 országos és 43 hetivásár engedélyeztetett, úgy hogy jelenleg a kamarai kerület 502 községében mindössze 1075 országos és 162 hetivásár esik.

E mellett még megjegyzendő, hogy mai nap számos oly községben vásár tartatik, melyek erre egyáltalán nem alkalmasak és a közforgalmi érdekeknek semmikép nem központjai.

Hogy tehát a vásári ügynek rendezése most már felette kívánatos, ezt alig fogja valaki félreismerni.

Sopron szab. kir. városa által a behozatali illetékeknek (accise) beszédésében tervezett módosítás, a kamarát 1875. évben is a magas ministeriumhoz intézett terjedelmes felterjesztésre indította, melyben a súlyt arra fektette, hogy azon körülmény mellett, mert a fogyasztási adópótlék beszédésére jogosított községek semminő szabályzathoz kötve nincsenek, miért is az egyik helyen ezen, más helyen ismét más fogyasztási cikkek vétetnek, és pedig a legkülönbözőbb és gyakran egymástól igen eltérő tarifa szerint behozatali illeték alá (mi a kereskedelmet nemcsak megszorítja, hanem egyenest károsítja.), ezen illetékeket rendező országos szabályzat alkottassék.

A nagymélt. m. kir. pénzügyministeriumnak 1875. június 29-én 34974 szám alatt kelt rendelete folytán a kamara nyomozásokat tett a czukornak, szesznek és sernek egyrészt Ausztriába másrészt a külföldre való kivitele iránt.

Az eredmény a czukrot illetőleg kielégítő volt, ebből az 1874. év folyamában Ausztriába, és pedig:

czukorliszt	5074 mázsa
finomitott czukor	68839 „

szörp 5811 mázsa
 a külföldre pedig finomított czukor 16700 „
 kivitetvén.

Kevésbé kielégítő az eredmény a szesz tekintetében, miután Aus-
 triába nyers szesz 21232 mázsa
 finomított szesz 3271 „
 a külföldre pedig misem lett kivive.

Sör nem vitetett ki.

A szeszt illető számok hiányosak. Egyébiránt az e cikkeli
 activkereskedés a kamarai kerületben nem jelentékeny és finomításával
 csak két telep foglalkozik.

A francia kormány a nagyméltóságú csász. és kir. közös külügyi
 ministeriumhoz fordult a kőnkéksavas lugsónak gyártására kívántató
 nyersanyagok termelése iránti tudósítás végett.

A magas ministeriumnak 1875. június 22-én 13350 sz. alatt kelt
 rendelete folytán a kamara igyekvő volt kerületében az ez érdembeni
 nyomozásokat megtenni.

Ilyes anyagokul jelöltettek :

- a) a hamuzsir,
- b) az állati termékek, u. m. szarvasmarhák és juhok szarvai,
 körmei, bőr és gyapju hulladékok.

Ezen nyomozások a kamarára nézve közigazdászati érdekek birtak.

Nem szenved ugyan kétséget, hogy a szakközegek értesítése
 után ítélve, a francia kormány ezen tudakozódásában azon anyagokat
 veszi figyelembe, melyek a Franciaországban oly pusztítólag mutatkozó
 phylloxera vastatrix rovarnak kiirtására használatni szándékoztatnak,
 miután azoknak vegyészeti terméke az eddig megkísértett szerek közt
 leghatályosabbnak mutatkozott.

Kivánatos és ajánlandó tehát, hogy a francia kormánynak a
 kérdéses anyagoknak az osztrák-magyar monarchiából beszerzése min-
 denkép könnyíttessék, és pedig nem csak az illető ipar előmozdításának
 és az ilyes alárendelt termékek értékesítésének érdekében, hanem te-
 kintettel azon eshetőségre is, mely reménylhetőleg nem fog bekövetkez-
 ni, de a lehetőséghez tartozik, hogy a nevezett veszélyes rovar, a
 mint már szórványosan mutatkozik, nálunk is elterjed, és hogy mi a
 a teendő kísérletek folytán képesítetténk az ellene alkalmazandó óvszerrel
 némiképp gyakorlatilag megismerkedni.

A fegyenczek foglalkoztatásának ügye a kamarának szinte alkalmat adott tanácskozásokra és nyomozásokra.

Hasonlóképp foglalkoztatta a kamarát kerületének házi ipara, eziránt az országos statisztikai hivatalnak megkeresése folytán bő anyagot gyűjtván.

Az ország két nagy politikai pártjának egyesülése óta a viszonyok a törvényhozási teendőkre nézve kedvezőbbekké lettek.

Az ujonnan alkotott és közgazdászati szempontból fontos törvények közül első sorban az új kereskedelmi törvényt említjük. Evvel a magyar kereskedői és iparos világnak rég nevelt óhajta valahára beteljesült; az érdekeltek feladata lesz, ezen törvény határozmányainak minden tekintetben megfelelni, hogy a megingatott hitel új gyökeret verjen és megszilárduljon.

Továbbá megnyugvással kell felemlíteni a földadó szabályozásáról, — az általános pósta-egyleti szerződés becikkelyezéséről, — a vasutak építéséből az állam ellen támasztott követelések kiegyenlítéséről, valamint az állami biztosítást élvező pályákon szükséges új beruházásokról, és a nemzetközi távirda-egyezményről szóló törvénycikkeket.

Fájdalommal nélkülözi még Magyarország üzletvilága új csőd- és váltó-törvénynek hiányát, és sajnálandó, hogy az 1875. év ezen fontos törvényeket is, — melyek már régóta előkészítve vannak, a kereskedelmi törvénnyel egyidejűleg meg nem hozta. A kereskedelmi törvénynek egymagában végrehajtása mellett, bármennyire legyen az üdvözlendő, sok ügy mindaddig nem fog kielégítő módon rendeztetni, míg az említett két hiteltörvény megalkotva nem lesz.

Egyébiránt biztosan reménylhetni, hogy az ebbeli kívánalmak az 1876. év folyamában telyesülni fognak.

Még egy jogos kívánat nem ment az 1875. évben telyesedésbe; az ipartörvény még mindig módosításra vár.

A kamara már az 1872. főjelentésében bátorzkodott a magas ministerium figyelmét ezen ügyre irányozni, erre vonatkozólag következőképp nyilatkozván:

„Az 1872. évnek teljesedésbe nem ment óhajai mellett fénypontúl tekintendő az ipartörvénynek alkotása és életbeléptetése.

„Nem akarunk ezen törvénynek birálatába bocsátkozni, hanem csupán tárgyilagosan azt constatálni, hogy sokan magukat általa érdekükben sértetteknek vélik, míg nem magyar, irányunkban egyébként csekély barátságos indulattal viseltető körökben, éppen ezen törvény talál meleg elismerésre.

„Azon szép szándoklatok, melyeket a nagyméltóságú magy. kir. földmívelési-, ipar- és kereskedelmi ministerium az ipartörvény végrehajtására vonatkozó rendeletében letett, úgy látszik, az illető körökben hiányzó fogékonyság, és talán méginkább a mai iparos osztály össegének csekély értelmi képzettsége miatt, hajótörést szenvednek.“

„Nem mellőzhetjük itt, az ország iparviszonyainak jelenlegi állapotát szem előtt tartva, a magas kormány-
nak ez érdembeni **különös figyelmét** kikérni.“

„Noha az alulirt kamara a kor követelményei elől nem zárkózik el; noha az ipar szabad fejlődésének hódol és azon elv mellett küzd, hogy alkotmányos országban mindenki kenyerét úgy keresheti, mint ezt legkönnyebben teheti: úgy mindazonáltal nem képes azon tényt ignorálni, hogy Magyarország diszló nagyiparnak mainap még nem hazája, mivel a legszabadabb ipartörvény sem varázsolhatja, hanem hogy a kézi ipar honunkban még jelentőséggel bír, hogy a kézmives osztály mint termelő és adófizető tényező önállólag fennáll és reményhetőleg jövőben is fennállani fog. De hogy ez lehető legyen, az iparos sarjadéknak értelmi kiképzésére kell a sulyt fektetni.“

„A nagyméltóságú magy. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium azon nemes szándékot nyilvánította, hogy az ország iparos helyein az iparos oktatást akarja életbe hívni.“

„Minden gondolkodó ember ezen intézkedést legalább addig, míg az új népiskolai törvénynek eszméi oly csekély tért foglalnak, a népnek testébe és vérébe még oly kevéssé szívárogtak át, — jobb állapotok fejlődésére vezető segédeszközül örömmel üdvözölni fogja. De csak is segédeszközül! mert ilyes állapotok végleges létesítésére magától az iparos életből kinőtt intézmény kívántatik; hatósági intézkedések e téren döntőleg nem hathatnak.“

„Ilyes intézményül tekintjük az ipartársulatokat“

„Az ipartörvény IV. fejezete ezt tekintetbe veszi ugyan, de benne az önkenyetes egyesülés állittatik fel elvül.“

„Ezzel pedig, a kamara véleménye szerint, a törvényhozás a tényleges viszonyokat nagyon is túlhaladta, oly ürt hagyván hátra, mely könnyen az iparos osztálynak sirjává válhat.“

„Az iparos testületek, czimeztessenek ezek akár czéheknek, akár társulatoknak, az értelmi kiképzés, a belszervezés és a fegyelem érdekében iparügyünkre nézve mellőzhetlenül szükségesek; kell tehát, hogy a törvény, mely hivatva van azt rendezni, az iparosok szilárd testületté való egyesülését elvül kimondja.“

„A társulatoknak célja legyen: az ipar tanulását, a munkásoknak kézmű- és ipariskolák általi műszaki kiképzését, a társulást, azaz az elforgácsolt s ennél fogva tehetetlen erőknél szilárd s hatalmas egésszé való egyesítését előmozdítani és a fegyelmet a társulathoz tartozók közt fenntartani.“

„De miként legyen ezen cél elérhető, ha a törvény erről nem gondoskodik, miután a szabad akaratra bizott társulati egyesülés és az egyesnek a társulathoz való szabad akaratu csatlakozása, kézmiveseinknek mai nap még általánosan csekély műveltségi foka mellett, nem vezet azon célhoz, mely után törekedni kell:“

„Mélyen meggyökerezett véleményünk szerint, mely tapasztalatunk folytán meggyőződéssé vált, a mai nap pangó, oltalom és figyelem nélkül álló hazai iparügyünknek megszilárdulása és életképes fejlődése egyenest szilárd s erélyes társulatoktól függ; mert a társulatok lassanként azon meggyőződésre fognak jutni, hogy az ipar csakis minden czéhbéli maradványok eltávolítása és korszerű kiképzés által lehet képes, magának szilárd, a jövőt biztosító alapot vetni, mely meggyőződésben fel fogják ismerni azon ösvényt, mely célhoz vezet és melyen haladva az ipar lassan-lassan azon helyzetbe jő, hogy üzletét — mind a termelés, mind a kelendőség tekintetében a haladó kor követelményeihez képest berendezhesse és a fenyegető versenynek erős gátot vethessen; — főleg pedig az iparos osztályban erkölcsi öntudatot fog ébreszteni, mely neki ismét a politikai és társadalmi életben figyelmet és tekintélyt szerzend.“

„Ha egyszer iparos osztályunk a szellemi és erkölcsi műveltségnek ezen fokán áll, akkor igenis elérkezett a szabad egyesülésnek ideje; akkor ilyes törvényes intézkedés már nem lehet és nem lesz káros, mivel az egyesülés hatalmáróli fogalom már világosan kiképezve leend; mainap pedig ilyen intézkedés még korai.“

Igy nyilatkozott a kamara 1872. évi főjelentésében az ipartörvény módosítása érdekében, és szükségesnek találta ezen nyilatkozatát jelen főjelentésében szószerint ismételni, mert az ipartörvény módosítása mainap sürgős szükséggé vált és az tovább nem halasztható.

A magyar iparos osztály körében most általános agitatio van folyamatban.

Az ipartörvénynek a kamara kifejtett kívánatához képesti módosítása által a jelenlegi messze terjedő törekvésnek bizonyonnyal éle véthetett volna és iparviszonyaink egészségesebb alapon nyugodnának, mint azt jelenben tapasztalhatni.

A kamara tehát a magas ministeriumot tisztelettel kéri, méltóztassék az ipartörvény módosítását mielőbb foganatba vétetni és valósítani.

Ezek azon fontosabb ügyek, melyekkel a kamara a letelt év folyamában foglalkozott.

A mivel a kamara ezen évben hivatalosan nem foglalkozott, az az Ausztriával való vám- és kereskedelmi szövetség, de azért azt soha szem elől nem tévesztette, miért is ezen, Magyarországra nézve főfontosságú ügyben itt néhány szót kíván mondani.

A monarchia két fele közt létező vám- és kereskedelmi szövetségnek kérdése már az 1873. évben tüzetesen tárgyalatott, mely alkalommal a kamara kül- és levelező tagjainak meghallgatása után, ezekkel egyetértőleg, a kérdéses szövetségben megállapított egyes vámterület fentartása mellett nyilatkozott.

E véleménynél indokul szolgált annak megfontolása, hogy a vámtarifa és a vámtörvények az említett szövetség IV. cikke szerint ennek érintése nélkül, a két törvényhozó testület, illetőleg felelős ministerium egyetértésével, minden időben megváltoztathatók; hogy az elvileges megállapodások mind olyszerűek, melyek ama felállított tényből, hogy Magyarország és Ausztria egy vámterületet képeznek, folynak, és hogy habár a szerződés lejártakor sem Magyarország, sem Ausztria törvényesen akadályozva nincs, a vámterület közösségét megszüntetni, ez mindazonáltal mindegyik résznek kárt okozna, mert mindegyik magát elszigetelné és legnagyobb fogyasztóját ellenévé tenné.

Ily értelemben nyilatkozott a kamara röviden és csupán a főelveket hangsúlyozva, de midőn ezt tevő, egyszersmind mind azon egyes körülményeket is szem előtt tartotta, melyek ezen kérdés bírálásánál döntők.

Népgazdaszatunknak fő-, és eddig majdnem egyedüli alapja — mint ezen jelentésben többször felemlítettik — a földmivelés. Gabona, bor és gyapju, azon kiválóbb cikkek, melyeket szükségletünkön fölül termelünk és kivíthatunk. Azonban a tapasztalat mutatta, hogy ezen cikkeknek is csak akkor van ára és kelete, ha más országokban rossz a termés. Ezelőtt csak egy évtizeddel nem sokat kellett gondolkoznunk, hogyan adjunk túl felesleges terményeinken, és a mi bennünket ebben akadályozott, az a közlekedési eszközök elégtelensége volt. Azóta sok változott; vasutaink száma, kivált az alkotmányos élet visszaállítása óta, nem sejtett módon szaporodott, és ha vasuti hálózatunk még nincs is befejezve, úgy mindazáltal e tekintetben kevés okunk van panasza.

De más államok sem maradtak ez idő alatt tétlenek. Oroszország szinte igyekvő volt közlekedési eszközöket létesíteni és különösen déli részét hozta nyugoti Európával összeköttetésbe; Amerikában pedig, hasonlóképp a közlekedések fejlődésével, a gabonatermesztés, és Ausztriában a gyapjútermelés nagy mérvet öltött. Országunk tehát, mely különösen gabonájával a világ piacán uralgó helyzetet foglalt el, jelenben kénytelen két hatalmas versenytárral megküzdeni.

Ily viszonyok közt a kamara azon meggyőződéshez jutott, miszerint nem lehet tanácsos, a vámterület egységének felbontásával, legközelebbi szomszédunkat, legnagyobb fogyasztónkat elidegeníteni, mert ezt téve, a megtorlás szellemét ébresztenők.

Már akkor, 1873-ban, ugy ujabb időben is, hol a vámkérdés élesebbé vált, hangok voltak hallhatók, melyek szerint Ausztria minden körülmények közt, gabonáját első sorban tőlünk venné, mivel azt tőlünk legközvetlenebbül, leggyorsabban kaphatná. A kamara azon véleményében volt, hogy e remény alig fogna telyesen valósulni; mivel említett versenytársaink nem csak azért fejlődtek oly nagyra, mert terményüket szinte a világ piacára hozhatják, hanem azért is, mert olcsóbban termelni képesek. Nekünk tehát hasonlóképp azon kell lennünk, hogy árunkat olcsóbban adhassuk, de ez a határszáron fizetendő vám által csak drágulna. Továbbá a kamara azon véleményben volt, hogy közelségünk sem volna mindig képes a mi gabonánk, ugy az orosz és amerikai gabona közti árkülömböset kiegyenlíteni, mert erre a vitelbér is nagy befolyást gyakorol és senki abban Ausztriát nem gátolhatná, hogy az idegen gabonát a mienkkel szemben vitelbéri kedvezményekben ne részesítse. E mellett még figyelembe veendő az is, hogy mi mezei gazdaságunknak bármely cikkét csak nyugotnak, az az: vagy magába Ausztriába, vagy Ausztrián át más nyugoti országba tudjuk kivinni, mivel a fumei kikötő, legalább eddig, még keveset jöhet számba.

Ha ez áll a gabonára nézve, ugy még inkább áll a bor tekintetében, — mivel ha gondolható, sőt valószínű; hogy a gabonavám előbbutóbb mindenütt megszűnik, ugy ezt a bornál várni nem lehet. A bor pedig, melynek számára oly nehezen sikerült vámmérséklésekkel némi utat törni, mindjárt a gabona mellett oly kincsünket képezi, mely eddig alig adja negyed részét azon jövedelemnek, melyet — jobb szőlő- és pinczegazdaságot feltételezve — adhatna és idővel bizonyly adni fog.

Még van egy cikk, mely nagy figyelemre méltó, és ez a dohány.

Ugyanis a magyar nyers dohányból, még az 1869-ik évből eredő statistikai adatok szerint, átlag felhasználatik:

a magyar korona országaiban	—	—	—	—	250,000
a Lajtán túli tartományokban	—	—	—	—	430,000
kivitelre	—	—	—	—	120,000
					összesen: 800,000.

mázsa. Ausztria tehát dohányunknak több mint felét veszi és annak szükséglete majdnem még egyszer annyi mint a mienk. Ha már most vesszük, miszerint Ausztriának dohánytermelése oly csekély, hogy azt népvagyonának és közgazdászati érdekének csonkítása nélkül egy tolvonással megsemmisíthető: akkor igen közeli azon aggodalom, hogy az osztrák kormány, közgazdászati téren velünk meghasonlásba lévén, dohányszükségletét máshonnan szerzeni be. És ezen eshetőség ellen valóban nem volna óvszer, mivel az ország a dohány- monopoliumból folyó jövedelméről a mostani nyomasztó viszonyok közt semmikép le nem mondhat, és mivel a dohánytermesztésnek teljes szabadságát is feltételezve, az elvesztett ausztriai vevő helyett mást találni nem lehetne. Bizonyítja ezt az 1868. vagy 1869. évben előfordult azon eset, mely szerint a magyar kormány kénytelen volt, a kivitelre termesztett dohányból ezernyi mázsát vegvenni, csak hogy a termelő pénzt kaphasson.

A felsorolt érvek mind mezei gazdaszatunkból, mint népgazdászati életünk alapjából meritvék. De a kamara nem feledkezett meg az iparnak érdekeiről sem. Sokan voltak és vannak, kik iparunknak fejlődését a vámterület elkülönítésétől reménylhetni vélik és e téreni hátramaradásunkat az 1850. évig fennállott vámsorompó eltávolításának tulajdonítják.

A kamara e véleményt érett megfontolás tárgyává tette, de helyeségéről meg nem győződhetett, mert ellene van azon körülmény, hogy 1848 előtt sem birtunk iparral, midőn tényleg elkülönített vámterületünk volt; hogy ipart az 1840-es évek elején életbe lépett „Védegylet“ sem tudott előidézni, noha ez által, bizvást mondhatni, köztünk és Ausztria közt egy második vámvonal lett felállítva; és hogy azon ipar, t. i. gyáripar, mellyel mai nap birunk, a vámterület egységének idejében keletkezett.

A kamara tehát azon szempontból kiindulva, hogy ipart csak ott lehet alkotni, hol belföldi munka- és tökeerő, és bizonyos mérvű túlnépesedés van, azt véli, hogy az elkülönített vámterület nem fog ipart előidézhetni, és ha igen, hogy ez csak is gyári ipar lehetne, mely azonban, mint más országok példája mutatja, a kézi ipar alól elvonja az éltető talajt.

Ennek folytán a tisztelettel alulirt kamara az 1875. évi viszonyokat feltüntető bevezetés és kifejtett működésének rövid vázlata után, a gazdasági élet egyes ágaira bátorkodik áttérni. —

Mezőgazdasági termelés.

Magyarország mezei gazdaszata általán sok kívánandót hagy.

Nagy birtokosaink nagyrésze, fájdalom, keveset vagy éppen semmit sem foglalkozik gazdaságával, hanem azt másokra bizza, kik, habár itt-ott a legjobb tehetségekkel felruházva, mégsem fordítják osztatlan figyelmöket és azon gondot uruk gazdaságára, mint mainap okvetlenül megkivántatik arra nézve, hogy a föld elgyengítés nélkül ugyan, de mindazonáltal kellőleg hasznosittassék. Hisz vannak vidékek, hol a talaj oly kitünő, hogy a trágyázás általi erősítésének szüksége alig lesz érezhető és mindamellett ugyanott még az ugarlás van szokásban; — jele annak, hogy a föld mily kevésbé lesz kihasználva.

Egy másik nagy visszásság észleltetett az irtásoknál. A földbirtokos a tuskókat 10—12 éven át a földben hagyja, hol vagy elrothadnak, vagy a munkások által kedvtöltésül kiégettetnek. Mily nehéz az ily földnek megmunkálása és minő terület marad ekként használatlanul!

Az összes magyar állami háztartás mainap még a földmivelésen nyugszik; ez fejlődésénekésszilárdulásának alapja. Az tehát a legnagyobb figyelmet és gondot érdemli, annál is inkább, mivel éppen a gazdasági életnek ezen ágát veszély fenyegeti.

Az amerikai gabona versenye, mely az egyesült államok nyugoti részében tömérdek mennyiségben természetik, a magyar gabona-termesztést válsággal fenyegeti.

Azon akadály, mely az amerikai gabonának az európai piacokra nagy tömegekben való állításának eddig utjában állott, főleg a nagy szállítási bér volt, melyet a nyugot-amerikai gazdák a keleti államok vasuti társulatainak fizetni kényszerültek. Ezen vitelbér oly magas volt, hogy a nyersterményeknek nyugoti Amerikától az atlanti tenger partjain fekvő nagy kereskedelmi piacokra vasuton való szállítása lehetlen volt, miután egy véka szállításának költsége az unio nyugoti államaiból LÍverpolig körülbelől három vékának értékével felért.

Ezen akadály legnagyobb része elhárítva van. Az egyesült államok congressusa megtette az első határozó lépést arra nézve, hogy a benső

államok gabonájának olcsóbb ut nyitassék Európába. Két és fél millió dollart szavazott meg a végett, hogy a Mississippi torkolatja mélyítés által tengeri hajók járatára alkalmassá tétessék. Ennek következtében az ezen óriási folyó által képezett víziut az egyesült államok belséjéig a nagy hajó forgalom számára megnyitják és nyugot Amerikának földmivelése azon kedvező helyzetbe jő, hogy gabonájának nagy tömegeit a vizeni szállítás olcsó útján az egész világba szétküldheti.

Az európai piacoknak amerikai gabonával való elárasztása, mi közel jövőben várható, és az ebből folyó következmények, el nem maradhatnak. Világrészünk földmivelési államainak, tehát országunknak gazdaszata is, az által érzékenyen fog érintetni.

Egyet azonban már jelenben bizonyosnak vélünk tekinthetni: a takarmány-termesztés, baromtenyésztés és tejgazdászat emelését, ha előbb nem, akkor bizonyval minden értelmes gazda legfontosabb feladatának fogja ismerni. —

Az államnak pedig feladata, a mezei gazdaszat okszerű fejlődéséről gondoskodni, továbbá mind a b'benső, mind a külfelé irányuló forgalmat könnyíteni, mert a gazdaszati termékeknek könnyű és olcsó forgalma a legjobb támogatás, melyben a mezei gazdaszat részeltethetik. De az ujabban nálunk is behozott szállítási adó egyáltalán nem képes ez irányban élénkítőleg hatni.

Magyarország hydrologiai viszonyai e tekintetben felette kedvezők, de eddig kevésbé lesznek felhasználva. Oly vizerők, mint a Dráva, Rába, stb., melyek szabályozva áldásthozók volnának, elvesznek, miért is eddig a szárazon és vizeni szállítás közti verseny ki nem-fejlődhetett, mint ez nagy hasznunkra lehetséges volna.

Nézzük e tekintetben Angol-, Francia- és Németországot, hogy mily fejlődésnek örvend azokban a víziutak rendszere; mily áldozatokat kívánt ott a folyók menetének szabályozása és a felesleges víztömegeknek csatornázás által a forgalom számára való hasznosítása; — és hogy mily kedvező a mi helyzetünk, hol a természet maga oly sokat tett.

Franciaországot az ország belsejében létező olcsóbb közlekedési eszközei tették nagygyá, terményeinek, különösen borának értékesítését lehetővé. —

Fájdalom, de nálunk azon vélelem uralkodik, hogy a csatornák létesítése inproductív költséget okoz és e vélelemben az e körül felmerülő tervek minden behatóbb bírálat nélkül könnyedén elejtetnek. —

Mellőzhetlenül szükséges, hogy mezei gazdaszatunk az eddig követett utat elhagyja; kell, hogy öszsgazdaszatunkban okszerűbb eljárás

foglaljon helyet, hogy annak minden ága tökélyesbítették. a földbirtok minden irányban belterjes módon hasznosították. hogy magunkat ujításokra elhatározzuk.

Természetes, hogy az államnak nagy birtokaival és a nagy uradalmak tulajdonosainak jó példával kellene előlmenni.

Ezen ujításállana okszerű bérleti rendszernek elfogadásában. Kölcsönös méltányosságra fektetett bérleti rendszer a gazdaszat emelésére felette jótékony hatást gyakorolna; oly birtokok, melyek tulajdonosuknak mai nap csekély jövedelmet, gyakran veszteséget is hoznak. százezer nyi családra nézve a jóllét forrásává válnának, úgy az állam mint az egyes nagy birtokosoknak biztos jövedelme lenne és mind ez a népesedési viszonyokra előnyösen hatna. —

Az 1875. év Magyarország gabonatermésére nézve általán kedvezőtlen volt.

A gazdaszati termelésnek átnézetét nyujtandók, megyénként közöljük az aratási eredményt, mint ez levelezőink által bejelentetett.

S o p r o n m e g y e.

Ezen megye fontos termelő vidékén. a Rábaközben. a repcze.— ezen első termény. melyet a gazda vásárra hoz. hogy árából a közelgő aratásnak költségeit fedezhesse. — mind mennyiségileg. mind minőségileg rosszul fizetett. A buza mennyiségileg a közönséges termés me gőtt legalább egy harmaddal elmaradt, ellenben minősége semmi kívándót nem hagyott, az mind színére, mind sulyára nézve kitünő lévén. Szomoruan állott a rozszsal, mely a közönséges termésnek csak negyedét adta, minősége azonban meglehetős jó volt. Jó minőségű árpa nem s termett és mennyiségileg is távolról sem érte el a közönséges termést. — Hasonlóan áll a zabbal is. A kukoricza kielégítő termést adott. A takarmányfüvek minden tekintetben jól termettek, valamint általán a gumós növények, burgonya s répa is.

A dohány meglehetős jó termést adott, habár az előző évhez nem is hasonlitható. Kár, hogy dohány csak oly kevés községben u. m. Kapuvárott. Garthán és Vitnyéden természetik; a dohány oly termék, mely az államban mindenkor biztos vevőre talál és ritka kivételekkel mindig jövedelmező, ezen fölül pedig azon előnnyel is bir, hogy természetével a munkaerő egész télig értékesithető.

A megyének felső részében a gabonatermés általán középszerű volt, ellenben a szőlő váratlan mennyiségű. de általán csak közép jó,

sőt több helyen, hol a fagy korán beállott, rosz bort szolgáltatott. A bornak ára olcsó és kelendősege mégis csekély, úgy hogy a termelő az idén valóban sulyos helyzetben van.

Panasz hallható az iránt, hogy a szőlőmivelés föltünő módon hanyatlik. Még a mélyen fekvő lapályokban is szőlők ültettetnek és az általános törekvés csak oda irányul, hogy sok bor legyen, mi minőségére igen káros befolyással van.

A gyümölcstenyésztés okszerűleg üzetik; a felállított községi faiskolák a gyümölcs nemesítésére igen előnyösen hatnak.

A baromfityesztés a megyében általán csökkent és a fajok nemesítésére sem fordítatik gond. Örvedetes jelenségül felemlitendő, hogy itt-ott az istálló-neveléssel összekötött előnyök is már felismertettek, mitől a marhaállomány emelése és nemesítése idővel várható. — Jeles faju tenyész bikák beszerzése e tekintetben lényeges befolyással bírna. A baromfityesztés meglehetősen mérvben üzetik. A méhtenyésztés némely helyen, névszerint Sopronban és Ágfalván, de inkább csak kedvtelésből lesz üzve.

V a s m e g y e.

Repcze a megyének több vidékén és szép sikerrel természetlik; az idej repczetermés kielégítő volt. Buza az előző évhez képest csak fél termést adott, de minősége nagy részben igen jó. A rozs nagyrészt kifagyván, felszántatott; a mi belőle termett, az alig felel meg gyöngye középtermesznek; minősége különböző, részint hiányos, részint igen jó. Árpa mennyiségileg sok termett, miután tavasszal a kifagyott rozs helyett árpa vettetett, de minősége igen silány. Zab mennyiségileg igen gyenge középtermetést adott és minősége is csekély. Kukoricza a megyében kevés természetlik, de a termés kielégítő volt. Burgonya a sok eső következtében, kivált amagy is nedves talajban, sok kárt szenvedett. A takarmányfüvek általán igen jól diszlettek. Gyümölcs általán jól termett, különleg pedig szilva, melyből nagy mennyiségű pálinka égettetik. Komló jó termést adott, de távolról sem természetlik oly mérvben, mint ezt a viszonyok megengednék; sajnálandó, hogy a komlótermesztés, gróf Erdődynek Monyorókeréki birtokán megkezdetvén, ismét megszüntettetett, mit a munkaerő hiánya, tehát drága munka okozott volna. A komlótermesztésnek e megyében sokat ígérő jövője van, miért is kívánatos, hogy arra már most több figyelem fordíttassék. Bor a megyében kevés természetlik, de a szüret kielégítő volt.

A szőlőmivelés sok kívánandót hogy, ugyszinte a pinczegazdaszat

is. Szokásban van az időt és pénzt rabló lugasrakás és ezenfölül hiányzanak az alkalmos vesszőfajok. Len és kender eddig csak házi szükségre természetett, azonban a pinkavölgyi gazdasági egyesület ezen növényeknek mint kereskedelmi cikkeknek termesztését kezdeményezte.

A halászat szabadon üzetik; mindenki magát jogosítva tartja bármikor, bárhol és bármiként halászni.

A nagyon alásülyedt baromtenyésztés emelésére a gazdasági egyesületek dicsérendő szorgalommal igyekeznek, csak az sajnos, hogy ezeknek nem áll tehetségükben tenyészbíkákat és kanokat a fajok felfrisztésére beszerezni.

A méhtenyésztés a megyének hegyes vidékein meglehetősen mérvben üzetik.

Z a l a m e g y e.

Az utolsó évekbéli időjárás a mezei gazdaságra nézve általán igen kedvezőtlen volt; rekkenő hőségre és szárazságra gyakran zivatar. jégeső, tartós nedvesség és hideg következett, mi által a gazdáknak minden reménye tönkre tétetett és a gazdaság oly sérveket szenvedett, melyek részben éveken át sem fognak behegedni.

Ami a termést illeti, úgy az a kanizsai járásban a búza és rozs tekintetében általán felényivel több, mint a múlt évben, de az árpa és zabnál kétharmaddal csekélyebb.

A keszthelyi járásban a gabonatermés középszerűnek mondható; a minőség különböző:

buza	80—86 fontos,	gróf Festetics-féle	88—90 fontos
rozs	76—80	„	jó minőségű,
árpa	64—70	„	rosz minőségű,
zab	35—38	„	mennyiségileg és minőségileg rosz,
kukoricza	mennyiségileg és minőségileg jó.		

A sümegi járásban átlag 8 vámmázsa buza, 6—7 mérő rozs, árpa és zab esett egy-egy holdra, mi alig egy harmad termést képes.

Lendva és Letenye vidékén az őszi vetés egy harmad, a tavaszi egy negyed termést adott.

Az egerszegi járásban a termés általán közönséges középtermésen alul állott. Az egyes gabonanemek adatai:

buzában	8—9 mérőt egy hold után,	83—89 font sullyal,
rozsbán,	mely általán rosszul diszlet,	$\frac{1}{4}$ — $\frac{3}{4}$ mérőt egy kereszt után,
		74—80 font sullyal,

árpában. a föld minőségéhez képest részint jó. részint rossz termést, 66—74 font sullyal.

zabban jó középtermést. 46—62 font sullyal.

A tapolczai járásban a termés a múlt évi termésnek csak felét adta; a rozs, szalmájában gyenge, egy kepe után adott $\frac{1}{2}$ mérőt, minősége azonban szép; buza, zab és árpa kepenként 1 mérőt adott szép minőségben.

A csáktornyai járásban a gabonatermesztés, a csáktornyai és beleznai uradalmak kivételével, alárendelt jelentőségű; a termés eredménye a középen alul maradt.

Főterményei a Muraköznek a kukorica és papsuly; e két cikk az ottani gazdaság legjövedelmezőbb ágai, mivel legjobb minőségben teremnek és mint kiviteli cikkek a Muraköznek évenként százazereket hoznak.

Gumós növények, takarmányfüvek, úgy gyümölcs az egész megyében jól diszlettek, mi a gazdára nézve még némi vigaszt képez.

A borstermés, ezen megyének egyik fő jövedelmi forrása, némely jég által károsított hegységeket kivéve, jó és kielégítő volt; különösen kielégített a Muraköznek szüretje, melynek borai luttengeri név alatt ismeretesek. A pinczegazdaság iránt panasz emeltetik.

A dohánytermesztés, mely ez előtt a Muraközben igen élénken üzetett és mai nap is még jövedelmező lehetne, évről évre csökkenik, ugyszinte a méhtenyésztés is. A marhaállomány folyton kevesbül, csupán a lótenyésztés van aránylag jobb állapotban.

S o m o g y m e g y e.

A gabonatermés e megyében általán rossz volt, és ennek oka a májusi időjárásnak tulajdonítatik. A kék nem öntöttek ugyan rosszul, de kevés kéve termett, úgy hogy másrészt alom- és takarmány szalmában is szükség állott be. A magbani eredmény némely helyen csak fél termésnek felel meg és e mennyiségen alul annyira sülyed, hogy egyes helyeken az elvetett szemet sem adta meg.

Minőségileg véve a gabona különös módon meglehetősen tiszta és a keveréktől, a rossz termésnek ezen rendes kísérőjétől, mentes volt.

Buza, kevésbé rozsdás, 83—84 fontos, silányabb.

Rosz 76—80 „ igen szép.

Árpa 65—71 „ rossz, tökélytelen.

Zab 43—45 „ rossz, barna.

Kukorica jó, ellenben repce igen rossz.

Gumós növények, takarmány füvek, gyümölcs kielégítő, de hiányzik az alkalom annak kellő ároni értékesítésére.

B a r a n y a m e g y e.

A gabona mind mennyiségileg, mind minőségileg véve. általán alig adott középsterü termést; bor, Pécs szab. kir. város területén, többszöri jégverés folytán kevés, ellenben a megyének többi járásaiban igen bőven termett, de minősége csak középszerü; gyümölcs, burgonya bőségesen és takarmány szépen lett.

A gazdaszat a megyében általán okszerüen üzetik. A baromtenyésztés, a juhok kivételével, utóbbi időben némi lendületet vett; különösen pedig üzetik a sertvéstenyésztés a Dárdavidéken. A méhtenyésztés inkább kedvtöltésből, mintsem keresetmóduul üzetik.

T o l n a m e g y e.

A gabonatermés az 1875. évben mennyiségileg gyenge középstermés volt; a minőséget tekintve buza igen gyenge; rozs és árpa valamivel jobb, zab és köles kielégítő. A kukoricza teljes és minőségileg is jó termést szolgáltatott, ugyszinte a burgonya is. Repcze és általán olajos növények rosszul fizettek. Kender és len csak házi szükségre természetik. A méhtenyésztés csekély, és a selyemtermelés is, melyre ujjabb időben nagy szorgalom fordittatik, csak kevés eredményre vezetett. A selyemtenyésztés Szegzárd vidékén, — noha ott a felvirágzására kívántató feltételek feltalálhatók és az ottani felügyelőség annak emelésére mindent megtesz, — főleg munkaerő hiányában nem tud szerény mellékkeresetnek színvonalán fölül emelkedni; a lakosság zöme, osztályra való külömség nélkül, a borstermesztéssel foglalkozik, noha ez sem különösen jövedelmező.

Bor az 1875. évben bőven termett és a mennyiség csupán a szegzárdi hegységben közel 300,000 akóra tehető. Egyébiránt a mennyiségnek kiszámítására nem lehet általán érvényes alapot felállítani, mivel a régibb szőlők, melyek éppen a jobb fekvésűek, alig 20—25 akót, ellenben fiatal szőlők 100 akón is túl adtak holdanként. Ezen körülmény a minőség megbíralásánál is mérvadó, és a mint jó nehéz s helyelközzel édes, szép sötét színü, ugy viszont — és pedig sajnos módon leginkább — könnyü s silány borok is szüreteltettek, a melyek egyáltalán nem alkalmasak a szegzárdi vörös borok hírének fenntartására

Ezt megelőzendő, a bortermesztés okszerű fejlesztésének érdekében, országos borászati tanintézetnek Szegzárdon való felállítására, vagy ha ez lehető nem volna, az ott legközelebb létesítendő polgári iskolán egy szaktanár javadalmazása javasoltatik, mit a kamara a magyar bortermesztés érdekére való tekintetből melegen pártolándónak tart.

V e s z p r é m m e g y e.

Az őszi vetés szépen kikelt, de a hosszan tartó tél azokban sok kárt tett, úgy, hogy tavasszal több térségeket felszántani és újra bevetni kellett. A tavasziak a legszebb reménnyel kecsegtettek, azonban a beállott tartós szárazság azokat teljesen tönkre tette, úgy hogy a veszprémi, mezőföldi, lepsényi és enyingi járásokban alig lett az elvetett szem viszanyerve.

Valamivel jobb a termés a Balatonnak keleti és nyugoti vidékén, de itt is nagyon elmaradt a várt eredmény mögött.

A termés az egyes gabonanemek szerint következő volt:

A buza mind mennyiségileg, mind minőségileg felette rossz aratást adott, mit főleg a június havában uralkodott rekkenő hőség okozott.

A rozstermés igen közepszerű, de minőségileg kielégítő volt.

Az árpa mennyiségileg meglehetősen kielégítő termést adott, de minősége könnyebb [66—69 fontos] volt.

Zab mind mennyiségileg, mind minőségileg rosszul termett; legjobb minőség 43—44 fontos.

A kukoricza is csak kevésbé volt kielégítő, valamint a gumós növények is.

Széna és szalma kevés lett és ezek magas árban állanak.

A gyümölcsnek minden neme bőven termett. A bortermés mennyiségileg igen jó, minőségileg kielégítő.

G y ö r m e g y e.

A termés e megyében általában meglehetősen kielégítő volt.

Bevetve volt:

termett:

őszi búzával	39132 hold	219787 mérő és 258924 mázsa szalma
kétszeressel	30 "	240 " " 150 " "

őszi rozssal	17559 hold	101405 mérő és	127807 mázsa szalma
„ árpával	1 „	8 „ „	10 „ „
„ repcével	342 „	2642 „ „	2464 „ „
tavaszi buzával	477 „	2268 „ „	2466 „ „
„ rozsszal	50 „	175 „ „	350 „ „
„ árpával	22713 „	178562 „ „	131643 „ „
„ zabbal	9111 „	58205 „ „	52290 „ „
kölessel	1347 „	9147 „ „	8913 „ „
kukoriczával	11104 „	144697 „ „	37211 „ „
tavaszi bükkönnyel	681 „	2530 „ „	2147 „ „
hüvelyes vetemény.	553 „	2165 „ „	581 „ „
borral	2300 „	135000 akó	
dohánynyal	28 „	140 mázsa	
burgonyával	5290 „	132439 „	
takarmányrépával	1394 „	69226 „	
luczernával	1869 „	27642 „	
takarmánybükköny		79565 „	
széna		308503 „	

A dohánytermesztés Molomsokon ez évben is jutalmazó volt, de a termés nem érte el az előző évit.

A gumós növények jól termettek, valamint a takarmányfüvek is, mi a gazdán a mostani sulyos viszonyok közt sokat segít.

Gyümölcsben a megyének bő termése volt.

A marhaállomány tett és pedig:

lóban	14724 darabot
juhban	127213 „
szarvasmarhában	29347 „
bivalyban	188 „
sertvésben	27891 „
kecskében	289 „
méhkas van	4815 darab.

M o s o n y m e g y e.

Az 1875-iki gabonatermés a múlt évinél egy harmaddal kevesebb volt és minősége csak középszerű. Ennek okául felhozatik a megkésett vetés, az erre következett hőség és a fejlődés korszakábani teljes esőhiány.

A bortermesztés, egészen sik földön, csak most kezd a művelésnek egyik ágává lenni.

Minden községben, egész a Hanyságig, kisebb szőlő ültetvények találhatók, melyek évről-évre nagyobbodnak s szaporodnak. A vett tudósítások szerint ezen ültetvényeknél legtöbbször a nezsideri és soproni vidékből származó vesszők lettek ugyan használva, mindazonáltal jó sikere lenne, ha tekintettel arra, hogy az ültetvények ujak, a magas kormány vagy a megye hatósága ezen művelési ágat azzal gyámolítaná, hogy a községek egyrészt a bor- és asztali szőlőkkel, másrészt jó vesszőknek megrendelési helyével megismertessenek, mivel ez a bortermelés emelésére előmozdítólag hatna.

Ezen ajánlott intézkedést a kamara csakis melegen pártolhatja.

A gyümölcsstenyésztés azon befolyás következtében, mely a kormány részéről már az ötvenes években és utjabban a községi faiskolák létesítése, úgy a magyar-óvári kir. gazdasági akadémia mint kitűnő megrendelési hely által gyakoroltatik, — látható lendületnek indult, de ha a siker maradandó legyen, akkor kell, miszerint a magas kormány ezen faiskolákra kiváló figyelmet fordítson, hogy azoknak fenntartása kellőleg biztosított legyen. Ez alkalommal felemlítendő, hogy még ezelőtt husz évvel Mosonymegyének egyes községeiben gyümölcsfa nem találtatott, míg most majdnem minden háznál van egy kis gyümölcsös kert, vagy a ház előtt legalább is néhány gyümölcsfa.

Elhalt főbíró, Böhm ur, az arany érdemkereszt tulajdonosa, e tekintetben magának nagy érdemet szerzett.

Burgonya csakis házi szükségére szok, minden nagyobb terjedelem nélkül, természetben, mivel esőzések hiányában, a talajnak egyébként kedvező minősége mellett, nagy siker el nem érhető. Főzelék általában csak a házi kertekben és házi szükségére lesz természetben, de kivételt képez e tekintetben Nezsider, mivel az itt termesztett főzelékekkel élénk kereskedés üzetik Bécsbe és ennél fogva jövedelmező kereskedelmi ágat is képez.

A repcze, mely még ezelőtt kevés évvel a megyének sok községében nagyban termesztett, már most kicsiny kísérleti földön is meg nem érlelhető, mivel a repczének minden ellensége egymással szövethetve, ezen művelési ágat teljesen lehetlenné teszik.

Mint a répcének Magyarország gazdasági technológiájában való renden kívüli felhasználása felemlítendő annak feldolgozása a szesztermelésre, báró Laminet gátai földjében.

A marhatenyésztés, a tagosítás és legelőnek felosztása folytán tetemesen csökkent és csupán a lótenyésztésnél lehet, a magas kormány intézkedései folytán, minőségileg haladást constatalni, habár nehezebb faj

vonós lovaknak az eddiginél nagyobb mérvbeni tenyésztése ajánlandó volna. A szarvasmarha-tenyésztés csupán Albrecht főherczeg uradalmában és a kir. gazdasági akademiánál áll magasabb fokon, míg az egyes gazdák e tekintetben semmit sem tesznek, sőt inkább helytelen keresztezés, rossz tartás és ápolás által a fentebb említett jó példával ellentétben, a meglévőt is elsatnyítják. Itt szintűgy, mint a lótenyésztésnél, a magas kormány intézkedése kívántatnék és nem kellene a tenyészbikák választását az egyes községi lakókra, hanem szakférfiakból álló bizottmányra bízni. Juh- és sertvéstenyésztés csak kicsinyben üzetvén, jelentőséggel nem bír. A baromfi-tenyésztés a rajkai és nezsideri járásokban nagyobb mérvben üzetik, miután a bécsi baromfi-kereskedők szükségletüket jobbára itt szerzik be. A méhtenyésztés inkább kedvtelésből, mintsem keresetképen üzetik, mivel a kereset az egyoldalú és elégtelen méhlegelő miatt ritkán jövedelmező. Sajátságos jelenségül felemlitendő, hogy azon földmivesek, kik gazdaságukat egyik gyermeküknek átadták, szoknak nyugalmi állapotukban a méhtenyésztéssel foglalkozni.

Az ismételten megkisértett selyemhernyó-tenyésztés sikertelen maradt, noha e végből létesített eperfaültetvények volnának.

A fentebbi, megyénkénti leírás, ha itt-ott hézagos is, mindazonáltal az 1875. évnék gazdasági termelését feltünteti és a kezdetben mondottakat teljesen igazolja.

Erdészet és vadászat.

A fatermelés évről-évre csökkenik. Ezen szomorú jelenség okául felemlithető: a több évi rossz termés, minek folytán a kisbirtokosok kényszerülve voltak, erdeiket kivágnatni, hogy a gazdaságnak hiányát fedezhessék; különösen pedig a községi erdőkben tett pusztítások, melyek miatt az erdők teljes kiirtásától rövid időn tartani lehet, mivel okszerű újra való beerdősítés, a történt részletes felosztás következtében, lehetetlenné válik. Ezen utóbbi szomorító körülmény iránt különleg Vas megyében emeltetik élénk panasz.

Moson megyében az 1858. év folyamában a jégverés tette a fiatal erdők nagy részét tönkre. Új erdőknek ültetése sikertelennek bizonyult, mivel az ott meghonosult vad tengeri nyulak mindent elpusztítottak. A tengeri nyulak ellenében egyedüli irtószerű a vadász-menyé-

tek bizonyultak, de sajnos, ezek csakis Albrecht főherczeg uradalmában lettek alkalmazva.

Hogy az erdőknek folytonos kiirtása meggátoltassék, új erdészeti törvénynek alkotása sűrűszen szükséges.

A vadászat iránt megjegyzendő, hogy a vadászatnak bérbeadása következtében a vad tetemesen fogyott, mivel világos, hogy a bérlő a vadnak lelövésével. jogát telhetőleg hasznosítani kívánja.

K ö s z é n.

A kőszén-termelés az 1875. évben is kedvezőtlen viszonyokkal küzdött és annak növekvéséről szó sem lehet.

Miután a kamara ezen évbéli termelési adatoknak birtokában még nincs, ennél fogva közli az 1874. évnek termelési számait, ezekkel az 1874. főjelentésben foglalt adatok kiegészítettven.

A termelés tett és pedig:

fekete kőszénben	6.230,918 mázsát	1.532,857 frt 59 kr. értékben
barna kőszénben	2.155.812 „	402,227 frt 62 kr. „
összesen	8.386,730 mázsát	1.935,085 frt 21 kr. értékben.

Az 1873. évben termeltetett:

fekete kőszén	6.541,634 mázsa	1.588,746 frt 52 kr. értékben
barna kőszén	2.299,936 „	445,219 frt 59 kr. „
összesen	8.841.570 mázsa	2.033,966 frt 11 kr. értékben.

Az összes széntermelésbeni hiány tehát tesz az előző évhez képest 454.840 mázsát 98.880 frt 90 kr. értékben, melyből esik;

a fekete kőszénre 310,716 mázsa 55,888 frt 93 kr. értékben

a barna kőszénre 144,124 mázsa 42 991 frt 97 kr. értékben.

A magánosoknak kőszénnyerésül engedélyezett vájnamértékek területe 1874-ben tett:

fekete kőszénnél	5.200,697. ₁₄₀	☐ ölet
barna kőszénnél	3.127369. ₇₂₉	☐ ölet
összesen	8,328.066. ₈₆₉	☐ ölet.

Az 1872. évben tett a vájnamérték:

a fekete kőszénnél 4.548,509.₁₅₈ ölet

a barna kőszénnél 2.617,669.₃₀₀ ölet

összesen 7.166,178.₄₅₈ ölet.

mi az 1874. évben 1.161,888.₂₁₁ öllel való szaporulatot mutat.

Ezen szaporulatból esik:

a fekete kőszénre	652,187.	□ öl
a barna kőszénre	509,700. ₂₂₉	□ öl
összesen	1.161,888. ₂₁₁	□ öl.
Pécs sz. kir. városának bányájában	125,440	□ öl
a pécsi püspökség mázai bányájában	100,351. ₈₀₀	□ "
Waldstein grófnak csernyei, veszprémmegy. bányájában	200,704	" "
Eszterházy herczegnek pubendorfi, vasmegyei bá- nyájában	200,704	" "
a magyar üveggyári részvénytársulat buglóczi bá- nyájában	75,264	" "
Eszterházy herczegnek pecsenyédi, sopronmegyei bá- nyájában	87,808	" "
Festetics György grófnak krisovecki és pekleniczai, zalamegyei bányájában	150,528	" "
összesen	940,799. ₈₀₀	□ öl

vájnaterülettel az üzlet az 1874. évben szünetelt és azokban csupán a fenntartási munkálatok teljesítették.

Az összes kőszénbányák szállító pályákban 1874-ben birtak, és pedig:

vaspályát , . . . 51848 ölet
fapályát 1005 ölet

Működésben állott:

szállító- és jármű gőzerőre 22
" " " állati erőre 4
vizelemelő gép gőzerőre 16
" " állati erőre 4
zuzdai gépek: malomfutó 1
zöcskölő gép 15

Munkás foglalkodtatott: 3164 férfi, 193 nő és 43 gyermek.

A napszám átlag tett:

férfiaknál . . . 1 frt 17.₅ krt
nőknél 48.₃ "
gyermekeknél . . 55. "

A termelés helyéni átlagos ár volt:

a fekete kőszénél 26.₂ kr.
a barna kőszénél 18.₂ kr.

megemlítve, hogy a fekete kőszénnek legmagasabb ára 36 krral Bonyhád Gyézának váralljai szabad tűrzásában, legalantabb ára 18 krral Koch Ferencznek somogyi szabad tűrzásában; — a barna kőszén-

nek legmagasabb ára 26 krral a szapári, veszprémmegyei bányatársulatnak bányájában és legalantabb ára 10 krral a hidasi, tolnamegyei bányatársulat bányájában fordul elő.

A társládák vagyona tett az 1874. év végével:

a bécsi szénipar-egyesület veszprémmegyei, ajkai bányájánál	811	frt	22	kr ^t
Körmendi J. E. vasmegyei, máriafalvi bányájánál	1591	"	92	"
a magyar üvegyári részvénytársulatnak vasmegyei, buglóczi bányájánál	148	"	19	"
herczeg Eszterháznak sopronmegyei, ujfalvi bányájánál	23571	"	68 $\frac{1}{2}$	"
Drasche Henriknek sopronmegyei, brennbergi bányájánál	84940	"	—	"
a Franco-Austrian-banknak pécsi bányájánál	1936	"	67	"
a cs. kir. szab. I. Dunagőzhajózási társulatnak pécsi bányájánál	150414	"	26	"
a pécs-csetneki vasgyártársulat pécsi bányájánál	4587	"	20	"
a pécsi püspökségnek szász és császtai bányájánál	4217	"	39	"
tolnamegyei Várallja községnek váralljai bányájánál	5521	"	52	"
összesen	277740	frt	05 $\frac{1}{2}$	krt

Ezen év folyamában befolyt 143165 frt 71 kr.

Ellenben kiadatott nyug- s ételmezési díjak és segélypénzek fejében :

munkásoknak	3182	frt	22	kr.
özvegyeknek	3046	"	28	"
árváknak	2471	"	60	"
kezelési s egyéb kiadásokra	98475	"	89	"
összesen	107175	frt	99	kr.

Ennélfogva több a bevétel a kiadásnál 35989 frt 72 krral

P i r - k ö s z é n termeltetett az 1874. évben a cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társulat által Pécsen 21620 mázsa 12107 frt 20 kr értékben a pécsi püspökségnek szabolcs és somogyi fekete kőszénbányájában 169055 mázsa 94670 frt 81 kr. értékben a váralljai fekete kőszénbányájában 78906 mázsa 35354 frt 00 kr. értékben
összesen 269581 mázsa 142132 frt 01 kr. értékben

1873-ban termeltetett 277397 mázsa 153343 frt 32 kr. értékben
tehát az 1874-ki termelés csekélyebb 7816 mázsával.

A pirköszén ára tett a cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társulat-
nak pécsi, szabolcsi és somogyi gyáraiban 56 krt, a váraljai gyárban
44.80 krt mázsánként.

S z é n v á l y o g termeltetett az 1874. év folyamában, és pedig a
cs. kir. szab. első Dunagőzhajózási társulat

pécsi gyárában	330513 mázsa	152035 frt 98 kr.	értékben
váraljai gyárában	8447 „	3784 frt 80 kr.	„
összesen	338960 mázsa	155820 frt 78 kr.	értékben
az előző évi termelés volt	423920 „	210531 frt 25 kr.	„
az 1874. évi termelés tehát kevesebb	84960 mázsával.		

Körmendy J. E. urnak 50176 □ öl vájnamértéket tevő dárdany-
bányájában 3114 mázsa dárdanyércz nyeretett.

Termeltetett:

nyers dárdany 1176 mázsa 14112 frt értékben
fém dárdany 73 mázsa 1752 frt értékben.

Az 1873. évben volt a termelés:

nyers dárdany 829 mázsa 9948 frt értékben
fémdárdany 22 mázsa 506 frt értékben.

Az 1874. évben tehát több termeltetett:

nyers dárdany 347 mázsa 4164 frt értékben
fémdárdany 51 mázsa 1246 frt értékben.

A nyers dárdany ára volt 12 forint, a fémdárdanyé 24 forint
mázsánként.

Az 1874. évi össztermelés értéke 15864 frt, az előző évié 10454 frt

Az e g y é b á s v á n y o k r a engedélyezett 100,552 □ öl vájna-
mérték egyenlő részben feloszlik:

a) Klodner Henriknek borostyánkői és

b) a „Segengottesbergi“ bányatársulatnak Glashütteni réz- és
vaskovand bányáira, melyekben az üzlet már évek óta nyugszik, ben-
nők 6 munkás által csakis a fenntartási munkák teljesítettén.

Körmendynek bányájában foglalkoztatik 60 férfi. 8 nő és 3
gyermek. A férfiak napszáma 80 krt, a nőké. 40 krt, a gyermekeké
25 krt tett.

Gép van benne:

2 szállító és jármű gözerőre

2 vízhúzó gép gőzerőre
 2 vízhúzó gép állati erőre
 1 hengerpár
 11 zöcskölő gép) mint zuzdai gépek.

Továbbá van ugyanott:

2 csurtató és tárcsázó hőd
 2 pörkölő kemencze
 3 lángkemencze.

A szállító pályák hossza 250 öl fából.

A kamarai kerületben az 1874. év folyamában mindössze 285 szabadkutatás létezett, melyekből esik:

Veszprémmegyére	94
Vasme gyére	59
Sopronmegyére	80
Zalamegyére	19
Baranyamegyére	28
Tolnamegyére	5

Az engedélyezett összes bányamértékek után az illeték
 tett 2669 frt 27 krt
 a szabad kutatások után 1068 frt — krt

Somogy, Győr és Mosonymegyékben még semminemű bányai-
 ipar nem létezik.

Ezen kamarai kerület bányaiipara jövőben nagy kiterjedésnek
 néz elé; mai nap a közlekedési eszközök hiánya és az üzleti életnek
 tespedése folytán igen szerény határok közt mozog, de változott viszonyok
 mellett, különösen Vasme gyében, meglepő lendületnek indulhat és
 bizonyos, hogy ott még figyelemre méltó szerepet játszand, mivel ezen,
 mai nap a világforgalomtól teljesen elzárt, természeti kincsekkel bőven
 megáldott vidéken, sem munkaerőben, sem tüzelő anyagban hiány
 nincs.

I p a r.

A cukoripar a kamarai kerületben találató iparok közt
 tagadhatlanul igen fontos és kiváló ipar.

Annak prosperitását 1875-ben is, úgy mint a más iparokét, még
 mindig a gazdasági válság hátráltatta.

A kereskedelem általános pangása, a keresetnek a népesség minden osztályábani hiánya és a fogyasztásnak ezáltal beállott szükségyszerű megszorítása, a cukoriparra érezhetőleg visszahatott és pedig annyival inkább, mivel a cukrot a lakosságnak nagy része még mindig fényüzési cikknek tekinti, annak tápértékét teljesen félreismeri és azt más kevésbé tápláló, látszólag olcsóbb fogyasztási cikkekkel pótolja.

Nem kevésbé érezhető befolyást gyakorolt a cukortermelésre, — kivált tekintettel a fentemlitett körülményre, — ezen cikknek túltermelése, mely különösen onnan származott, hogy egymásután több bő gyarmati cukornád-termés volt és Európa gyarmati cukorral elárasztatott.

A mint másként nem is lehet, a cukorgyárak keresménye ennek folytán, kivált Magyarországon, a legszerényebb igényekre szorítottatott.

Ezen kívül a répacukor-gyártás más országokban sokkal nagyobb mérvben üzetik és az a következő okokból jobb sikerrel üzhető is.

Először felemlítendő a szomszédos Morva és Csehország, úgy Szilézia.

Ezen országoknak talaj- és méginkább a répa tenyésztésére nézve kiválóan kedvező éghajlati és meteorologiai viszonyai oly répát adnak, mely a magyar répát tetemesen túlhaladja.

Továbbá felemlítendő az ottani sokkal olcsóbb és mindenkor kapható gyári és mezei munkások.

És minő olcsón és mily előnyös módon szállítható a sok vasut és jó karban levő, minden időben még viszonylag nehéz teherrel is járható utak mellett, azon gyárakba egyik főcikk, a szén.

Végre pedig ott a pénzbeszerzés, ha nem is oly előnyösen mint külföldön, de előnyösebben mint nálunk eszközölhető.

Ha a külföldet és nevezetesen a népgazdászati tekintetben annyira kiváló Franciaországot tekintjük, hol a répa-cukorgyártás részben keletkezett és azóta teljes virágzásnak indult: — akkor mindenek előtt a répa tenyésztésére nézve szinte igen kedvező éghajlati viszonyokat, valamint a cukorgyártásra oly fontos, a tökélynek magas fokán álló gépgyártást; a francia munkásnak értelmiségét és szorgalmát; a cukornak nemcsak benső forgalmára, hanem méginkább annak a tengeri kikötőkbe való szállítására létező eszközeit, az országutakat, csatornákat, folyamhajózást és vasutakat olcsó szállítási díjaikkal és az előnyös kivitelre nem kevésbé olcsó tengeri szállítást kell kiemelnünk.

Mind ezen előnyök mellett a francia gyáros még képes oly

olcsó kamatozással magának pénzt szerezni, minőre nálunk nem is gondolható.

Továbbá nem lehet figyelmen kívül hagyni azon szakértők által számba vett lehetőséget, miszerint, ha a gyarmatokbani cukorültetvénytulajdonosok ugyanazon erélyt kezdik kifejteni, mint az európai cukorgyárak és ha a termelésénél az előhaladott újkori vegytant és technikát alkalmazzák: a cukorültetvények tulajdonosai, nem ültetve be nagyobb területet, termelvényüket 40—50% cukortartalommal megjobbíthatják, minek következtében előbb-utóbb oda jutunk, hogy cukoriparunk léttele komolyan fenyegetve leend.

A felsorolt és még egyéb az üzletre nézve igen kedvezőtlen viszonyok összetalálkozása folytán, a cukorárak oly alantiak, minők hitelesen kimutatható módon 50 év óta nem voltak.

Ha ennek következtében a cukoradó annyira felemeltetnék, mint a hogy a napi sajtó szerint illetékes helyen terveztetik, akkor ez, de még inkább a kivitelnélí visszatérítés módjábani legcsekélyebb változás, a cukoripart Magyarországon a legkétesebb helyzetbe sodorná, sőt azt lehetetlenné tenné.

Azon súlyos következmények, melyeket a Magyarországon még szerény mérvben létező és a földmiveléssel oly szoros kapcsolatban álló cukoriparnak megszűnése maga után vonna, félreismerhetlenek. A beruházási tőkék, épületek és eszközökbeni nagy veszteség annyival inkább sajnálandó lenne, mivel az érték járó netaláni ár is az országból kivándorolna.

További következményképpen a földbirtoknak érzékeny értékcsökkenése elkerülhetlen volna; még súlyosabb lenne az ezen iparágnál levő sok ezer munkásnak keresetnélkülisége, kik csekély miveltségük-nél fogva nehezen voltak ezen munkára kiképezhetők, de kik most ahhoz szeretettel ragaszkodnak, mivel oly időben van keresetjük, midőn máshol számukra munka nem akadna, s ezenkívül van még egy Magyarországon nem eléggé méltatható főmementum: a culturának a cukoripar folytán látszhatólag beállott javulása, mely nemcsak a nagyobb, de a legkisebb gazdák körében is figyelemre méltó követésre talált és mely nagyon is könnyen ismét hanyatlásnak indulhatna.

A kamarai kerületünkben feldolgozott répamennyiségek, az ehhez kívántató számos anyagok és a fizetett adó iránti hiteles alaku kimutatások a magas ministerium előtt a kir. pénzügyigazgatóságok előterjesztése folytán ismeretesek.

Szén felhasználtatott a kamarai kerületünkben létező cukor-

gyárak által mintegy 600 ezer mázsa, mely legnagyobb részt magyar, u. m. a Sopron melletti brennbergi és veszprémmegyei ajkai bányákból lett beszerezve.

Munkás foglalkoztatik e gyárakban mintegy 1500 férfi és 1200 nő.

A körül-belül 30000 mázsára rugó szörplé részint szeszgyártásra. részint takarmányul használtatik.

A cukormü-gyártás és cukrászat a cukoriparnak kiegészítő részei. Schwartz Antal és társa soproni cégnek kamarai kerületünkben egyetlen gyára örvendetes lendületnek indult és üzletét az idén bővítette is, miután a csokolád-készítést üzletkörébe vonta.

Ezen telepnek készítménye jó hirnek örvend és folyton nagyobb kelendőségre talál.

Hét cukorgyárnak közelsége, olcsó tüzelő anyag és Sopronnak ily iparág tekintetébeni alkalmas fekvése, a telepnek lényeges előnyöket nyujt.

Pótkávé Körmenden és Sopronban termeltetik; ugy szinte van itt egy répaaszalás, mely a pótkávéhoz kívántató félgyártmányt szolgáltatja.

A szeszipar folytonosan csökkenik. A szesznek alantas ára, az aránylag magas és e mellett czélszerűtlen megadóztatás, a külföld versenye és még egyéb kedvezőtlen viszonyok okozzák ezen, Magyarországnak egykoron hatalmas iparág, nem igen örvendetes helyzetét.

Aránylag az iparszerű szeszfőzdek, melyek a hizlalásban keresik nyereségüket, kellemesebb és jövedelmezőbb helyzetben vannak, míg ellenben az ugynevezett gazdasági főzdek már nem képesek a mai viszonyok közt tenyészni és felbomlásnak indulnak.

Ezen fejezetnél nem mellőzhetjük a szeszdó törvényt bírálgatni és kimutatni, hogy mennyiben oka a törvény a szeszipar hanyatlásának.

Jelenben tudvalevőleg a szeszmérő szerinti foktartalom vétetik számítási alapul.

Ugyanis feltételeztetik, hogy a gyáros az erjesztő edények minden akaja után, ha azokat 48 óra hosszat kihasználja, hét fok szeszt

nyer, minden fok 6 krral megadóztatván. Ez helyes lenne, ha a gyáros czefréjét 48 óráig erjesztetné, mi azonban alig fog az országnak egyetlen földjében történni. Sőt inkább az erjedés siettetni szokott, hogy a termék alantabb adótétel alá essen. Természetes, hogy ennek következtében 10—12%-al több nyersanyag kivántatik, de a gyáros rövidebb erjedési idő és alantabb adóval csak látszólag jön ki jobban, mint hosszabb erjedési idő és magasabb adó mellett.

A kincstár ily módon az országban termelt minden fok szesz után mintegy 3 krajczárt, vagy az adónak felét vesztí. Azonban a kincstártól elvont ezen adót a szeszgyáros egyáltalán nem nyeri, mivel a nyersterménybeni nagyobb szükséglet folytán a megtakarított adót legnagyobb részt elvesztí.

A nyersterménybeni nagyobb szükséglet az elhibázott megadóztatás által okozott tékozlásnak tekintendő, mely a népvagyont mindenestre közvetlenül csorbitja.

E mellett a szeszipar az 1866. évtől fogva mindig mélyebben sülyedt. Ugyanis a szeszgyártás a kis gazdasági földék kezéből kivétetett, melyek a nagy gyárakkal nem versenyezhettek. Azonban a leglényegesebb hasznót csakis a gazdasági földék hajtják, mert csakis ezek képesek a trágyát felhasználni.

Méltán felmerül tehát azon kérdés: vajjon szabad-e a könnyebb ellenőrzés miatt még tovább is a kincstárt, a népvagyont és a szeszipart oly jelentékeny veszteségeknek kitenni.

Mielőtt a jelen szeszadó-törvény behozva volt, a kész termék, lett a mérőkészülékek segítségével megadóztatva; ezen készülékek akkor igaz, igen tökélytelenek voltak és ennél fogva sok panaszra okot is adtak. Azonban az időközben történt technikai javítások folytán oly készülékek állittatnak elő, melyek egyszerű és biztos szerkezetük mellett, minden méltányos kívánalmaknak megfelelnek. Nincs tehát oly körülmény, mely az előbbi megadóztatási rendszerre való visszatéréstől elriaszthatna. Ha mindazáltal e mellett sikkasztások mégis történhetnének, úgy legalább ezzel nem volna anyagtékozlás összeköttetve és a kincstárnak esetleges vesztesége nem volna egyszersmind a népvagyoni veszteség is. A mi pedig különös figyelmet érdemel és tekintetbevételre méltó, az annak lehetősége, hogy ezen megadóztatási rendszer mellett a gazdasági szeszfőzés ismét föléledhetne.

A mi a magyar szesz kelendőségét illeti, úgy az még ezelőtt néhány évvel Olaszországban igen jelentékeny volt.

Olaszországnak új adótörvénye folytán, mely a külföldi szesznek

minden hektolitere után 30 lirát rendel bevétenni, a magyar szesznek odavaló szállítása majdnem lehetetlenné vált.

Ezen törvénynek behozásával Olaszországban folyton több szeszgyár keletkezik és így kevés kilátás van arra, hogy képesek legyünk, a magyar szeszt nagyobb mennyiségekben ismét oda bevihetni.

Ezen körülmény szesziparunkra nézve annál végzetesebb, mivel a kivitelre rendelt magyar szesznek majdnem kétharmada Olaszországba küldetett, úgy hogy ez volt a magyar szesznek legnagyobb fogyasztója

Valamint Olaszország, úgy a Dunafejedelemségek irányában is évek óta hasonló viszonyok forognak fenn, a hová a fennálló beviteli vám miatt szeszt nem szállíthattunk.

A Rumeniával kötött vámegegyezmény e tekintetben némileg kedvezőbb ugyan, de Rumenia néhány év óta erővel igyekszik a szeszipart magánál meghonosítani és megalapítani, miután minden ez iránybani törekvést támogat. A szeszipar ennek következtében tetemes haladást is tett, úgy hogy méltán félhető, miszerint Magyarország nem jó többé azon helyzetbe, hogy a kedvezőbb vámtételekből szeszipara számára valamely nevezetesebb hasznot huzhasson.

Ehhez járul még valamennyi műszaki iparnak teljes pangása, úgy az egymásutáni rosz termés következtében az osztrák-magyar lakoságnál beállott elszegényedés és fogyasztási képességnek csökkenése.

A szesztermelés a kamarai kerületben 35—40,000 akóra rughat.

Az édesített szesz italok, u. m. liqueur, rosoglio és rum készítése meglehetősen mérvben üzetik és azokból jelentékeny mennyiségek, nevezetesen Rumeniába és Szerbiába, ki is vitetnek; szintoly jövedelmező keresleti módot nyújt az eczetgyártás, mely készítményeit Horváth- és Szlavon-országokba szállítja.

A sörtermelés évek óta hanyatlóban van. Nemcsak hogy az egykoron fennállott kisebb sörfőzdék egymás után megszűnnek, de helyettük nagyobb telepek sem létesülnek.

A fennálló sörfőzdék közül csak is Albrecht főherczeg Ő Fenségenek magyar-óvári főzdéje, úgy a nagy-czenki, egy gőzgéppel ellátott főzde, érdemel említést. A többi főzdek hanyatlóban vannak és teljes megszűnésük csupán rövid időnek kérdése.

A magyar-óvári főzdenek termelése tett

az 1875 évben	33000 akót
a nagy czenkié	5000 akó ^t

Mindössze valami 50000 akó sör termeltethetett.

Ezen szomorú jelenséggel szemben az évről évre fokozódó sör-fogyasztás ellentétet képez

Csupán Sopronban évente 16—18000 akó idegen, részint bécsi és alsó-ausztriai, részint morva- és csehországi főzdekből behozott sör fogyasztatik, noha ezen sörnek minősége, daczára magas árának, jó n a k sem nevezhető.

Tulajdonkép sajtóságtapasztalat, hogy oly országban, mely az európai szárazföld nagy részét sörfőzésre alkalmas árpával ellátja, melyben újabb idő óta a maláta-termelés emelésére irányzott törekvés mutatkozik, a hol nem silány minőségű komló is természetik és a hol sokkal többet természetik lehetne: — a söripar, Budapest fővárosának kivételével, az iparos életből lassanként elenyész.

Mily alárendelt szerepet játszik a söripar általában, különösen pedig Ausztriával szemben, azt a hivatalos statistikából kivett adatok világosabban, mintsem szavak tehetnék, mutatják.

Az 1874. évben termeltetett:

Austriában 20.749,658 akó 2296 főzdeben

Magyarországban 965.775 akó 247 főzdeben.

Fogyasztási adó fejében fizettetett:

Austriában 24.777,902 frt.

Magyarországban 1.147,322 frt.

Ennél fogva Austriában több mint nálunk 23.630,580 frttal.

Azon okok, melyek ezen sajnos aránytalanságot előidézik, első sorban a sörnek — az ausztriai tartományokra való tekintettel — nálunk magas megadóztatása. Nem kevésbé hátrányosan hatnak a még mindig fennálló kisebb királyi haszonvételek. Kényszerülve vagyunk tehát ezeknek mielőbbi megszüntetése mellett szót emelni.

A maláta-termelés kamarai kerületünkben csupán egy telepben, a soproni malátagyárban üzetik.

Ezen telep, mely újabb időben szilárdabb kezekbe ment át, Sopronnak kedvező helyzeténél fogva a sikeres fejlődés minden esélyeivel bír.

Különben a malátatermelés Magyarországra nézve tagadhatlan jelentőséggel bír, és gazdasági szempontból annál is inkább figyelmet érdemel, mivel általa a Magyarországon oly bőven találtató legjobb minőségű nyersanyag keresett árucikké változtatik és ekként a csekélyebb sörtermelés folytán az országra háruló veszteség legalább rész-pótolható.

Az őrlési ipar valamennyi iparág közül azon egyedüli iparmelyről örvendetes felvirágzás jelenthető.

Új, jól berendezett gőzmalmok keletkezése, valamint a több malomrészéről megkezdett és következetesen fenntartott azon igyekvés, hogy üzletük a vámolási rendszert elhagyva, csere- és kereskedelmi iparrá váljon, azon jelenségek, melyek a malomiparban lendületet tanúsítják.

Nagyobbsterü telepek léteznek Magyar-Óvárrott, Győrött, Kőszegen, Nagy-Kanizsán, Kaposvárrott, Sz.-Mártonban, Kéthelyen, Kis-Hárságyon és más egyéb helyeken.

Mindennemű tésztaárúk egyetlen, Győrött levő gyárban. készítettnek és lesznek bel- és külföldön kereskedésbe hozva.

Albrecht Főherczeg Ö Fenségének baranyamegyei Albertfalván létező kendergerébőlő gyárában, melyben egy 30 lóerejű gőzgép működik, 70000 mázsa körüli szárban levő kender lett felmunkálva, mi mintegy 55000 frnyi tiszta kendert adott.

Az olajtermelésre az 1875. év nem volt éppen kedvezőtlen, mivel a repcze rendkívülig bőven termett és az árak is aránylag kedvezők voltak; mindazonáltal ez iparágban tulajdonképeni lendületről szólni nem lehet.

Ennek oka főleg abban kereshető, hogy a gyártás csak kevésbé üzetik okszerű módon és hogy az árunak minőségére kevés gond fordittatik.

A bőrgyártási ipar a kamarai kerületben meglehetősen terjedelemben üzetik és több telep gyárszerűleg van berendezve.

Ha mindamellét ezen iparnak 1875. évi haladása kedvezőnek nem mondható, ugy ezt a mostoha viszonyoknak kell tulajdonítani.

A viszonyok ezen kedvezőtlen voltának a hirneves herendi porcellángyár áldozatul esett, ugy hogy az kénytelen volt a csődöt bejelenteni.

Azouban remélhető, hogy az ügy még rendeztetni és ezen Magyarországnak évek óta diszére vált telep. ismét felemelkedni fog.

Zsolnay Vilmos urnak pécsi porcellán- és terracotta-gyára is, melynek készitményei jóság és izlés tekintetében kitünők, az általános üzletpangás alatt szenved.

Mayer György urnak városlódi kőedény-gyára valamivel kedvezőbb viszonyok alatt dolgozik és készítményei nagy kedveltségnek örvendenek.

A gyagpipagyár a kamarai kerületben öt létezik, melyek igen szerény viszonyok közt működnek.

Közönséges fazekasáru a kamarai kerület minden részében termeltetik; az eladás vásárok alkalmával és házaló kereskedés útján történik.

A téglagyártás az építési hajlamnak teljes elszunnyadása folytán igen szenved; számos nagyobb téglavetőben az üzlet nagyon megszorított, mi sok munkástól az évek óta biztos keresményt elvonta.

Az üvegyártás két gyárban, u. m. somogymegyei Lukafán és zalamegyei Vétyemben üzetik; a gyártmány csakis közönséges üvegből áll.

Az egykoron jelentékeny „thalheimi” üvegyár Schreibersdorf mellett, Vas megyében, üzletét végkép beszüntette s a meglehetősen terjedelmes gyári épületek pusztulásnak indultak.

A timsó és vassgálicznak készítése Neufelden, sajnálandó módon megszűnt, miután a neufeldi bányaigazgatóság ezen iparágat annak jövedelmezőtlen volta miatt, a múlt évben felhagyni kényszerült.

A szappanos üzlet a kamarai kerületben részint gyár-, részint iparszerűleg nagyobb mérvben üzetik és ezen iparnak készítménye Magyarországhatárain túl is kelendősegre talál.

A légszesz-fogyasztás habár lassan, de folytonosan növekszik és a kamarai kerületben létező négy légszeszgyár szép sikerrel dolgozik.

A gyufagyártás öt telepben üzetik és egyes gyárak készítménye már az ország határain kívül is jelentékeny tért foglalt.

Ezen iparággal kapcsolatban említést érdemel a Pinkafőn felállított gyufa-drótygyár, melyben 200,000 köteg gyufadrót készítettett 14000 frt értékben.

Csekélyebb sikernek mint a gyufagyártás, örvend az asztalos enyvnek termelése, mely már szinte évek óta gyárszerűleg üzetik.

A keményítőgyártás jövőre nézve a legszebb reményekkel et.

Első sorban felemlítendő a soproni gőzkeményítő gyár, melynek készítménye jó hirnek örvendő, az ország határain túl kiszállittatik.

A mult év folyamában Pécssett is létesült egy gőz-keményítő gyár.

Csontliszt egyetlen gyárban Pécssett készittetik; ezen kívül az egyes czukorgyárak az általuk szükségelt csontlisztnek legnagyobb részét maguk állitják elő.

A szikviznek készítése évről évre növekszik és azzal mel-lékfoglalkozás gyanánt leginkább a gyógyszerészek foglalkoznak.

A hamuzsírforzés, mely egykoron a kamarai kerület erdős vidé-kein nagy mérvben üzetett, általánosan hanyatlóban van.

Gépek és gépalkatrészek Pécssett két gyárban készit-tetnek.

A gyártás leginkább gőzgépekre, gőzkazánokra, serfözőüstökre, hütőbarkákra, szivattyukra, öntött vasárakra stb. szoritkozik.

Ezen iparág többféle kedvezőtlen viszonyok alatt szenved.

A gazdasági gépek készítése a kamarai kerület területén meglehetősen mérvben üzetik; különösen felemlítendő Kühne E. urnak mosonyi gazdasági gépgyára, melynek gazdasági eszközei máris biztos vásárral bírnak és a külföld hasonnemű készítményeivel méltán vetél-kednek.

Fejszék, kapák és ásók Vas megyében két hámorban készit-tetnek, de csak csekély mérvben.

A drótszögecs-gyártás a kamarai kerületben egészen új, és eddig még csak egy telepben szerény módon üzetik; azonban méltán várhatni, hogy ezen telep előhaladni és jövőjét biztosítani fogja.

Az érczöntéssel a kamarai kerületben több nevezetes telep foglalkozik és ezek közt különösen Seltenhofer Frigyes urnak soproni harangöntődéje örvend jó hírek.

Szintoly jó hírek örvendenek ugyanannak tűzoltóeszközei is

Egy takaréktűzhely-gyár, Dörfler György urnak gondos vezetése alatt, Sopronban évek óta szép sikerrel dolgozik.

A kocsigyártás, mely már szép eredményt tudott felmutatni és a kamarai kerületben több jeles iparos által képviselve van, a kocsikra behozott fényüzési adó által sulyosan találtatott, sőt lételében komolyan fenyegettetik.

A papirgyártás egy Pinkafőn létező telepben, de csak igen szűk határok közt üzetik.

Egyébiránt ezen telep újabb időben szilárdabb kezekbe ment át és így remélhető, hogy az emelkedni fog.

Ellenben a daróczposztó- és pakróczgyártás Pinkafőn örvendetes lendületnek indult; ugy szinte készítettnek ott szőnyegek, nemez és azur. Posztó Sopronban, Kőszegen, Lékán és Pinkafőn, — flanel Pinkafőn és Várpalotán, — szürposztó Veszprémben készítettik.

Épület- és szerszámfának készítése Győrött, Pécsett, Sopronban, Lakompakon, Lékán, Lentiben és Hosszuhetényben nagyobb mérvben üzetik; azonban az építési hajlamnak teljes hiánya ezen iparágra igen károsan hat.

Pécsett és Lékán szelvények (fournir) és padlókokczkák is készítettnek; az 1875. év folyamában pedig Német-Ujvárott eresztékes padozatok előállítására gyár alapított, melyben 10000 öl ilyes padozat készítettett.

A dongakészítés az 1875. évben mintegy 1,000 000 darabra rugott.

Bútorok a kamarai kerületben nevezetes mérvben és tartós minőségben készíttetnek. Ó-Perénten, Szombathely mellett, egy gőzerőre berendezett butorgyár jó sikerrel működik.

Épület-, burkolat-, malom- és köszörükövek nagy mennyiségben termeltetnek és a kamarai kerület mind épület-, mind más hasznosítható kövekben bővelkedik.

A legkeresettebb épületköveket a sopronmegyei margitai és a mosonmegyei kőbányai ugynevezett császár-kőbánya szolgáltatja, melyek a bécsi építményeknél használtatnak.

Az építészeti ipar, a kamarai kerületnek egyik leghatalmasabb iparága, az általános üzletpangás és teljesen elszunyadt építési hajlam mellett legtöbbet szenved. Ha tekintetbe vétetik, hogy ezen iparnak szálai mennyire nyulnak az összes iparos tevékenységbe és hányaknál létele van attól függővé téve, akkor az építési iparnak tespedését annál nagyobb mérvben fájlalni kell.

A könyvnyomdák, melyek száma a kamarai kerületben 19, megbízások hiánya miatt tesznek panaszt és azok azon körülménynél fogva, mert a bíróságok és hatóságok által igényelt összes nyomtatványok a kir. államnyomda által szállítatnak, tényleg érzékeny hátrányt is szenvednek.

I p a r ü g y.

Kisipar.

A kamara még minden főjelentésének alkalmával azon kedvezőtlen helyzetre mutatott, melyben a kisipar sinlődik, és egyszersmind azon eszközöket is előterjeszté, melyeket a kisipar szilárdítására és emelésére alkalmasaknak tart. Hasonlókép ezen jelentésnek kezdetén is az iparral foglalkozott és az ipartörvénynek módosítását ismételten sürgölé.

Az 1873. év óta tartó és mindig tovább terjedő pénzügyi válság, mely a polgári társadalomnak minden körét többé vagy kevésbé érinti, a kisiparnak fejlődésére is okvetlenül érzékeny módon hatott.

Sokan ezen válság folytán minden vagyonukat elvesztették és nem csekély számu család van a legnagyobb megszorításnak es nélkülözésnek kitéve.

A lakosságnak fogyasztási képessége ez által jelentékenyen csökkent.

Ha a kisipar helyzete már ezelőtt sem volt valami nagyon kedvező, ugy az jelenben határozottan r o s z.

Nem tagadható ugyan, hogy a n a g y i p a r a kisiparnak korábbi terét sok tekintetben szűkebbre szoritja és annak jövedelmezőségét korlátozza. De nem szabad feledni, hogy ez csak azon téren történhetik, melyen a nagyipar képesítve van, a kézműves által eddig előállított termékeket jobb minőségben és olcsóbb áron szolgáltatni, a melyen tehát a tömeges termelés a fogyasztók érdekét nagyobb mérvben bírja kielégíteni mint a kisipar.

És tényleg még számos, ezereket foglalkodtató keresleti ág létezik, melyeknél a kézmű még mindig aranytalajjal birhatna, de hogy azt nem találja, annak oka, mint a kamara már mult évi főjelentésében kijelenté, a viszonyokban rejlik, melyekért az iparosztályt e g y m a g á t nem lehet felelőssé tenni.

Ha az állam nincs is képesítve a természetszerű gazdasági fejlődést megállítani és ezt senki nem is kívánja, ugy még is kell, hogy feladata legyen, azon nehézségeket a mennyire lehet eltávolítani, melyek jelenben a kisiparnak a nagyiparral szembeni verseny- és termelési képességét akadályozzék.

Az állam feladatát kielégítő módon megoldani fogja, ha az iparos osztálynak alapos szakszerű kiképzéséről gondoskodik, ha a jogoltalom kielégítő és az igazságszolgáltatás gyorsabb s olcsóbb lesz, ha az adóteher, mely alatt a kézmives mai nap görnyed, igazságos felosztás folytán könnyebbül, ha a törvényhozás terén való reformok által az iparnak minél szabadabb fejlődés engedtetik és az minden gátló bilincsek alól feloldatik, ha a hitelügy korszerű, a viszonyoknak megfelelő fejlődésre talál, és különösen, ha a már elviselhetlenné vált bajok, melyek a munkaadó és munkás közt fölmerültek, telhetőleg orvosoltatnak.

Ezzel az állam mindent megteendett, a mire hivatva van, de, mint a viszonyok sajnos módon állanak, ezzel a kisiparnak helyzete még nem fog egyszerre és lényegesen javulni. Annak is az elmellőzhetlen ujjáalkotás folyamában tényleges részt kell vennie.

Mert nem tagadható, hogy az iparos osztály — hátramaradásának és ipara csekélyebb jövedelmezőségének sokban önmaga az oka.

Az általános és különleges szakképzettségnek, valamint a kellő üzleti tőkének hiánya, az üzleti közlekedésbeni pontatlanság, a jó életmódra való bizonyos hajlam és csekély munkakedv, nemismerése és csekélylése a társulásnak, mely mai nap egyedül képes az erők egyesítése által nagyszerűt alkotni és az iparos osztálynak a temlésre szükséges eszközöket kezére adni, végre a közöny még azon téren is, hol saját létele áll kérdésben: ezek azok tényezők, melyek a kisipart felvirágozni és fejlődni nem engedik.

A kamara mindig igyekvő volt arra működni, hogy az iparos osztályban az önismeret feleledjen, másrészt pedig folytonosan azon intézkedésekre utalni, melyek alkalmasak lennének a kisipart megfelelő módon felsegíteni és azt a jövőre nézve aránylag ismét jövedelmezővé és gazdasági tekintetben életképesé tenni; mely működésében ezentúl sem fog lankadni.

Ipar-egyesületek

a kamarai kerületben nincsenek. Minden, ilyen egyletnek Sopronban való létesítése iránt tett lépés az illető körök részvétlenségén megghiusult.

Az iparos előlegezési egyletek

csekély kivétellel, tulajdonképpen céljuknak meg nem felelnek; az egyleti ügy ezen, Schultze-Delitzsch által Németországban meghonosított és ritka virágzásra emelkedett ágának gazdasági rendszere, még mindig kevés figyelemre méltatik.

Pedig az ilyes egyletek a kisipar fejlődésére mellözhetlenül szükségesek.

Ha azt akarjuk, hogy a kisipar fennálljon és fejlődjön, akkor kell, hogy a szükséges üzleti tőkék minél egyszerűbb és kevéssé nyomasztó módon beszerezhetőek legyenek. A kamatlábnak mérsékeltnak és a fizetési módozatnak kedvezőnek kell lennie.

És mai előlegezési egyleteink éppen ezen mellözhetlen feltételeknek nem felelnek meg.

Ezen egyleteknek üzleti eredménye alább a „hitelügy“ című fejezetben közöltetik.

A fogyasztási egyletek

a kamarai kerületben teljes hajótörést szenvedtek. A Pécsen fennállott fogyasztási egylet csőd alá jutott; a soproni fogyasztási egylet pedig több évi tengődés után feloszlott.

Az iparos oktatás.

Különleges iparos oktatás a kamarai kerületben az 1874—75-diki tanévig nem létezett.

Az iparosoknak nagyobb része nem bír más képzettséggel, mint a melyet a népiskolában szerzett; és a ki a magyar népiskoláknak állapotát, a melyben azok legújabb időkkik voltak, ismeri, az tudni fogja, hogy ezen képzettség mily csekély.

De az ily képzettség a kézmivest egyáltalán nem képesítheti arra, hogy a nagy-iparral való versenyt megállja.

Ehhez, kielégítő általános képzettség mellett, még az egyes iparok üzésére való szakszerű képesítés is kívántatik, mely ismét csak erre alkalmas oktatás által szerezhető.

Ezen célnak elérésére Sopronban, az 1874. év folyamában, a kamara kezdeményezése folytán egy egylet alakult, mely az állam és a község segélyzése folytán képes volt, Sopronban

iparos továbbképző-iskolát életbe hívni.

Ezen iskola áll egy előkészítő és két műszaki osztályból.

Tantárgyak a következők:

Az előkészítő osztályban:

Magyar nyelv hetenkint	2 óra
német nyelv „	2 „
a mértan vázlata „	1 „

számtan hetenkint	2 óra
mértani rajz „	4 „
szabadkézrajz „	2 „

A z I. műszaki osztályban:

Magyar nyelv hetenkint	1 óra
német nyelv „	1 „
iparos számtan és könyvelés hetenkint	2 „
természettan és vegytan hetenkint	3 „
szabadkézrajz és mintázás „	4 „
mértani rajz hetenkint	2 „

A II. műszaki osztályban:

Váltó-isme és kereskedői számtan hetenkint	2 óra
vegytan és áru-isme hetenkint	3 „
géptan hetenkint	2 „
szabad kézrajz és mintázás hetenkint	4 „
mértani rajz hetenkint	2 „

Egyébiránt ezen iskolának II. műszaki tanfolyama még csak az 1877—78. iskolai évben fog megnyitni.

Az 1875—76. évben ez iskolában volt és pedig:

az előkészítő osztályban	54 tanítvány
az I. műszaki tanfolyamban	13 „
önkéntes hallgató	4 „
összesen	71 tanítvány

Más ipariskola tudomásunk szerint a kamarai kerületben még nem létezik.

Kereskedelem s forgalom.

Az 1875. év sajnos módon ismét igen kedvezőtlen volt; a pénzügyi válságnak utóbajai ez évben oly érezhetőkké váltak, mint eddig soha.

A viszonyok kedvezőtlen volta mellett, melyek az országot súlyosan nyomták, a tengődő gazdasági élet föl nem üdülhetett, a mély sebek be nem hegedhettek, mivel minden előfeltétel hiányzott, mely orvoslást lehetővé tett volna.

A magyar kereskedelemnek éltet adó elem: a k i v i t e l teljesen hiányzott, mi a kereskedést valamint az egész országban, úgy a kamarai kerületben is, igen szűk korlátok közé szorította az ebből folyó leverő hatás az iparra el nem maradt.

Hogy ezen viszonyok közt az adónak felemelése a kereskedők részéről — minden hazafias érzélem mellett — csak nehezen viseltetik, és hogy a szállítási adó, valamint egyéb új megadóztatások, előmozdítólag nem hathatnak, az magyarázatot nem igényel.

A g a b o n a k e r e s k e d é s csak Győrött bírt némi jelentőséggel, mit üzleti jó hírve mellett csupán annak köszönhetni, hogy Győr a nehéz hajókkal járható Duna mellett kedvezőleg fekszik, több vasutnak összeköttetési pontját képezi, terjedelmes raktári helyiségekkel és saját gőzhajózási vállalattal bír.

Egyébiránt nem lehet félreismerni, hogy Bécsnek azon igyekevése, melyet a Dunának szabályozása, közraktárak létesítése, és az ezzel kapcsolatos előnyöknek biztosítása iránt a végből kifejt, hogy a gabona- és terménykereskedésnek nagyobb terjedelmet adjon, a győri piacot veszélyel fenyegeti.

A kamara a magyar kereskedés érdekében fekvőnek tartja, hogy oly fontos emporium, minő Győr, az országnak továbbra is fenntartsa, mi czélból kellene, hogy a magas kormány teljes figyelmét arra

fordítsa, hogy a főváros minden áldozatok daczára, melyek érte hozatnak, ne károsittassék. az országnak egész vidékei pedig hanyatlásnak ne induljanak.

Győr városa közönségének minden erőlködése mellett a magas kormány támogatása mellözhetlenül szükséges, hogy a győri piaczkereskedése fenntartasson; erre első sorban megkivántatik, hogy a Dunávali összeköttetés szempontjából a Dunának Győrtől Gönyőig vezető ága hajozható állapotban tartassék, hogy annak kitisztítása, mi eddig nagy áldozattal a község költségén történik, államköltségen eszközöltessen, és hogy a kezdetleges állapotban levő partok és összeköttetési helyek jó karba helyeztessenek.

A kamara ezt e helyütt felemlitendőnek tartotta, de nem fogja elmulasztani az ez ügybeni különleges lépéseket is megtenni.

Statistikai szempontból említést érdemel, hogy a győri piaczkra a Dunán, a Bánátról és Bácskából hozott gabonaneműek mennyisége mintegy 2000,000 mázsára tehető.

Ezen gabonaneműek csekélyebb része búzából állott, mely tulnyomólag belföldi és austriai fogyasztásra és csak kevés részben Dél-Németország és Sveiczba való kivitelre lett fordítva. Továbbá hozatott a győri piaczkra kukoricza, rozs és zab, ez utóbbi cikk tetemes mennyiségben. mely leginkább Bécsbe és Alsó-Austriába szállítatott; az aratás előtti hónapokban meglehetősen élénk volt a forgalom a takarmányban szükölködő Éjszak- és Közép-Németországba, de e forgalom részint orosz zabnak behozása, részint az áraknak mesterséges fölcsigázása, leginkább pedig zabunknak tisztátalan minőség következtében csakhamar csökkent.

Ideje volt tehát, hogy a budapesti áru- és értéktőzsde azon meggyőződéshez jutott, miszerint valaminek történnie kell és hogy ennek felismerésében akként intézkedett, hogy az 1876. aratástól kezdve csak tisztított zab lesz szállitható.

A magas ministeriumnak e tekintetben kibocsájtott rendelete reménylhetőleg jó sikerrel bírand.

A l i s z t k e r e s k e d é s a kamarai kerületben jelentékeny. A kereskedelembe jövő lisztnek nagyrésze a budapesti és más hazai malmoctól lesz ugyan beszerezve, de azért az Austriából és Stajerországból behozott mennyiség még mindig nevezetes.

A h ü v e l y e s v e t e m é n y e k b e n i forgalom meglehetősen élénk volt és az ebbeli készlet még az új aratás előtt teljesen elfogyott. Az 1875. évi új, középszerű termésből csak kevés szállíthatott Dél-Németországba.

Más magvak, u. m. b ü k k ö n y és k e n d e r m a g b a n r o s z termés volt és a keresletnek nem lehetett eleget tenni. Lóherében, különösen a közönséges lóherében a termés meglehetősen volt; lóheremag mintegy 2500 mázsa lett részint Bécsbe, részint Németországba kiszállitva.

Megrovást érdemel a termelőknek eljárása, kik a loherét lekaszállás után kazalokba rakva, szabad ég alatt hagyják, mi a minőségre káros befolyást gyakorol. Hogy továbbá az áru szemetes s tisztítatlan állapotban, sőt még fővényel vagy más idegen alkatrészekkel keverve adatik át a kereskedőnek, mi a magyar terménynek hitelét megingatja.

A b o r k e r e s k e d é s Magyarország activ-kereskedésének egyik ágát képezi ugyan, mindazonáltal az ebbeni üzlet bajokkal jár és korán sincs azon terjedelme, minővel gondos ápolás mellett birhatna.

Földmivelési országunknak minden terén azon igyekvés észlelhető, hogy a termelés emeltessék és a meglevő, természetszerű források megnyittassanak; csupán legnemesebb termékünk, népvagyonunknak legfontosabb tényezője, a b o r nem részeltetik eddig azon figyelemben, melyet kiváló fontosságánál fogva megérdemelne; sőt az — bizvást mondhatni — sajnálandó módon elhanyagoltatik.

A régihez való ragaszkodás, a kitünően közgazdászati jelentőségének — érdekelt és nem érdekelt körökbeni félreismerése, oka annak, hogy a szőlőtőke, földbirtokunknak ezen gyöngye, nem hogy tovább terjedne, hanem fogy és a terméknek minősége mindinkább silányabbá lesz.

Ha borunk a világ piaczaról más országok versenye által még ki nem szorított, ugy ez valóban nem a mi érdemünk; de az nem fog elmaradni, ha Magyarországon a bortermesztés terén mielőbb határozott fordulat be nem áll.

Ezen fordulatot minél előbb és minél biztosabban előidézendő, szükségparancsolta dolog, hogy a bor kelendőségének új út nyittassék, miután bizton feltenni és állítani lehet, hogy a bortermesztés azért van hanyatlóban, mert az borainknak csekély kivitele mellett csak kevésé jutalmazó.

Az össz-monarchia, névszerint Magyarország bortermelési képességét feltüntető kimutatásokra csak egy pillantást kell vetni, hogy meggyőződhesünk, miszerint borainknak jelenlegi kelendősége eltünő-

leg csekély, hogy tehát azt fokoznunk kell, ha azt akarjuk, hogy a közgazdaszatnak ezen főfontosságú ága az állam gazdasági mérlegében azon helyet elfoglalja, mely azt jelentőségénél fogva kétségtelenül megilleti.

Franciaország, e téren legnagyobb versenytársunk, e tekintetben fényes és sikere folytán követésre serkentő példát ad.

Franciaország bortermelése mintegy 60,000,000 hektoliter és a kivitt bornak értéke 245,000,000 frank.

Magyarország Franciaország után egyike a legnagyobb bortermelő országoknak és termelése tesz mintegy 14,000,000 hektolitert.

Az összes osztrák-magyar monarchia termel 20,000,000 hektolitert.

Az 1874. évi vámkimutatások szerint valamennyi magyar vámhivatalnál 55484 vámmazsa bor lett kivitelre bejelentve.

Az összmonarchiának kivitele Brachelli által, — kinek „Statistische Skizzen der europäischen Staaten“ című művéből vesszük ez adatokat, — az 1871. évben 307,665 vámmázsára tétetik.

A magyar vámhivataloknál kivitelre bejelentett borok megközelítőleg 1,700,000 franknyi*) értéket képviselnek.

Habár ezen szám kétség kívül csekély, és habár feltenni lehet, hogy a Brachelli szerint az össz-monarchiából kivitt bor közt h á r o m n e g y e d r é s z magyar bor van. mi a termelés arányához 1 : 4 képest feltehető, úgy mindazonáltal a Magyarországon termelt 14,000,000 hektoliterből legjobb esetben csak 230,749 vámmázsára jönne 7,000,000 franknyi értékben kivitelre.

Ha azonban a magyar bortermelés megközelítőleg azon fokon állana, mint a francia, és ha a magyar kereskedelem azzal egyenlően élénk lenne. akkor — ismét a termelési arányt véve alapul — a kivitt magyar borok értékének mintegy 100,000,000 frankra kellene rugni.

Minő óriási különbség a tényleges és a lehető kivitel közt!

Ezen számok, mint sürgősebben nem is lehetne, arra intenek, hogy a bortermesztésre és annak úttörője, a borkereskedelemre a legkomolyabb figyelem fordítandó.

A borkereskedelem kivált Európának éjszaki részeibe kiszámíthatlan terjedelmet nyerhetne, ha az azt gátló kedvezőtlen vámviszonyok és más akadályok elháríthatnának, minek elérésére semmi áldozatot sem kellene kimélni.

*) Egy vámmázsát 30 frankkal számítva.

Első sorban Németországot akarjuk figyelembe venni.

A bornak Németországba való bevitele, Hengelmüller cs. és kir. berlini nagykövetségi titkárnak jelentése szerint, az 1874. évben tett 1,141,348 vámmázsát hordókban és 151,620 vámmázsát palaczkokban.

Ebből jött 89,130 vámmázsa hordókban és 3861 vámmázsa palaczkokban Osztrák-Magyarországból; ellenben 464,518 és 31,337 vámmázsa közvetlenül Franciaországból a szárazföldi határon át, mégis 270,433 és 42,514 vámmázsa Hamburg, Bremen s más tengeri kikötők felől, mely utóbbi közt ismét egy nagy rész Franciaországból származik.

Ezen eredménynek oka kétségtelenül a német borvámnak 1868-ban 4 tallérról 2 tallér 20 ezüstgarasra történt leszállításában rejlik.

Oroszország, ezen nagy borfogyasztó pedig a magyar borkereskedés elől majdnem elzárva van; mert a 21 márkát tevő vám oly magas, hogy Osztrák-Magyarország minden erőlködés daczára alig gondolhat arra, hogy ott magának, különösen olcsóbb borai számára, melyekben történik a legnagyobb fogyasztás és a melyek ily kiadást el nem bírnak, állandó és jelentékeny vevőt szerezzen s biztosítson.

A borkereskedés természetszerűleg a legszorosabb összeköttetésben áll a termeléssel, minek következtében a termelés hanyatlása részben a borkereskedés pangásában leli magyarázatát.

Kell tehát, miszerint a bortermelés emelésére a borkereskedésnek azon eszközök szolgáltatassanak kezére, melyeknél fogva képes legyen közigazdszatunk mérlegében azon helyet elfoglalni, melyre a magyar borok mennyisége és kivált a külföldnek tetsző minősége mellett igényt tarthatna.

Ezt elérendő a tisztelettel alulirt kamara véleménye szerint következők kívánatosak és szükségesek:

1. A szőlőtőkének jobb s megfelelőbb megmunkálása; azon vesszők ültetése, melyek terméke a fogyasztásra kiválóan alkalmas; okszerűbb pinczegazdszat.

E végből állami szolgálatban álló vándortanítók a bortermesztő vidékekre kiküldendők, szakegyletek létesítendők és állami segéllyel szőlőmívelési iskolák lennének felállítandók, melyekben derék vinczelérek és pinczemunkások neveltetnének. Mert, hogy lakosságunk általában a szőlőmívelésnek elemi fogalmát nélkülözi, azt eléggé mutatja azon körülmény, hogy oly vidékek, hol ezelőtt még csak 20 évvel nemes s keresett borok termesztettek, mainap a helyi fogyasztásra is alig alkalmas terméket szolgáltatnak; hogy továbbá évente ezernyi akóra

menő bor a rossz bánásmód folytán elromlik és hogy a szőlőművelésben éppen semmi haladás sem észlelhető, hanem hogy a megmunkálás most is még úgy történik, mint ezelőtt száz évvel szokásban volt.

És mégis tény, hogy 15—20 év óta az izlés egészen más irányban kifejllett. Korábbi időkben csak ó és nehéz borok lettek keresve és jól fizetve, most azonban fiatalabb, enyhébb s kevésbé erős borok kívánatnak, és az izlésnek ezen megváltozott irányát mindenekelőtt figyelembe kell venni. Egyesek az elültetendő vészőknek kiválasztására több gondot kezdenek ugyan fordítani, hogy ezzel megmutassák, miszerint a szőlőnek megifjítása és a szőlőfajnak változtatása szükséges, de ez csak kivételes eset, melynek általános hatása nincs.

2. A vasúti vitelberek leszállítása Német- és Oroszországba, mint a kelendőségnek főterületeire; a szállítás gyorsasága és a szállításra átadott bornak biztosítása a közlekedési intézetek részéről gondatlanság és elbánás ellen.

Az osztrák-magyar vasutakon magas vitelbér a borkereskedést általán nehezíti. Ehhez járul még, hogy a szállításnak lassúsága és bizonytalansága mellett az „időhöz kötött” szállítás eszközéhez kellene nyulni, mi az amugy is magas vitelbért még lényegesen drágítja, mivel minden megkezdett 20 mérföld után a bevallott értéknek 2 ezertőlje fizetendő. A bajoknak legnagyobbika pedig azon gondatlanság, mellyel a legtöbb vasuton az árukkal elbánni szoknak. Ugyszinte a hordóknak megfurásán gyakori alkalmat ad panaszokra. Ezen bajt minden figyelem mellett eddig nem lehetett orvosolni; és itt nem is annyira az eltolvajlott bor forog szóban, mint inkább azon kár, mely a bor minőségét sokszor éri. E tekintetben gyökeres reform a forgalomra nézve igen kívánatos lenne.

3. Az országutaknak jó karbantartása, főleg az országutakra és vasúti állomásokra vezető mellékutaknak helyreállítása.

Ez a borkereskedés tekintetében a legnagyobb fontossággal bír; mert ha a kereskedő, jártas és jó karban levő forgalmi uttól távol lakó termelőnek borát megveszi, akkor azon nagy költség miatt, melyet a rossz mellékutakon szállítás igényel, hacsak maga károsodni nem akar, az árt lenyomni kell. Ez által tehát a termelő szenved első sorban. Ez a többi termények, u. m. gabona, gyapju, fa stb. tekintetében is áll.

Franciaország főleg közutainak jó állapota és számos vízi utai következtében van azon kedvező helyzetben, hogy borainkkal a

német piaczkon sikerrel versenyezhet, mivel szállítási költségei ennek folytán igen csekélyek. Kellene tehát, hogy a megyék ezen útakra a legnagyobb gondot fordítsák.

4. A bor bevitelivámjának leszállítása Oroszországban.

Mint már említettett, azon roppant magas vám, melyet Oroszország a bevitt borokra vet, ezen nagy birodalmat a magyar borkereskedés elől majdnem elzárja; pedig Europa éjszaki vidéke erős és nehéz borkereskedésnek természetszerű fogyasztója lenne.

5. A földadóinak reformja, a szőlők megadóztatása tekintetében.

Ezen földadó tesz:

az 1. osztály szerint	15 ft. 47 krt.		katastralis holdankint.
a 2. „ „	13 ft. 85 krt.		
a 3. „ „	7 ft. 97 krt.		
a 4. „ „	3 ft. 88 krt.		

Az adónak ezen magassága mindenütt súlyosan éreztetik. A drága munkabérekkel egyetemben oka is, hogy sok terület mint szőlő felhagyatik és szántófölddé alakittatik, csak hogy az illetők a tiszta jövedelemhez arányban nem álló nyomasztó adótehertől szabaduljanak.

6. A fogyasztási adótörvény módosítása.

A jelenben fennálló fogyasztási adótörvény a borkereskedésre benitólág hat. Annak, névszerint pedig a 6 órai várakozási időt illetőleg a 39. és 46. §§. határozatának bötüszertint magyarázata, annyi zaklatást von maga után és a felektől oly sok lehetetlenséget követel, hogy élénk üzletre a gyakorlati életben gondolni sem lehet. Ha pedig ezen zaklatásokat elmellőzendő, a fogyasztási adó bérlőivel egyezség jő létre, ezek a váltság-összeget önkényüleg megszabhatják és ekként a többi adók mellett még egy új adót vetnek a borra. A fogyasztási adótörvénynek módosítása tehát szükségesnek mutatkozik az irányban:

a) hogy a bor- és husfogyasztási adónak egymástóli elválásztása a törvényben kimondassék;

b) hogy ezen adó csakis a tényleg fogyasztás alá kerülő bor után és egyedül attól fizettessék, ki a bort közvetlenül fogyasztásba hozza;

c) hogy a hus- és borfogyasztás után az egyes városok és községek által fizetendő adóösszeg egyezségileg megállapittassék. Az egyezség biztosítására határozott és hatályos módot kell találni, a mi nem lesz nagyon nehéz, mihelyst a czél komolyan eléretni szándékolttatik.

Mindezek oly intézkedések, melyek a magyar borkereskedést könnyíteni és arra képesíteni hivatvák, hogy jövőben a kivitelre több gondot fordíthasson.

Kell, miszerint a magyar borok külföldön ne tekintessenek fényűzési cikknek, és hogy arra törekedjünk, hogy azok fogyasztása mindinkább növekedjen. De ezt csak akkor fogjuk elérni, ha boraink aránylag olcsó áron vétethetnek, és a javasolt intézkedések a bornak ára sem maradnának hatástalanok.

A cukorkereskedésben nem találni oly évet, melyben a cukor árak oly nyomottak lettek volna, mint 1875-ben.

Az átlagár tett, 111.₈₄ ft. londoni átlagos váltóárfolyam mellett, 17.₈₅ ftot bécsi mázsánként, az 1874. és 1873-diki éveknél 18.₅₈ és 19.₄₄ ft. árai ellenében — 111.₉₇ s illetőleg 111.₀₃ ft. londoni átlagos váltóárfolyam mellett.

A havankinti átlagos árak bécsi mázsánként voltak :

Januar havában 17³/₄ ft., londoni átlagos 110.₀₀ ft. váltó árfolyam mellett

Február	„	17 ³ / ₄ „	„	„	111. ₂₂ „	„	„	„
Marczius	„	17 ³ / ₄ „	„	„	111. ₃₂ „	„	„	„
April	„	18 „	„	„	111. ₁₇ „	„	„	„
Május	„	18 ¹ / ₄ „	„	„	111. ₃₅ „	„	„	„
Junius	„	18 ¹ / ₄ „	„	„	111. ₅₀ „	„	„	„
Julius	„	18 ¹ / ₂ „	„	„	111. ₄₇ „	„	„	„
Augustus	„	18 ³ / ₄ „	„	„	111. ₅₇ „	„	„	„
September	„	18 ¹ / ₂ „	„	„	111. ₈₀ „	„	„	„
Oktober	„	17 ³ / ₄ „	„	„	112. ₈₇ „	„	„	„
November	„	16 ³ / ₄ „	„	„	113. ₅₇ „	„	„	„
Deczember	„	16 ¹ / ₄ „	„	„	113. ₃₂ „	„	„	„

A cukorárak történelmének kimutatása, valamint a fentebb „Cukoripar“ fejezet alatt tett azon állításnak igazolására : hogy a cukorárak az 1875. évben oly alantiak voltak, mint 50 év folyamában nem, — közöljük a finom cukornak 100 kilónkénti Bécsben való átadás melletti árait az utolsó 50 évben, mely árakat „Der Marktbericht“ című szakközlönyből vettük :

Ezen árak voltak :

	ft.		ft		ft.
az 1827. évben	95.54	az 1844. évben	66.06	az 1861 évben	82.10
" 1828. "	90.20	" 1845. "	64.02	" 1862. "	82.20
" 1829. "	82.20	" 1846. "	70.06	" 1863. "	60.60
" 1830. "	82.20	" 1847. "	70.16	" 1864. "	58.0 ₂
" 1831. "	80.40	" 1848. "	66.06	" 1865. "	50.10
" 1832. "	76.06	" 1849. "	66.08	" 1866. "	56.10
" 1833. "	68.10	" 1850. "	70.06	" 1867. "	54.16
" 1834. "	70.08	" 1851. "	66.18	" 1868. "	58.10
" 1835. "	76.06	" 1852. "	66.06	" 1869. "	58.20
" 1836. "	88.12	" 1853. "	70.06	" 1870. "	54.18
" 1837. "	81.20	" 1854. "	74.12	" 1871. "	56.10
" 1838. "	76.08	" 1855. "	84.16	" 1872. "	54.06
" 1839. "	70.06	" 1856. "	82.10	" 1873. "	46.10
" 1840. "	68.16	" 1857. "	74.12	" 1874. "	46.10
" 1841. "	66.18	" 1858. "	68.06	" 1875. "	44.75
" 1842. "	66.06	" 1859. "	61.62	" 1876. "	42.35
" 1843. "	69.16	" 1860. "	66.08	4 hónap	

Az árak tehát az 1876. év folyamában eddig fizetetteknél magasabbak voltak: a fentebbi első 1827—1836. évtizedben o. é. 38 ft. 55 kr. vagy 91 $\frac{1}{2}$; a második 1837—1846. évtizedben 27 ft. 35 kr. vagy 64 $\frac{1}{2}$; a harmadik 1847—1856. évtizedben 29 ft. 15 kr. vagy 69 $\frac{1}{2}$; a negyedik 1857—1866. évtizedben 23 ft. 55 kr. vagy 55 $\frac{1}{2}$ és az utolsó 1867—1875. kilencz évben 10 ft. 7 kr. vagy 24 $\frac{1}{2}$ -al; 50 évvel ezelőtt pedig 53 ft. 19 kr. vagy telyes 125 $\frac{1}{2}$ -al.

Az európai és így a magyar répaczukornak főversenyzője az Európába tömegesen hozott gyarmati cukor.

Az 1875. összes cukorfogyasztás 65 millió vámmázsára tétetik.

Europára és Éjszak-Amerikára esik ebből mintegy 45 millió vámmázsa gyarmati és répaczukor és a répaczukor fogyasztása csupán Európában 20 millió vámmázsára rug.

A fogyasztásra azon fölül még szükséges mennyiséget a behozott gyarmati cukor pótolja.

A magyar cukorvásár a répa- és gyarmati cukornak árviszonyai által szabályoztatik, a két utóbbi az egymással küzködő tényezőket képezvén. Tekintve a termelésnek a gyarmatokbani fokozását, a répaczukor-gyártás Európában még nehéz küzdelemnek van kitéve.

A s e r t v é s k e r e s k e d é s a kamarai kerület kereskedelmének egyik főágát képezi.

Kerületünknek e tekintetbeni fő emporialis helyén, Sopronban, ezen év folyamában 294,715 darab sertvés hozatott forgalomba. Az 1874. évben volt a forgalom 290,979 darab, melyből egy csekély rész a vidéken kelt el, a legnagyobb rész pedig az ausztriai tartományokba és Németországba szállított. Győr a sertvés-kereskedést illetőleg hajdani jelentőségéből sokat vesztett, mivel Budapest az ott létező intézkedések és olcsóbb szállítás folytán a kereskedelem ez ágának több előnyt nyújt; mindazonáltal Győrött az idén 20,000 darab sertvésen fölül hizlálásra beállítot, melynek legnagyobb része a bécsi piacra, csekély része Németországba vitetett.

A soproni ö s s z e s m a r h a k e r e s k e d é s következő képletet nyújt:

Felhajtatott :	1875-ben	1874-ben
ökör	27,246	20,836
tehén	11,246	7,085
tinó	2,515	1,035
borju	1,176	1,366
ló	803	258
juh	3,711	3,759
sertvés	294,715	290,979
kecske	65	—
	<hr/>	<hr/>
	Összesen 341,477	325,318 db.

mi körülbelül 12,000,000 ftnyi forgalomnak megfelel.

A s z a r v a s m a r h á v a l i k e r e s k e d é s a győri piacon egyenlő határok közt mozog, miután az többnyire a helyi fogyasztásra szorítkozik. Ez évenként szükségel mintegy 2500 darabot, mely a budapesti vásárokról hozatik.

Tavasszal rendszerint 1500 darab körül a vidékbeli uradalmak által Bécsbe szállítatik. Ugyiszinte adásvevési forgalomba jő a piaczi szükséglet számára 4—5000 darab borju és ugyanannyi juh.

A n y e r s b ő r ö k Bécsbe, Pestre és az országnak más vidékeire vitetnek; de a kereskedelem ez ága még kevésbé van szabályozva.

A g u b a c s - ü z l e t általában már csekély jelentőségű; ellenben a r o n g y é s t o l l a k k a l i kereskedelem meglehetősen élénk. Az előbbinek érdekében a kiviteli vámnak megszüntetése kívánatos lenne.

A s z e s z k e r e s k e d é s szinte csak alárendelt jelentőségű, mivel a szeszipar a kamarai kerületben az utóbbi évek alatt igen csökkent.

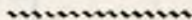
A kézmű-czikkeli üzlet, ehhez számítva a rövid és diszműáru-kereskedést, nagy részben valamennyi üzleti ág közt a legkevésbé egészséges. A könnyen kapható hitel, mi szintoly könnyen hiteladásra csábit, sok czéget a kedvezőtlen üzleti viszonyok folytáni tartós pangás, valamint a követeléseknek behajthatlansága mellett nagy zavarba hozott és ezek közül némelyek kényszerüségből, mások roszhiszemü eljárásból kötelezettségük teljesítését felfüggesztették.

A kornak jellemzéséül felemlitendőnek tartjuk, hogy a közönség előszeretettel keresi a rosz 27 kros árut, minek folytán a jóhitelü czégek jobb időre várni kényszerülvék, mikor majd a jó áru ismét keresettni fog.

A fakeskedés a kamarai kerületben meglehetősen élénk. Tüzifa nagy mennyiségben vitetik Bécsbe.

Metszettfa, deszkák, pallók, különösen hordódongákban, mely czikkekre nézve Barcs a förakhely, meglehetősen élénk a kivitel Francia- és Angolországba.

Ezen fejezetnek végén közöljük a győri és soproni m. kir. vámhivataloknak az áruk be- és kiviteléről szólló 1875. évi kimutatásait.

A soproni és győri m. kir. vámhivatalok

Vám-jegyzék		Az ára megnevezése	Behozatal				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben:		
szak	tétel		év				vám-		
			1875		1874		mázsa font		
			vám-		vám-		mázsa font		
			mázsa	font	mázsa	font	mázsa	font	
I. Gyarmatárak és déli gyümölcs.									
10	a	Kávé, nyers	4553	04	3981	67	+	571	37
		kávépótolmányok		22		95	—		73
3	a	Fűszerek, közönségesek, mindennemű	163	92	183	76	—	19	84
		bors, mindennemű	63	28	72	22	—	8	94
		minden többi közönséges fűszerek	19	25	14	39	+	4	86
	b	Fűszerek, finomak, u. m.							
		vanília		75	2	11	—	1	36
		sáfrán	4	39		54	—	2	15
		fahéj minden neme	72	85	66	66	+	6	19
		szegfű és szegfűszár	7	53	7	69	—		16
		minden többi finom fűszer	7	59	3	34	+	4	23
5	a	Déli gyümölcs, finom, u. m.							
		mondola	272	04	242	77	+	29	27
		aszuszlő	3794	89	3583	79	+	211	10
		datolya	6	33	13	77	—	7	44
		ananász							
	b	Déli gyümölcs, középfin u. m.							
		narancs és citrom	406	35	418	63	—	12	28
		füge, szárított	215	08	233	63	—	18	55
		minden egyéb középfinom déli gyümölcs		01			+		01
	c	Déli gyümölcs, közöns., u. m.							
		szentjánoskenyér	321	52	340	81	—	19	29
		gesztenye	18	00	4	16	+	13	84
		minden egyéb közönséges déli gyümölcs	18	98	35	72	—	16	74
6		Thea	6	95	8	86	—	1	91
7		Czukorszörp	12	43	1	05	+	11	38
II. Dohány és dohánygyártmányok.									
8	b	Dohány-gyártmányok	15	12	14	85	+		27

*) A behozott áruk nagy része Bécsben vagy a határon kerül vámkezelés

1875. évi forgalmának kimutatása*)

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (—) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év					
			1875		1874		vám-	
			vám-	vám-	vám-	vám-	mázsa	font
		mázsa	font	mázsa	font	mázsa	font	
I. Gyarmatárak és déli gyümölcs.								
2	a	Kávé, nyers						
		kávépótolmányok						
3	a	Fűszerek, közönségesek, mindennemű			25	—	25	
		bors, mindennemű						
		minden többi közönséges fűszerek						
	b	Fűszerek, finomak u. m.:						
		vanília			07	—	07	
		sáfrán						
		fahéj minden neme						
		szegfű és szegfűszár						
		minden többi finom fűszer						
5	a	Déli gyümölcs, finom, u. m.						
		mondola						
		aszuszólló						
		datolya						
		ananász	07			+	07	
	b	Déli gyümölcs, középfin. u. m.						
		narancs és citrom						
		füge, szárított						
		minden egyéb középfinom déli gyümölcs						
	c	Déli gyümölcs, közöns. u. m.						
		szentjánoskenyér						
		gesztenye						
		minden egyéb közönséges déli gyümölcs	26	1	88	—	1 62	
6		Thea						
7		Czukorszörp						
II. Dohány és dohánygyártmányok.								
8	b	Dohánygyártmányok			01	—	01	

alá és ennél fogva ezen kimutatásba nincs belefoglalva.

Vám-jegyzék		Az árú megnevezése	Behozatal				Tehát több(+) vagy keve- sebb (-) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év						
			1875		1874				
			vám-		vám-		vám.		
			mázsa	font	mázsa	font	mázsa	font	
III. Kerti és mezői termények.									
9	a	Kertitermények, fris állap- otban	14	01	9	40	+	4	61
	a	Gyümölcs, fris állapotban .		46		42	+		04
	b	dió es mogyoró			15	24	-	15	24
		minden egyéb gyümölcs . .	2	36	2	90	-		54
10		Gabona és hüvelyes vetemé- nyek, u. m. **)							
	b	kétszeres és kukoricza . . .			32267	75	-	32267	75
		rozs			5311	19	-	5311	19
	c	árpa és maláta	351	50	39163	40	-	38811	90
		bab, borsó, lencse	1	98	1	45	+		52
		zab	2289	80	23831	29	-	21541	49
11	a	Rizs, kifejtve	913	74	1702	88	-	789	14
12	a	Liszt- es őrlési termények	2	26		10	+	2	16
13		Növények és növényrészek:							
	a	komló	13	22			+	13	22
	b	olajmagvak	1	26		28	+		98
		ezen v. j. tétel alá tartozó egyéb czikkek		57			+		57
	c	élő növények cserepekben .	1	88	4	52	-		64
		csemeték	6	98	10	33	-		35
	f	lóhermag			195	87	-	195	87
		különösen meg nem nevezett magvak	49	21	119	53	-	70	32
	h	erdei fák magvai	39	64	17	17	+	22	47
IV. Állatok.									
14		Halak, kagylók s más vízi állatok, u. m.							
	a	Halak, fris állapotban . . .							
	b	héringek besózva (tonna) .	47½		139		-	91½	
		füstölve		36		17	+		19

***) Az 1874. évben a kitett mennyiségen kívül még 153,724 mázsa 47 font különféle gabona es hüvelyes vetemények lettek behozva, melyek a vámkimutatásokban különleg kitüntetve nem lettek.

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (—) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év		vám-		vám-		
			1875	1874	mázsa	font	mázsa	font	
			vám-	vám-	mázsa	font	mázsa	font	
			mázsa	font	mázsa	font	mázsa	font	
		III. Kerti és mezői termények.							
9	a	Kerti termények, fris állapotban				54	—	54	
	a	Gyümölcs, fris állapotban	4	61	6	12	—	1 51	
	b	dió és mogyoró				51	—	51	
		minden egyéb gyümölcs		30	1	05	—	75	
10		Gabona és hüvelyes vetemények, u. m.							
	b	kétszeres és kukoricza				8078	39	— 8078 39	
		rozsa							
	c	árpa és maláta	78	22	805	02	—	726 80	
		bab, borsó, lencse	1	14			+	1 14	
		zab			203	92	—	203 92	
11	a	Rizs, kifejtve							
12	a	Liszt- és őrlési termények							
13		Növények és növényrészek:							
	a	komló							
	b	olajmagvak							
		ezen v. j. tétel alá tartozó egyéb czikkek							
	c	élő növények cserepekben csemeték							
	f	lóhermag	188	09			+	188 09	
		különösen meg nem nevezett magvak	50	40			+	50 40	
	h	erdei fák magvai	20	85			+	20 85	
		IV. Állatok.							
14		Halak, kagylók s más vízi állatok, u. m.							
	a	halak, fris állapotban		26			+	26	
	b	heringek besózva (tonna)							
		„ füstölve							

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Behozatal				Tehát több (†) vagy kevesebb (—) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év				vám.	
			1875		1874		vám.	
			vám-	vám-	vám-	vám-	mázsza font	
			mázsza	font	mázsza	font	mázsza	font
	c	tőkehal				95	—	95
	d	minden egyéb különösen meg nem nevezett halak, elkészítve	187	93	227	06	—	39 13
15		Vágó- és igavonó állat u. m. sertvés darab	13538	.	7400	.	+	6138 .
16	c	Vad állatok: állatok, külön meg nem nevezve, darab	594	.	608	.	—	14 .
V. Állati termelvények.								
17	a	bőrök, nyersek
	c	bőrök és prémek	4	95	4	76	+	19
18	c	Szőr, serte és toll mindennemű	.	06	.	03	+	3
19		Hus:						
	a	fris
	b	elkészített	58	.	23	+	35
	c	kalbász	2	59	.	95	+	1 64
20		Méz, viasz és sajt:						
	a	méz	03	.	35	—	32
	b	viasz	99	—	99
	c	sajt	27	97	97	93	—	69 96
21		Állati termények, különösen meg nem nevezettek	05	—	05
VI. Zsiradékok és zsiros olajok.								
22		Zsiradékok:						
	a	disznó- és ludzsir, szalonna	9	15	959	79	—	950 64
	c	halzsir	22	61	60	58	—	37 97
23		Olajok:						
	a	zsirosak, palaczkok és korsókban	3	48	.	99	+	2 49
	b	faolaj, hordókban és tömlőkben	778	80	606	16	+	172 64
		faolaj, terpentín- és rozmarin-olajjal vegyítve	178	17	244	73	—	66 56
	d	olajok, zsirosak, különleg meg nem nevezve	3	88	8	28	—	4 40

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (—) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év					
			1875	1874				
			vám-	vám-			vám-	
			máza	font	máza	font	máza	font
	c	tőkehal
	d	minden egyéb különösen meg nem nevezett halak, elkészítve
15		Vágó- és igavonó állat u. m. sertvés darab
16	e	Vad állatok: állatok, külön meg nem nevezve, darab
V. Állati termelvények.								
17	a	bőrök, nyersek	254	57	401	85	—747	28
	c	bőrök és prémek
18	e	Szőr, serte és toll mindennemű	1	62	2	15	—	53
19		Hús:						
	a	friss	1	42	.	35	+ 1	11
	b	elkészített	85	.	30	+	55
	c	kalbász	14	.	19	—	05
20		Méz, viasz és sajt:						
	a	méz
	b	viasz
	c	sajt
21		Állati termékek, különösen meg nem nevezettek	1	08	.	.	+ 1	08
VI. Zsiradékok és zsiros olajok.								
22		Zsiradékok:						
	a	disznó- és ludzsir, szalonna	.	30	3	76	— 3	46
	c	halzsir
23		Olajok:						
	a	zsirosak, palaczkok és korsókban
	b	faolaj, hordókban és tömlőkben
		faolaj, terpentin- és rozmarin-olajjal vegyítve
	d	olajok, zsirosak, különleg meg nem nevezve	666	98	—666	98

Vám-jegyzék		Az árú megnevezése	Behozatal				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év						
			1875		1874				
			vám-		vám-		vám-		
			mázsza	font	mázsza	font	mázsza	font	
VII. Italok és étkek.									
24	a	Sör, palaczkokban s korsókban	47		6	83	—	6	36
25	b	Eczet, hordókban	52	62			+	52	62
26		Égetett szeszes folyadékok, u. m.							
	a	pálinka	31	54		60	+	3	94
		arrak	8	57		14	+	8	43
		rum	144	18	156	49	—	12	31
	b	likőrök	4	42	5	13	—		71
27		Bor, palaczkokban, u. m.							
	a	champagnei és pezsgő bor	43	62	61	63	—	18	01
		minden egyéb bor palaczkokban	19	83	55	17	—	35	34
	b	bor hordókban és tömlőkben szőlő	19	70	19	29	+		41
28		Étkek:							
	a	kenyér, közönséges	1	82		20	+	1	62
	b	tésztaemü		87			+		87
	d	mustárpor és mustár elkészítve kápr	1	49	2	93	—	1	44
		eledelek, finomak, czukor- emü és befőzött	6	90	3	35	+	3	55
	e	huskivonat	9	66	7	09	+	2	57
					2	82	—	2	82
VIII. Tüzelő-, építő- és műanyagok.									
31	b	Esztergályos és faragásra való anyagok, és pedig gyöngyház		27	1	88	—	1	61
32		Ásványok, (melyek más csoportokban nem foglaltatnak) u. m.							
	a	kövek			7	11	—	7	11
		mész és cement		1	6	28	—	6	27
	b	festékföld		60	2	66	—	2	06
		mindennemű kréta	29	70			+	29	70

Vám-jegyzék		Az ára megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év					
			1875		1874			
			vám-		vám-		vám.	
		máza	font	máza	font	máza	font	
VII. Italok és étkek.								
24	a	Sör, palaczkokban s korsókban						
25	b	Eczet, hordókban		03			+	03
26		Égetett szeszes folyadékok, u. m.						
	a	pálinka	29	44	10	80	+	18 64
		arrak						
		rum						
	b	likőrök						
27		Bor, palaczkokban, u. m.						
	a	champagnei s pezsgő bor minden egyéb bor palaczkokban	387	61	377	05	+	10 56
		bor hordókban és tömlőkben	5703	44	4439	97	+	1263 49
	b	szőlő	6	35	5	47	-	88
28		Étkek:						
	a	kenyér, közönséges						
	b	tsztanemű	378	34	161	32	+	217 02
	d	mustárpor és mustár elkészítve						
		kápri						
	e	eledelek, finomak, czukorne- mű és befozött	8	24	4	10	+	4 14
		huskivonat						
VIII. Tüzelő-, építő- és műanyagok.								
31	b	Esztergályos és faragásra való anyagok, és pedig gyöngyház						
32		Asványok, (melyek más cso- portokban nem foglaltatnak) u. m.						
	a	kövek						
		mész és cement						
	b	festékföld						
		mindennemű kréta						

Vám-jegyzék		Az ára megnevezése	Behozatal				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év				vám-		
			1875		1874		vám-		
			mázsa		mázsa		mázsa		
			font		font		font		
	c	köszörü-, ten- és próbakövek palatáblák, palaveszszők stb. kréta és vöröny, vágva . .	43 7	01 36	2 69 3	59 57 17	— — +	2 26 4	59 56 19
		IX. Gyógy-, illatszer-, festő-, cserző- és vegyészeti anyagok.							
33		Gyógy- és illatszer-anyagok							
	a	nemesek: édes gyökér-nedv . manna	54	09	76	51	+	22	42
	b	gyógy- és illatszer anyagok, legnemesebbek	2	70	1	39	+	1	31
		fürdő- és lószivacsok	2	29	1	94	+		35
		illó olajok		71			+		71
		gyógy- és illatszeranyagok, különleg meg nem nevezve . .		65	1	78	—	1	13
34		Festő- és cserző anyagok u. m.							
	a	catechu (eachu, japáni föld) .		07			+		07
	c	suska	1	14			+	1	14
	f	indigo	14	12	2	09	+	12	03
	g	festő- és cserzőanyag-kivonatok		21		08	+		13
35		Mézgák és gyanták, u. m.							
	a	mézga			13	03	—	13	03
		aszphalt és más földi gyanták		37			+		37
	c	kőolaj, fehér és piros	3734	31	1837	22	+	1897	09
	d	guttapereha		79		02	+		77
		minden egyéb mézga különleg meg nem nevezve	10	01	6	87	+	3	14
37		Vegyészeti segédanyagok, u. m.							
	a	ásványvíz, természetes és mesterséges		27			+		27
		kén és kénvirág	2	28			+	2	28
		borkő, finomított	2	06			+	2	06
	b	kénsav	38	22	4	30	+	33	92
		szikeg (soda)	6	17			+	6	17

Vám-jegyzék		Az árú megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év					
			1875		1874			
			vám-		vám-		vám.	
			mázsa	font	mázsa	font	mázsa	font
	c	köszörű-, fen- és próbakövek palatáblák, palaveszszők stb. kréta és vöröny, vágva
		IX. Gyógy-, illatszer-, festő-, cserző és vegyészeti anyagok.						
33		Gyógy- és illatszer-anyagok						
	a	nemesek: édes gyökér-nedv. manna
	b	gyógy- és illatszer-anyagok, legnemesebbek fürdő- és lószivacsok illó olajok gyógy- és illatszer-anyagok, kü- lönleg meg nem nevezve	1	54	.	.	+	1 54
34		Festő- és cserző anyagok, u. m.						
	a	catechu (cachu, japáni föld)
	c	süska
	f	indigo
	g	festő- és cserzőanyag-kivonatok
35		Mézgák és gyanták, u. m. .						
	a	mézga
	c	aszphalt s más földi gyanták
	d	kőolaj, fehér és piros guttapercha minden egyéb mézga különleg meg nem nevezve
37		Vegyészeti segédanyagok, u. m.						
	a	ásványvíz, természetes és mes- terséges. kén és kénvirág borkő finomított	4	29	11	85	-	7 56
	b	kénsav szikeg (soda)

Vám-jegyék		Az áru megnevezése	Behozatal				Tehát több(+) vagy kevesebb (—) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év				vám.		
			1875		1874		vám.		
			mázsza	font	mázsza	font	mázsza	font	
	c	festsavas ham-éleg			1	06	—	1	06
	d	vízüveg (olvasztható üveg)		59		59			
		kénlap	1	33	2	68	—	1	35
	e	rézöld	5	35			+	5	35
		borkósav		13		31	—		18
	f	ólomhó		01			+		01
		oxalsav				13	—		13
		egyéb, ezen v. j. tétel alá tartozó, különleg meg nem nevezett anyagok	27	58	11	52	+	16	06
		X. Fémek, megérczesültek, nyers állapotban és mint félgyártmányok.							
39		Ólom:							
	b1	nyomdászbetűk	1	80	1	87	—		07
		ólom, öntött, nyújtott, hengertett		13			+		13
40		Vas:							
	c	vasuti sínek	6	66			+	6	66
		Aczél:							
	e	aczélpélh	1	17			+	1	17
	h	aczélsodreny, csiszolva és csiszolatlan		03		25	—		22
	i	Vasöntvény, durva				72	—		72
43		Réz:							
	e	képnymató lemezek		04		04			
44		Fémek, nemesek, u. m.							
		érmek, aranyból		02		01	+		01
		érmek, ezüsből		18		35	—		17
		XI. Szövő- és kötőanyagok.							
46	b	Len, ugyis mint hulladék vagy csepű			1	86	—	1	86
47	a	Gyapju							
		XII. Fonalak.							
49	b	Pamutfonál, czérnázott		06		43	—		37
	c	„ „ nem czérnázott		56	1	05	—		49
50	b	Lenfonál, festve		03			+		03
	c	„ „ czérnázott		83		37	+		46
51	c	Gyapjufonál, festve v. czérnázott	1	15		14	+	1	01

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (—) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év		vám-		vám-	
			1875	1874	vám-	vám-	vám-	vám-
			máza	font	máza	font	máza	font
	c	festsavas ham-éleg
	d	vizüveg (olvasztható üveg)
	e	kénlap
	e	rézöld
	e	borkősav
	f	ólmhó
	f	oxalsav
		egyéb, ezen v. j. tétel alá tartozó különleg meg nem nevezett anyagok
		X. Fémek, megérczesültek, nyers állapotban és mint félgyártmányok.						
39		Ólom :						
	b1	nyomdászetűk
	b1	ólom, öntött, nyújtott, hengerített
40		Vas :						
	c	vasuti sinek
		Aczél :						
	e	aczépléh
	n	aczélsodrony, csiszolva és csiszolatlan
	i	Vasöntvény, durva
43		Réz :						
	e	képnymató lemezek
44		Fémek, nemesek, u. m.						
		érmek, aranyból
		érmek, ezüsből
		XI. Szövő- és kötőanyagok.						
46	b	Len, ugysis mint hulladék vagy csepű
47	a	Gyapju	1270	69	.	.	+ 1270	69
		XII. Fonalak						
49	b	Pamutfonál, ezernázott
	a	„ nem ezernázott
50	b	Lenfonál, festve
	c	„ ezernázott
51	e	Gyapjufonál, festve v. cernázott

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Behozatal				Tehát több(+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év					
			1875		1874			
			vám-		vám-		vám.	
			mázsza	font	mázsza	font	mázsza	font
XIII. Szőtt és kötött áruk.								
52		Pamutárak :						
	a	közönségesek	50		47	+	03	
	b	középfinomok	1 64	2	80	—	1 16	
	c	finomak	11		11			
	d	legfinomabbak	14		19	—	05	
53		Lenárak, u. m.:						
	a	kötélgyártóárak	22 43	21	68	+	75	
	b	boritékvászon, fehéritett és szürke	5 47	7	89	—	2 42	
	c	legközönségesebbek	1 87	8	27	—	6 40	
	d	közönségesek	3 37		63	+	2 74	
	e	középfinomok	27		03	+	24	
	f	finomak	42			+	42	
	g	legfinomabbak	03			+	03	
54		Gyapjuárak :						
	a	legközönségesebbek	1 29		19	+	1 10	
	b	közönségesek	31		18	+	13	
	c	középfinomok	12 53	18	32	—	5 79	
	e	finomak	2 37		03	+	2 34	
	f	legfinomabbak	10		04	+	06	
55		Selyemárak :						
	a	finomak	1 37	1	63	—	26	
	b	közönségesek	71	1	03	—	29	
		félselyem	2 13		04	+	2 09	
56		Viaszos vászon, viaszos mouselin, viaszos tafota stb.						
	b	viaszos vászon, finom	4 21	7	03	—	2 82	
		minden más, ezen v. j. tétel alá tartozó czikk	1 05			+	1 05	
	c	szövetek, kaucsukkal bevonva	2 92	1	42	+	1 50	
57		Öltönyök és pipere-árak, u. m.						
	a	közönségesek	2 74	2	61	+	13	
	b	finomak	3 29	1	35	+	1 94	
	c	legfinomabbak	1 04		86	+	18	

V am- jegyzék		Az áru megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy keve- sebb (-) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év					
			1875		1874			
			vám-		vám-		vám.	
			mázsa	font	mázsa	font	mázsa	font
XIII. Szőtt és kötött árúk.								
52		Pamutárúk :						
	a	közönségesek	
	b	középfinomak	
	c	finomak	
	d	legfinomabbak	06	.	+	06	
53		Lenárúk, u. m. :						
	a	kötélgyártóárúk	77	- 77	
	b	boritékvászon, fehéritett és szürke	12	70	- 12 70	
	c	legközönségesebbek	06	- 06	
	d	közönségesek	
	e	középfinomak	
	f	finomak	
	g	legfinomabbak	
54		Gyapjuárúk :						
	a	legközönségesebbek	
	b	közönségesek	
	c	középfinomak	39	- 39	
	e	finomak	
	f	legfinomabbak	
55		Selyemárúk :						
	a	finomak	07	- 07	
	b	közönségesek	
		félselyem	
56		Viaszos vászon, viaszos mous- selin, viaszos tafota stb.						
	b	viaszos vászon, finom	
		minden más, ezen v. j. tétel alá tartozó czikk	
	e	szövetek, kaucsukkal bevonva	.	.	.	60	- 60	
57		Öltönyök és pipere-árúk, u. m.						
	a	közönségesek	8	08	.	83	+ 7 25	
	b	finomak	27	.	.	+ 27	
	c	legfinomabbak	

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Behozatal				Tehát több(+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év						
			1875		1874				
			vám-		vám-		vám-		
			mázsza	font	mázsza	font	mázsza	font	
		Kalapok és sipkák, nádból és szalmából (darab)	108		15		+	93	
		Öltönyök es pipereárak, melyek 40 ftnál több vámot nem fizetnek		71		68	+		03
		XIV. Áruk sertéből, háncsból, kokuszdiórostból, kákából, fűből, gyékényből, szilánkból, széknádból és szalmából, továbbá papiros és papirosárak.							
58		Kefekötő- és szitaszövőárak, u. m.							
	a	közönségesek	3	90	5	10	—	1	20
	b	finomak	1	61		81	+		80
59		Háncs-, káka-, fű-, gyékény-, szilánk-, széknád- és szalmaárak, u. m.							
	a	legközönségesebbek		76	8	01	—	7	25
	b	széknád, nyers, hasított	2	95	3	05	—		10
	f	legfinomabbak	1	03		02	+	1	01
60		Papiros és papirosárak:							
	b	papir, közönséges							
	c	finom	2	96	30	32	—	27	36
	d	legfinomabb	1	95	2	37	—		42
	e	papiros-kárpitok	1	90			+	1	90
	f	játékkártyák				21	—		21
	g	papirosból készült árak	13	51	15	24	—	1	73
		XV. Bőr és bőrárak, szücsárak és hasonló gyártmányok.							
61		Szücsárak, u. m.							
	a	nyersek		55		01	+		54
	b	készek		28		02	+		26

Vám-jegyzék		Az ára megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (—) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év						
			1875		1874				
			vám-		vám-		vám-		
			máza	font	máza	font	máza	font	
		Kalapok és sipkák, nád- és szalmából (darab)
		Öltönyök és pipereárak, melyek 40 ft-nál több vámot nem fizétnek
		XIV. Áruk sertéből, háncsból, kokuszdiórostból, kákából, fűből, gyékényből, szilánkból, széknádból és szalmából, továbbá papiros és papirosárak.							
58		Kefekötő- és szítaszövőárak, u. m.							
	a	közönségesek
	b	finomak
59		Háncs, kaka-, fű-, gyékény-, szilánk-, széknád- és szalmaárak, u. m.							
	a	legközönségesebbek
	b	széknád, nyers, hasított
	f	legfinomabbak
60		Papiros és papirosárak:							
	b	papir, közönséges	901	12	615	20	+ 283	92	
	c	finom	.	.	.	14	—	14	
	d	legfinomabb	
	e	papiros-kárpitok	
	f	játékkártyák	
	g	papirosból készült áruk	.	.	.	53	—	53	
		XV. Bőr és bőrárak, szücsárak és hasonló gyártmányok.							
61		Szücsárak, u. m.							
	a	nyersek
	b	készek

Vám-jegyzék		Az árú megnevezése	Behozatal				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év						
			1875		1874				
			vám-		vám-		vám-		
			mázsa	font	mázsa	font	mázsa	font	
62		Bőr, bőr- és mézga- (gummi) áruk, u. m.							
	a	bőr, közönséges, különleg meg nem nevezve	95		1 75		—		80
	b	bőr, finom	27		66		—		39
	c	bőr-, és mézga- (gummi)-árúk, közönségesek	1 44		1 99		—		55
	d	bőr- és mézga- (gummi)-árúk, finomak	5 34		4 22		+	1 12	
	e	kesztyük, bőrből	08		04		+		04
		XVI. Csont-, fa-, üveg-, kő- és agyagárúk.							
63		Csontárúk, u. m.:							
	a	halcsont, tépelt			28		—		28
	b	csontművek	48		1 04		—		56
64		Faárúk, u. m.:							
	a	legközönségesebbek	16 06		14 81		+	1 25	
	b	közönségesek, lemezek, kockakatalapok	1 28		3 49		—	2 21	
	c	finomak	6 04		28 49		—	22 45	
	d	legfinomabbak	29 38		34 41		—	5 03	
65		Üveg és üvegárúk, u. m.:							
	a	üveg, legközönségesebb	3 06		1 07		+	1 99	
	b	üveg, közönséges	5 48		5 18		+	30	
	c	üveg, középfinom	2 63		1 13		+	1 50	
	d	üveg, finom	5 94		53		+	5 41	
	e	tükörüveg	1 64		2 84		—	1 20	
66		Kőárúk, u. m.:							
	b	kőmunkák, közönségesek	24 49				+	24 49	
	c	kőmunkák, finomak	4 69		04		+	4 05	
67		Agyagárúk u. m.:							
	a	legközönségesebbek	10		02		+	08	
	b	közönségesek	01		2 18		—	2 17	
	c	középfinomak	3 37		2 30		+	1 07	
		kőedény	23		1 46		—	1 23	
	d	finomak	3 83		6 23		—	2 40	

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (—) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év					
			1875		1874			
			vám-		vám-		vám-	
			mázsa	font	mázsa	font	mázsa	font
62		Bőr, bőr- és mézga- (gummi) áruk, u. m.						
	a	bőr, közönséges, különleg meg nem nevezve
	b	bőr, finom
	c	bőr- és mézga- (gummi)-árak, közönségesek	13	.	29	—	16
	d	bőr- és mézga- (gummi)-árak, finomak	21	.	.	+	21
	e	kesztyük, bőrből
		XVI. Csont-, fa-, üveg-, kő- és agyagárak.						
63		Csontárak, u. m.:						
	a	halcsont, tépett
	b	csontművek
64		Faárak, u. m.:						
	a	legközönségesebbek	1	44	.	.	+	1 44
	b	közönségesek, lemezek, koczkatalopok
	c	finomak	14	5	16	—	5 02
	d	legfinomabbak
65		Üveg és üvegárak, u. m.						
	a	üveg, legközönségesebb
	b	üveg, közönséges
	c	üveg, középfinom	13	98	.	45	+	13 53
	d	üveg, finom
	e	tükörüveg
66		Kőárak, u. m.:						
	b	kőmunkák, közönségesek
	c	kőmunkák, finomak	49	—	49
67		Agyagárak, u. m.:						
	a	legközönségesebbek
	b	közönségesek
	c	középfinomak
	d	kőedény
	d	finomak

Vám-jegyzék		Az árú megnevezése	Behozatal				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év					
			1875		1874			
			vám-		vám-		vám-	
			mázsza	font	mázsza	font	mázsza	font
XVII. Fémárú.								
68	d	Ólomárú	1	24	.	41	+	83
69		Vasárú, u. m.						
	a	legközönségesebbek	6	07	7	61	—	1 54
	b	közönségesek	31	95	11	61	+	20 34
	c	finomak	21	11	5	47	+	15 64
		dizsmárú	5	39	2	85	+	2 54
		fegyverek	6	43	8	49	—	2 06
	d	varrótúk	1	43	1	24	+	19
70		Fémárú, u. m.						
	e	finomak	8	72	8	89	—	17
		különleg meg nem nevezett fémárú	3	09	2	59	+	50
XIX. Műszerek, gépek és rövidárú.								
73		Műszerek, u. m.						
	a	hangszerek	5	52	13	90	—	8 38
	b	különleg meg nem nevezettek	8	44	6	04	+	2 40
74		Gépek:						
	a	fából	18	66	53	77	—	35 11
	b	öntött vasból	259	52	589	15	—	329 63
	c	kovácsolt vasból	56	02	304	47	—	248 25
	d	különleg meg nem nevezett nemtelen fémekből	6	88	16	53	—	10 72
75		Rövidárú:						
	a	legfinomabbak	07	.	06	+	01
	b	egészen vagy részben nemes fémekből	56	.	57	—	01
		elkészített éktollak, gyöngyök nemtelen fémekből	56	.	11	+	45
		1 59	1	76	—	17		
	c	közönségesek, és pedig: fali- és asztali órák	1	26	.	37	+	89
	d	rövidárú, legközönségesebbek bélhúrok	2	78	1	78	+	1 .
			.	31	.	48	—	17
XX. Vegyészeti termelvények, festő- zsír- és gyúárú.								
76	a	elkészített gyógyszerárú	1	07	.	37	+	70
	b	mindennemű enyv	13	6	73	—	6 60

Vám-jegyzék		Az árú megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben	
szak	tétel		év				vám.	
			1875		1874		vám.	
			vám-	vám-	vám-	vám-	vám.	
			mázsza	font	mázsza	font	mázsza	font
		XVII. Fémárúk.						
68	d	Ólomárúk	
69	a	Vasárúk, u. m.	
	b	legközségesebbek	4	68	— 4 68	
	c	közöségések	
	e	finomak	1	12	.	21	+ 91	
	d	disműárúk	
		fegyverek	
70	d	varrótúk	
	e	Fémárúk, u. m.	
		finomak	
		különleg meg nem nevezett fémárúk	
		XIX. Műszerek, gépek és rövidárúk.						
73	a	Műszerek, u. m.	
	b	hangszerek	39	.	.	+ 39	
		különleg meg nem nevezettek	17	.	.	+ 17	
74	a	Gépek:	
	b	íából	
	c	öntött vasból	20	.	.	+ 20	
	d	kovácsolt vasból	
		különleg meg nem nevezett nemtelen fémekből	
75	a	Rövidárúk:	
	b	legfinomabbak	
		egészen vagy részben nemes fémekből	
		elkészített éktollak, gyöngyök nemtelen fémekből	27	.	.	+ 27	
	c	közöségések, és pedig: falis és asztali órák	26	.	24	+ 02	
	d	rövidárúk, legközségesebbek bélhúrok	
		XX. Vegyészeti termelvények, festő-, zsír- és gyúárúk.						
76	a	elkészített gyógyszerárúk	
	b	mindennemű enyv	

Vám-jegyzék		Az árú megnevezése	Behozatal				Tehát több(+) vagy kevesebb(—) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év						
			1875		1874				
			vám-		vám-				
			mázsza	font	mázsza	font	mázsza	font	
		fagyalék	2	81	.	01	+	2	80
		lisztláng-termelvények . . .	1	67	26	45	—	24	78
		mindennemű feketítő	57	—		57
		szekérkenőcs	6	43	.	.	+	6	43
	c	vegyészeti termelvények és festőárú, finomak	2	10	5	36	—	3	26
		irónok	1	20	2	38	—	1	18
		festékanyag, finom és illatszerárú	1	14	.	86	+		28
	d	vegyészeti termelvények és gyártmányok, különleg meg nem nevezve	13	40	6	20	+	7	20
		pecsétviasz	24	11	7	51	+	16	60
77		Gyertya és szappan:							
	a	viaszgyertya	02	.	08	—		06
	b	stearingyertya	05	1	49	—	1	44
	e	szappan, közönséges	12	.	.	+		12
	f	szappan, finom	55	.	16	+		39
78		Gyúfaárú:							
	a	közönségesek	11	94	.	64	+	11	30
	b	részgyutacsok, töltve	4	77	2	25	+	2	52
	c	lőpor	1	86	.	33	+	1	53
		XXI. Irodalmi és műtárgyak.							
79	a	könyvek	80	91	58	68	+	22	23
		zeneművek	1	53	.	54	+		99
		térképek	—	85	.	13	+		72
		rajzok	—	04	.	03	+		01
	b	képek	5	32	5	37	—		05
		festmények		96		03	+		93
		fényképek	9	19	47	96	—	38	77
		XXII. Hulladékok.							
80	c	rongy							

Vám-jegyzék		Az áru megnevezése	Kivitel				Tehát több (+) vagy kevesebb (-) mint az 1874 évben		
szak	tétel		év				vám.		
			1875		1874				
			vám-		vám-		mázsa font		
			mázsa	font	mázsa	font			
		fagyalék	191	63	185	40	+	6	23
		lisztláng-termelvények
		mindennemű feketítő
	c	szekérkenőes
		vegyészeti termelvények és festőárak, finomak
		írók
	d	festékanyag, finom és illatszer
		vegyészeti termelvények és gyártmányok, különleg meg nem nevezve
		pecsétviasz
77		Gyertya és szappan:							
	a	viaszgyertya
	b	stearingyertya
	e	szappan, közönséges
	f	szappan, finom
78		Gyúárak:							
	a	közönségesek	876	96	.	.	+	876	96
	b	részgyutacsok, töltve
	e	lőpor
		XXI. Irodalmi és műtárgyak.							
79	a	könyvek	38	79	33	38	+	5	41
		zeneművek
		térképek
		rajzok
	b	képek	1	38	1	25	+	1	13
		festmények	1	52	-	1	52
		fényképek
		XXII. Hulladékok.							
80	e	rongy	298	32	-	298	32

Közlekedésügy.

A közlekedésügy még folyton számos és jogosult panaszra ad alkalmat. **Vasutja** az országnak termelési képességéhez képest elég van, de hiányzanak általán a jó **közlekedési** utak, mi a földterményeinek kelendőségére nagy hátrányt képez.

A vasutakat kiegészítő ezen fontos közlekedési ágira a legnagyobb figyelem volna fordítandó és a magas kormánynak minden erővel azon kellene lenni, hogy e tekintetben áldozatok árán is javulás álljon be.

Valameddig az egyes vasuti állomásokhoz vezető közlekedési utak helyreállítására és fenntartására azon gond nem fordítatik, hogy azok egészen át járhatók legyenek, mindaddig Magyarországnak segílyre szoruló vasutai lesznek és a kereskedelem mindig oly kárt szenved, mely annak adóképességét érzékenyen sujtja.

Bármily nagynak mutatkozzék is első pillanatra azon költség, mely a nagyon elhanyagolt közutaknak gyökeres javítására kívántatik, ugy mindazonáltal az olyszerü javítás lenne, mely, egyszer eszközölve, csakhamar bő gyümölcsöt teremne, mivel egyrészt az ország adóképessége emelkednék, másrészt pedig a vasutaknak adandó államsegély kevesbülne.

A vasuti ügyet illetőleg mindenekelőtt kívánatosnak mutatkozik, hogy az osztályozás és díjszabásbani egyenlőség, ugy olcsóbb vitelbérek kieszközöltessenek és az elszállításul átadott javak biztonsága iránt nagyobb kezesség nyujtassék.

Valamennyi vasutnak állami kezelésbe való átvétele ezen égető kérdést bizonynyal legelőbb megoldaná; a meddig pedig ez nem történik, addig legalább a legkiáltóbb bajoknak orvoslására kellene a gyelmet fordítani.

Legkevesebb figyelem fordított eddig Magyarországon a **vizi utakra**, pedig — mint már a „Mezőgazdasági termelés“ című fejezet alatt említett, a hydrologiai viszonyok e tekintetben felette kedvezők.

A Duna, és részben a Tisza, azon egyedüli folyók, melyek rendezett hajóforgalommal bírnak, és ezek is csak annyiban, a mennyiben a természet maga gondoskodott erről; az emberi munka e végből még igen keveset tett. Ez érdemben csakis a dunai gőzhajózást Pozsony és Komárom közt nehezítő akadályokra, a gyakori elfővényesedésekre és előforduló partszakadásokra, úgy a Dunának a Vaskapunál már régóta óhajtván várt és mindeddig meg nem kezdett szabályozására kell utalnunk.

A Rábának szabályozására, a viszonyok hatalma által szorítatva, a partbirtokosok társulattá alakultak és ezen évenként roppant kárt okozó folyónak szabályozása, 100 évnél hosszabb küzdelem után, végre várható.

Bármily örvendetes is ezen szabályozás Vas-, Sopron- és Győrme-gyéneknek azon részére, melyek eddig az árvíznek kitéve voltak, úgy mindazonáltal sajnálandó, hogy a tervezett szabályozásnál egyszersmind ezen folyónak hajózhatóvá tétele szemügyre nem vétetett.

A **drávai hajózás** a legsúlyosabb akadályokkal küzd.

A Dráva, Tirolban véve eredetét, Villachtól fogva Kakonya-Légrádig csupán talpakkal és kicsiny járművekkel hajózható. Kakonya-Légrádtól fogva pedig Drávafokig, hol a Dunába ömlik, ezen $31\frac{1}{2}$ mérföld hosszú vonal megfelelő mély járattal bíró gőzösök és nagy teherszállító hajók általi bejárásra és így a tömeges szállításra alkalmas lenne.

De szabályozatlan állapota a kisebb hajók járatát bizonytalanná, a nagyobbakét majdnem lehetlenné teszi.

Ezen folyó akadálytalan hajózhatásának útjában álló nehézségek elhárítására már több rendbeli kísérlet tétetett.

A cs. kir. szab. Duna-gőzhajózási-társulat az 1860—1864. években igyekvő volt Eszék-Kakonya közt rendes hajózást életbe hívni és e végből Eszéken külön felügyelőséget állított.

Ennek következtében a hajózás az 1863—1864. években Eszéktől Kakonyáig, a déli vasut kottorii állomásához való csatlakozással, kicsiny személygőzösökkel, melyekhez kisebbszerű, 1000—1500 mázsa terhet bíró uszályhajók kapcsolattak, hetenkint kétszer meglehetősen rendben folyt is.

Azonban ezen szállítási mód mellett előre látni lehetett, hogy annak hasznos eredménye sem a társulat, sem a kereskedelemre nézve

nem lesz és hogy az üzleti igazgatóság igyekeve a nehézségek és az alárendelt végrehajtó közegek komoly akaratának hiánya folytán meghiúsul.

És csakugyan a társulat ezen vállalatnál évenként nem csekély veszteséget szenvedett, úgy hogy végre a barcs-kakonyai vonalnak hajózását, a folyam viszonyaiban fekvő és el nem távolíthatott akadályok miatt 1865-ben beszüntette.

A társulat ennek következtében csupán az Eszék közelében levő drávai partállomásoktól lefelé a Dunáig hajókat vontatott és Eszék-Barcs közt rendetlen járatokat tett.

A Dunának, különösen a délleli (Triestteli) összeköttetés tekintetében fontossága, valamint ezen víziutnak nagy jelentősége általában, egy magán vállalkozót (Kanitz C. urat.) 5—6000 mázsa terhet bíró nagy uszályhajókkal rendes vontatási üzletnek szervezésére indított, mely vállalat 1869-ig fennállott, és, habár nagy nehézségek közt, meg lehetős jó sikerrel működött.

Mióta a barcs-kanizsai vasutrész elkészült, a hajózás Kakonyáig általán megszűnt, úgy hogy a drávai hajózás végpontjait Drávafok és Barcs képezik.

Most a szállítást ezen vonalon néhány év óta három gőzhajózási vállalat eszközli, u. m.

- a) a cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társulat;
- b) Pfeiffer József, és
- c) Schöller és társa gőzhajózási vállalata.

Noha az első e végből a hajózási idény folyamában több gőzöst járat, úgy mindazonáltal az Eszék és Barcs közti közlekedésre nézve csak e g y jármű vehető működésben állónak.

A többi két vállalat e g y - e g y gőzössel rendelkezik, melyek közül Pfeiffer Józsefnek vontató gőzöse 45—50, Schöller és társáé pedig 30 lóerejű. Ezen vállalatok mindegyike 8—10 uszályhajót foglalkodtat. Az Eszéken fölül fekvő drávai állomásoktól Barcsra szállított javaknak mennyisége évenként 1,000,000—1,200,000 mázsára rug, melyből a legnagyobb rész fa, u. m. h o r d ó donga, német kádárfa, padlódeszka, és csak mintegy 10 $\frac{3}{4}$ gabona.

Azon javakon kívül, melyek a drávai állomásoktól Barcsra érkeznek, a cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társulat legalább szinte annyi és némely évben kétszer annyi fát is szállit a Dráván lefelé és innen a Dunán Budapestre, Uj-Szörnyre és Bécsbe.

Mindezen vállalatoknak üzlete azonban aránylag csekély és jelentéktelen, minek oka főleg abban fekszik, hogy a 20 mérföld hosszú folyamrész Drávafoktól Barcsig elhanyagoltatik; mert míg a Dráva általán elég vízzel bír, miután nemcsak Stajersország, Karinthia, Krajna és Tirolországnak hegyi vizeivel tápláltatik, hanem az Ills, Möll, Gurk, Lavant, Pösnitz, Mura, Rinya, Okor, Genest, Gail, Plitvicza, Bednya, Bisztra és Karasicza vizeit is magába fogadja, addig némely helyen olyan, hogy sulyosan megrakott hajók 5' mélyjárattal át nem hatolhatnak.

Hogy valamely hajózási vállalat jövedelmező és élénk legyen, a hajóknak teljes megrakódása és kihasználása kívánatos; a félelem, hogy elfövényesedett sekély helyeken kirakodni kell, vagy hogy a jármű veszélyeztetik: minden nagyobb hajózási vállalatnál elriaszt és annak működését legjobb esetben a szállíthatás minimumára szorítja.

Azonban éppen itt birna a legnagyobb fontossággal, ha a Tiszának különböző állomásain vagy a Titel-Zimonyban $4\frac{1}{2}$ —5' mélyjáratra megrakott hajók, átrakódás nélkül Drávafoktól kezdve Barcsig fölfelé nyugodtan és biztosan a Dráván járhatnának.

Ez annál fontosabb lenne, mivel a Dráva a nyár derekán is elegendő vízzel bír, midőn a Száva víz hiányában többnyire már járhatlan.

Minden komoly gondolkozó, ki Közép-Europának térképét kezébe veszi, azon meggyőződésre fog jutni, hogy az alsó Dráva a legrövidebb és legköltségesebb út Bánátból Triestbe, és a villach-brixeni vasut segélyével Nyugot-Europa, Németország, Svajcz és Franciaországba is.

Vegyük például a Tisza mellett fekvő új becei gabonaállomást, a honnan a Triestbe szolló rakodmányok többnyire Sziszeknek mennek.

A távolság Uj-Becsétől:

Szlankamenden át Sziszekig, vízi ut	$129\frac{2}{8}$ mérföld.
Sziszekről Triestig, vasut	$44\frac{4}{8} = 173\frac{6}{8}$ mérföld.
Szlankamenden át a Dunán fölfelé Tétényig, víziut	$81\frac{2}{8}$ mérföld.
Téténytől Triestig, vasut	$79 = 160\frac{2}{8}$ mérföld.
A Ferencz-csatornán át Tétényig, víziut	$50\frac{3}{8}$ mérföld.
Téténytől Triestig	$79 = 129\frac{3}{8}$ mérföld.
Szlankamenden át Drávafokig és innen a Dráván fölfelé Barcsig, víziut	$58\frac{3}{8}$ mérföld.
Barcstól Triestig, vasut	$62 = 120\frac{2}{8}$ mérföld.

A Ferencz-csatornán át Barcsig, viziut $43\frac{3}{8}$ mérföld.

Barcstól Triestig, vasut 62 \leftrightarrow $105\frac{3}{8}$ mérföld.

Ez csak egyszerű példa annak megmutatására, hogy tetemes időt és szállítási költséget lehet kimélni, ha a Dráva — Drávafok és Barcs közti rövid vonalának szabályozása rendszeresen foganatosíttatnék, a mit okszerű eljárás mellett igen csekély összeggel lehetne eszközölni.

Ellenvethetni ugyan, hogy a magas kormány már hosszú időn át évenként a Dráva szabályozására bizonyos összeget fordít és hogy magánosok is, mint Lippe herczeg, a triesti kereskedelmi kamara stb. a korábbi években (1860—1864) nevezetes összegekkel járultak a Dráva szabályozásának költségeihez és hogy mindazonáltal az a kívánt eredményhez nem vezetett.

Azonban a teljesített munkák többnyire czéliránytalanok és ennek következtében a reájuk fordított költségek hasztalanok voltak; a tett munkáknak fenntartására kevés gond fordított, a folyamrendőrség nem lett kellőkép kezelve, úgy hogy az, a mi egy évben történt, az a másikban ismét megsemmisült és a dolog ekként mindig kezdetében maradt.

Ellenvetni lehetne továbbá, hogy mihelyst a magyar-szlavoniai vasuti hálózat kiépítve leend, a Drávának csekélyebb fontossága lesz. De hisz éppen a vizi erőknek csekély felhasználása oka a kereskedelem ingadozásának, valamint a máinap még hiányzó élénk kereskedelmi forgalom tekintetében annyira szükséges és hatályos versenynek a száraz földöni és vizeni szállítás közt.

A vizi ut mindenkor a legkényelmesebb és legolcsóbb szállítási eszköz, mert vasutaink nem fognak egy hamarján képesek lenni a szállítást mázsa- és mérföldenként $\frac{1}{2}$ krajczárnyi díj mellett eszközölni, míg viszont jól berendezett hajózási vállalatok ezen díjszabás mellett — az üzletiköltségek $\frac{1}{4}$ krral mázsa- és mérföldenként könnyen fedezhetők lévén — jelentékeny haszonban részesülnek; — másrészt pedig éppen a vizi utak azok, melyek a vasuti vitelbérekre a legalkalmasabb nyomást gyakorolják és ekként azoknak mérséklésére hatnak.

Egyébiránt a kamara e tekintetben még az 1871. évben a magas kormányhoz felterjesztést intézett, a nélkül, hogy e felterjesztés sorsáról mindeddig értesítést kapott volna.

H i t e l ü g y .

Az 1873-diki válságnak utóbajai az 1875. év folyamában sajnos módon érezhetőkké váltak.

Azon vállalatok, melyek b a n k ü z l e t e k k e l és ezekkel kapcsolatban tőzsdei speculatiókkal foglalkoztak vagy még most is foglalkoznak, a lakosság bizalmát legnagyobb részt elvesztették.

Az 1875. év végével, beleszámítva 5 népbankot, a kamaraí kerületben 15 bankintézet létezett; azonban a kamara előtt tudva van, hogy ezek közül némelyek a liquidatiót, mások czimüknek átváltoztatását czélozzák.

A t a k a r é k p é n z t á r a k a lakosság általános bizalmának örvendenek. Ezek mai nap azon intézetek, melyek kerületükben nemcsak a kereskedelmet, ipart és mezei gazdaságot támogatják, hanem egyszersmind az irányban is jótékonyan hatnak, hogy az uzsorát korlátozzák.

Az utóbbi éveknek tapasztalata ezen intézetek vezénylőivel felismertette és azokat figyelmeztette, miként kelljen a takarékpénztárak részéről, melyeknél a reájuk bizott pénz, alapszabályaik értelme szerint semminő speculationalis üzletre nem fordítható, a legnagyobb óvatossággal eljárni s a pénzeket teljes biztosíték mellett elhelyezni, — és az új kereskedelmi törvény e tekintetben a felügyelő-bizottságok intézményével igen bölcsen gondoskodott.

Mindazonáltal nem mellőzhetjük a kezünkben levő kimutatásokból meritett egy körülményt felemlíteni, a mely aggályt kelt, és e körülmény a váltóleszámitolásnak némely kisebb takarékpénztárnáli magassága.

Nem egészen világos és érthető előttünk, hogy kisebb helyeken, hol tudvalevőleg nagy kereskedelem nincs, a váltóleszámitolásban természet szerű módon oly nagyszerű forgalom történhetne.

Ugy szinte azon magas kamatot, melyet egyes takarékpénztárak a betétek után adnak, habár ez a betevők érdekében előnyös is, nem tekinthetjük a takarékpénztárak eredeti céljával megfelelőnek, mivel a pénzt ismét magas kamatra kiadni kell, hogy a kezelési költségen fölül hasznot is hajtson.

A kamarai kerületben van 51 takarékpénztár hitelegyletek nélkül és 15 takarékpénztár hitelegyletekkel kapcsolatban, összesen tehát 66 takarékpénztár.

A t a k a r é k- és h i t e l e g y l e t e k, mint pénzközvetítő intézetek hivatvák, a kereskedelmet, ipart és mezeti gazdaságot felsegíteni, de úgy hisszük, hogy sok intézet azon magas kamatláb mellett, melyet követelnek, céljuknak teljesen meg nem felelnek.

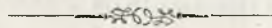
Ilyen egylet van a kamarai kerületben 35.

A kamarai kerületben létező összes hitelintézeteknek 1875. évi kezelési kimutatásai a következőkben közöltetnek.

K i m u t a t á s

a soproni kamarai kerület összes hitelintézeteinek
1875. évi kezeléséről.

Kereskedelmi-, ipar-

Folyó szám	A társaság		Alapítási év	Állapot 1875				
	czége	székhelye		befizetett, részvény tőke	tartalék tőke	betakarék tételek és kamatai	segélyegyletek betétei	folyó számlabéli be- tétel
1	Győri kereskedelmi bank.	Győr	1868	205600	—	53501	—	—
2	Győri általános hitelbank	Győr	1872	200000	—	162616	—	—
3	Somogy - Kaposvári földmívelési-, kereskedelmi- és iparhiteltársulat	Kaposvár	1872	104000	—	—	—	9240
4	Nagy-Kanizsai kereskedelmi és iparbank	N.-Kanizsa	1865	100000	968	87424	—	1048
5	Nagy-Kanizsai bank-egyesület	N.-Kanizsa	1873	200000	655	163982	—	10954
6	Baranyamegyei takaré- és hitelbank	Pécs	1869	275000	—	40980	—	91563
7	Sárvári hitel- és földhitelbank	Sárvár	1872	40000	407	121332	—	—
8	Soproni építő- és földhitelbank	Sopron	1872	240000	1324	1626	—	—
9	Szombathelyi leszámítoló társulat	Szombath.	1870	70000	—	47431	430737	—
10	Szombathelyi kereskedelmi-, ipar- és földmívelési bank	Szombath.	1871	160000	786	242745	590805	12328
Összesen				1594600	4140	921637	1021542	125133

és hitelbankok.

december végével										Jegyzet.
pénztári jegyek	jelzálogi kölcsönök	előlegek és más kölcsönök	váltóleszámitolás	a segélyegyleti tagoknak adott kölcsönök	meglevő érték-papírok	pénztári állapot	nyeremény	veszteség		
r i n t										
27700	—	4803	175573	—	54320	11305	—	—		Kétes köve- lések fejében 9089 frt. leírult.
154000	—	10293	344633	—	33413	23636	—	16878		
—	23885	25837	23856	—	11305	6239	368	—		
—	—	24626	139449	—	15873	12336	6000	—		
—	—	—	337315	—	7985	33713	17266	—		
—	35788	6.80	50205	—	30613	4514	—	8200		
—	98675	2190	136604	—	500	8184	7609	—		
43900	134224	155668	27930	—	39674	22659	20625	—		
—	—	38345	82038	432779	5075	2955	—	12846		
—	—	36290	162284	606675	57830	25918	—	41587		
225600	292572	304432	1479887	1039454	256588	151459	51868	153311		

a) Takarékpénztárak

Folyó szám	A társaság		Alapítási év	Állapot 1875		
	cége	szék- helye		befizetett részvény tőke	tartalék- tőke	takarékbe- tétek és kamatai
f o-						
1	Alsó-Lendvai takarékpénztár . . .	A.-Lendva	1873	20000	1500	57745
2	Báttaszéki kerületi takarékpénztár . .	Báttaszék	1873	30000	706	91275
3	Bonyhádi takarékpénztár	Bonyhád	1870	40000	4139	145902
4	Csab-Rendeki takarékpénztár	Cs.-Rendek	1873	20000	3138	100164
5	Csáktornyai takarékpénztár	Csáktornya	1872	20000	800	159132
6	Csurgói takarékpénztár	Csurgó	1872	25000	1203	26701
7	Devecseri takarékpénztár	Devecser	1873	25000	800	46847
8	Dunaföldvári takarékpénztár	Dunaföldvár	1868	40000	10228	169177
9	Enyingi takarékpénztár	Enying	1872	32000	508	45688
10	Felső-Eőri takarékpénztár	Felső-Eőr	1872	15000	1492	167512
11	Győri első takarékpénztár	Győr	1844	30000	30000	2433372
12	Győr városi és megyei takarékpénztár . .	Győr	1871	50000	5359	702883
13	Hőgyészi takarékpénztár	Hőgyész	1873	50000	779	41272
14	Jánosházi takarékpénztár	Jánosháza	1873	17500	398	48165
15	Sonogymegyei takarékpénztár	Kaposvár	1864	40000	13639	929379
16	Sopronmegyei első takarékpénztár . .	Kapuvár	1864	50000	5362	459794
Összesen				504500	80051	5625008

segélyegylet nélkül.

december végével						
foljó számla- beli betétek	jelzálogi kölesönök	rövid idejű előlegek és kölesönök	váltóleszá- mitolás	pénztári állapot	nyeremény	vesztes ég
r i n t						
—	45671	13096	27861	3624	1772	—
—	21645	34001	86131	1943	7273	—
—	48740	2480	155776	2444	6253	—
—	11257	235	137188	5318	4400	—
—	73845	16982	99244	4120	5216	—
—	52400	200	1050	1659	1730	—
—	13855	7251	103450	2160	3713	—
—	53247	13111	118783	5085	2700	—
—	63053	2597	37198	2522	3707	—
—	108262	—	69618	8304	1801	—
207902	1192283	383886	514145	16074	35308	—
116197	99035	45501	435710	35377	12000	—
—	9510	58915	61236	1405	9090	—
3500	—	3800	321210	7511	4324	—
—	600563	17914	319597	52553	12322	—
—	534827	—	29243	11732	10455	—
327599	2928193	579969	2517440	161831	122064	—

		A társaság		Állapot 1875		
Folyó szám	ezége	szék-helye	Alapítási év	befizetett részvény- tőke	tartalék- tőke	takarékbe- tétek és kamatai
				fo-		
		Átvitel		504500	80051	5625008
17	Keszthelyi takarékpénztár	Keszthely	1870	12000	2166	161016
18	Kismartoni takarékpénztár	K.-Marton	1872	50000	1130	594143
19	Körmendi takarékpénztár	Körmend	1871	12000	1424	265998
20	Vas-Zalai takarékpénztár	Körmend	1874	15000	196	21991
21	Kőszegi takarékpénztár	Kőszeg	1844	31500	20000	2259246
22	Mosonymegyei takarékpénztár	M.-Óvár	1869	30000	14433	1097522
23	Marczali takarékpénztár	Marczali	1871	40000	2938	221115
24	Mosony városi takarékpénztár	Mosony	1872	40000	3040	286424
25	Muraszombati takarékpénztár	Mura-Szombat	1873	16432	—	19703
26	Nagy-Atádi takarékpénztár	Nagy-Atád	1873	20265	826	92651
27	Nagy-Kanizsai takarékpénztár	N. Kanizsa	1845	30000	15000	1754866
28	Német-Szt-Mihályi takarékpénztár	Német-Sz.-Mihály	1872	18000	578	72869
29	Németujvári takarékpénztár	N.-Ujvár	1872	12000	1683	83015
30	Nezsideri takarékpénztár	Nezsider	1872	30000	1488	232128
31	Paksi takarékpénztár	Paks	1869	30000	323	62761
32	Pápai takarékpénztár	Pápa	1862	30000	14760	852562
33	Pécsi takarékpénztár	Pécs	1845	60000	46024	3553055
		Oldal		981697	206060	17286073

december végével

folyo- számla- beli betétek	jelzálogi kölesönök	rövid idejü előlegek és kölesönök	váltóleszá- mitolás	pénztári állapot	nyeremény	veszteség
r i n t						
327599	2928193	579969	2517440	161831	122064	—
—	54710	11365	84566	26995	2107	—
--	554697	9358	36428	20943	15860	—
—	120893	475	150357	14729	5308	--
—	12964	—	22106	5656	3339	—
—	1917963	162341	87999	26081	10462	—
—	706243	13445	52927	18045	--	26251
—	38655	3565	213594	24102	13561	—
—	119683	7357	166710	7197	6573	—
—	16620	—	18915	645	501	—
--	3750	2472	131036	2108	4607	—
—	1309805	21095	203758	40885	15972	—
--	25682	27084	36817	4362	815	—
—	75073	—	20248	4273	2834	—
—	197124	6090	36680	6310	6770	—
—	1271	10102	102111	2622	3816	—
—	309452	42290	535904	32572	13877	—
115889	2852580	100911	503084	76814	45015	---
443488	11245358	997919	4920680	476170	273481	26251

Folyó szám	A társaság		Alapítási év	Állapot 1875		
	cége	szék-helye		befizetett részvény-tőke	tartalék-tőke	takarékbetétek és kamatai
		Átvitel	..	981697	206060	17286073
34	Alsó-Muraközi takarékpénztár . . .	Perlak	1873	25000	382	18323
35	Pinkafői takarékpénztár	Pinkafő	1870	21474	2767	353626
36	Rohonci takarékpénztár	Rohonc	1873	15000	463	85179
37	Sárvárvidéki takarékpénztár	Sárvár	1873	40000	407	121332
38	Balatonvidéki takarékpénztár	Siófok	1873	20000	211	11159
39	Soproni takarékpénztár	Sopron	1843	31500	35525	2909503
40	Sümeghvidéki takarékpénztár	Sümegh	1869	40000	4000	275734
41	Szegzárdi takarékpénztár	Szegzárd	1846	30000	9667	859558
42	Szigetvári takarékpénztár	Szigetvár	1869	60000	3875	262916
43	Szombathelyi takarékpénztár	Szombhely	1867	16068	25075	1708342
44	Szombathelyi általános takarékpénztár	Szombhely	1873	30000	230	221586
45	Dombóvár járási takarékpénztár . . .	Tamási	1872	50000	1448	55556
46	Tapolezai takarékpénztár	Tapoleza	1869	30000	2591	146356
47	Tolnavidéki takarékpénztár	Tolna	1874	50000	—	53008
48	Várpalotai takarékpénztár	Várpalota	1873	19206	61	302000
49	Veszprémi takarékpénztár	Veszprém	1845	60000	20564	2457365
50	Zala-Egerszegi takarékpénztár	Z. Egerszeg	1869	21200	6348	482482
51	Zirczvidéki takarékpénztár	Zircz	1873	25000	307	71491
	Összesen .			1566145	319981	27711589

december végével

folyó- számla- beli betétek	jelzálogi kölesönök	rövid idejű előlegek és kölesönök	váltóleszá- mitolás	pénztári állapot	nyeremény	veszteség
r i n t						
443488	11245358	997919	4920680	476170	273481	26251
--	40500	398	7975	2999	3500	--
--	310240	11415	70445	14243	3768	--
--	21260	34416	61834	1312	1352	--
--	96283	4580	136604	8184	7609	--
--	9120	1130	22170	270	1397	--
--	2168411	222062	76740	240900	20173	--
--	188036	5725	134111	14152	8349	--
--	510995	585	344527	34888	7383	--
--	65996	53713	179965	16757	5918	--
--	1566670	22693	133701	30657	20557	--
--	79880	15083	153840	7996	2118	--
--	13712	200	100516	1990	6809	--
--	69478	1890	114855	4765	5000	--
--	43574	7000	34580	8227	5712	--
--	33750	--	13934	1507	1047	--
--	2346387	25816	22185	78197	21167	--
8571	233340	16486	217307	8282	11175	--
--	58035	4150	59040	652	4631	--
452059	19101025	1387189	6805009	952148	410140	26251

b) Takarékpénztárak

Folyószám	A társaság		Alapítási év	Állapot 1875			
	ezége	szék- helye		befizetett részvény- tőke	tartaléktőke	takarékbé- letek és kamatai	a segély egyletek betétei
1 5 2	Boldogasszonyi takarékpénztár . . .	B. Asszony	1872	30000	1117	75734	59034
2 5 3	Répezevidéki takarékpénztár . . .	Csepregh	1872	50000	1097	130298	69929
3 5 4	Csornavidéki takarékpénztár . . .	Csorna	1872	25000	4276	48989	20343
4 5 5	Dárdai takarékpénztár	Dárda	1872	50000	1708	66396	30484
5 5 6	Kis-Czelli takarékpénztár	Kis-Czell	1869	25250	4332	350538	111237
6 5 7	Mohácsi általános takarékpénztár . .	Mohács	1872	55000	2089	74432	17481
7 5 8	Mohácsi takarékpénztár	Mohács	1872	30000	2167	142533	1361
8 5 9	Dél-Zalai takarékpénztár	N. Kanizsa	1869	50000	10006	361748	2950
9 6 0	Nagymartoni takarékpénztár	N.-Marton	1872	30000	—	112005	3692
10 6 1	Pécs-Baranyai közp. takarékpénztár . .	Pécs	1872	60000	1098	411137	6150
11 6 2	Pécsi egyesült külv. takarékpénztár . .	Pécs	1872	50000	441	105350	17208
12 6 3	Sárvári takarékpénztár	Sárvár	1869	24000	3173	316888	248
13 6 4	Siklói takarékpénztár	Siklós	1872	30000	1504	110430	1442
14 6 5	Szent-Gotthárdi takarékpénztár . .	Sz. Gotth.	1871	12000	1071	252673	1116
15 6 6	Hegyháti takarékpénztár	Vasvár	1873	12500	215	16207	8605
Összesen . .				533750	34294	2575358	351480
Valamennyi takarékpénztár mindössze .				2099895	354275	30286947	351480

segélyegyletekkel

december végével							
folyó számlabeli betétek	jelzálogi kölcsönök	rövid idejű előlegek és kölcsönök	váltóeszmítolás	a segélyegyleti tagoknak adott kölcsönök	pénztári állapot	nyeremény	vesztés
r i n t							
—	108414	2215	27860	—	12811	4484	—
—	35464	27850	85432	103920	11868	9060	—
—	17597	65856	17594	—	3272	3077	—
—	36441	12207	96110	—	4610	6721	—
19743	55205	68814	214391	123441	26471	12039	—
—	123813	9100	23900	—	2709	13033	—
—	52349	79907	44771	—	3041	10933	—
—	319716	8840	116328	—	7620	—	—
5010	90327	9403	36256	780	3739	731	—
9447	—	20232	388228	60870	16226	16696	—
938	8745	9806	155258	—	1545	4272	—
—	150196	4390	182269	26916	14568	11175	—
735	27900	11460	106498	5600	1238	8349	—
—	242201	50	26670	—	9015	3775	—
—	9550	255	25567	6302	1951	1028	—
35873	1277918	330385	1547232	327829	120684	111175	—
487932	20378953	1717574	8352241	327829	1072832	521315	26251

N é p

Folyó szám	A társaság		Alapítási év	Allapot 1875				
	cége	szék-helye		befizetett részvény tőke	tartalék-tőke	takarékbe-tétek és kamatai	a segélyegyletek betétei	folyó számlabeli be-tétek
1	Dunaföldvári népbank mint önszegélyző társulat	Dunaföldvár	1872	64550	2137	20072	81664	—
2	Vas-Zalai népbank .	Körmend	1865	200000	4576	353078	—	80066
3	Papai népbank . .	Pápa	1871	80000	2613	72773	525384	—
4	Sümeghi népbank .	Sümegh	1872	20000	743	30191	82357	—
5	Szegzárdi népbank .	Szegzárd	1872	**)	?	?	?	?
Összesen				364550	10069	476114	659405	80066

b a n k o k.

december végével

pénztári jegyek	kölesönök és előlegek	váltóleszámtolás	a segélyegyleti tagoknak adott kölcsönök	meglevő érték-papírok	pénztári állapot	tiszta nyeresemény	Észrevétel
r i n t							
1378	33030	33150	71265	100	260	6345	*) E közt adóslevelek is vannak **) Az illető adatok ismételt megkeresés daczára meg nem küldettek
3650	317716	319133	—	23003	11408	22391	
—	106085	70293	525944	1361	1547	2592	
—	1250	158221*	3497	—	2683	3235	
?	?	?	?	?	?	?	
5028	458081	580797	600706	24464	15898	34563	

Takarék-, kölcsön-, előlege-

Folyó szám!	A társaság		Alapítási év	Állapot 1875				
	c z é g e	szék- helye		Befizetett		összesen	tartalek tőke	takarék beté- tek és kamat
				részlet- tőke	törzs- betétek			
1	Ágfalvai takarék- és kölcsönegylet . . .	Ágfalva	1873	13065	—	13065	—	—
2	Bonyhádi segélyzőegylet	Bonyhád	1870	—	260910	260910	2232	—
		II. osztály	1874	—	42133	42133	—	—
		III. osztály						
3	Muraközi kiségitőegylet	Csáktornya	1870	75740	—	75740	30	—
4	Csurgói önszegélyzőegylet	Csurgó	1870	13693	—	13693	—	—
5	Dombóvári segélyegylet	Dombóvár	1874	22225	—	22225	—	—
6	Devecseri kölcsönös-segélyzőegylet . . .	Devecser	?	90974	—	90974	686	—
7	Enyingi segélyegylet	Enying	1871	75183	—	75183	—	—
8	Győr városi hiteligylet	Győr	1868	115177	725	115902	238	—
		II. osztály	1871	149398	1657	151055	462	—
		III. osztály						
9	„Vesta“, győri takarék- és hitelegylet	Győr	1871	27734	—	27734	—	—
10	Első Jánosházi kiségitőegylet	Jánosháza	1869	23816	—	23816	—	—
11	Balaton-Eörs-Lovasvidéki kiségitőegylet	Lovas	1871	29030	—	29030	—	—
12	Kaposvári önszegélyzőegylet	Kaposvár	1872	329675	—	329675	—	—
13	Mágocsi segélyzőegylet	Mágocs	1873	65329	—	65329	—	—
14	Magyar - Gencs - Högyészai önszegélyzőegylet	M.-Gencs	1871	11554	—	11554	—	—
		Oldal . . .		1042593	305425	1348018	3648	—

zési- és önszegélyző egyletek

december végével					Észrevétel
jelzálogi kölcsönök	előlegek és más kölcsönök	váltóleszámitolás	penztári állapot	nyeremény	
r i n t					
—	14154	—	—	1112	Gazdasági hitelegylet
—	308465	—	41	1916	
—	44192	—	73	354	
—	69500	—	3439	—	
—	14215	—	889	786	
—	22740	—	330	514	
—	99196	—	1150	10477	
15070	69416	—	457	13055	1871 óta tőkésített nyeremény.
14140	104702	—	4858	5156	
32510	150681	—	7907	12873	
—	29090	—	373	1313	
—	23630	—	274	778	
14113	21338	—	130	6558	
400	366272	13075	10222	74447	Három évtársulatból áll.
—	72789	—	526	8727	
—	15279	—	2007	6843	
76233	1425659	13075	32676	144909	

A társaság		Állapot 1875						
Folyó szám	cége	szék- helye	Alapítási év	Befizetet		összesen	tartálék- tőke	takarékbeté- tek és kamal
				részlet- tőke	törzs- betétek			
				f o -				
	Atvitel			1042593	305425	1348018	3648	—
15	Marczali segélyegylet	Marczali	?	—	136183	136183	461	—
16	Magyar-Óvári önszegélyzőegylet . .	M.-Óvár	1870	9053	—	9053	—	10
17	Nagy Atádi önszegélyzőegylet	N.-Atád	?	29269	—	29269	—	—
18	Nagy-Bajomi segélyegylet	N.-Bajom	1870	96700	—	96700	2596	6241
19	Nagymartoni takaré- és kölcsönegylet .	N.-Marton	1873	30250	—	30250	—	55028
20	Nagy - Vázsonyi segélyegylet	N.-Vázsony	1871	25319	—	25319	—	—
21	Német Bolyi segélyegylet	N.-Boly	1873	11404	—	11404	—	—
22	Pécsi kölcsönös segélyegylet	Pécs	1866	819593	1690	821283	—	49122
23	Pinkafői segélyzőegylet	Pinkafő	1873	11445	28390	39835	—	—
24	Zalonaki segélyzőegylet	Zalonak	?	12893	1983	14876	—	—
25	Siklói kölcsönös segélyzőegylet	Siklós	1871	—	140714	140714	—	1176
26	Soproni takaré- és kölcsönegylet	Sopron	1870	348400	—	348400	—	443435
27	Az osztrák-magy. monarchia első ált. hivatalnoki egylet soproni helyi választm.	Sopron	1869	19188	—	19188	557	1028
Összesen				2456107	61438	3070492	7262	556640

december végével					Észrevétel
jelzálogi kölesönök	előlegek és más kölesönök	váltószá- mitolás	pénztári állapot	nyeremény	
r i n t					
76233	1425659	13075	32676	144909	
—	139653	—	891	674	
—	7349	—	200	867	
—	27815	—	2899	1432	
—	122182	10360	3862	18642	
71612	278	29486	4753	2629	
—	31347	—	40	5324	
—	37173	—	29	5355	
187775	51480	638263	851	82117	6 évtársulattól áll. Nyeremény tőkésítve.
—	33663	7434	747	1711	
—	10150	3390	1740	604	
—	130242	2625	2654	29758	5 évtársulattól áll. Nyeremény tőkésítve.
579054	94726	92415	28275	33852	
—	20842	—	329	1839	
914674	2138559	797048	79946	329718	

Folyó szám	A társaság		Alapítási év	Allapot 1875				
	cége	szék- helye		Befizetett		összesen	tartálék- tőke	takarékbeté- tek és kamat.
				részlet- tőke	törzs- betétek			
	Átvitel			2456107	614385	3070492	7262	556640
28	Szent-Gáli segély- egylet	Sz.-Gál	1872	19459	—	19459	—	—
29	Szigetvári segélyegy- let	Szigetvár	1872	248463	—	248463	—	—
30	Szilas-Balhási segély- egylet	Sz.-Balhás	1868	53700	—	53700	—	—
31	Az osztrák - magyar monarchia első ált. hivatalnoki egylet szombathelyi választ- mánya	Szombathy	1872	13691	—	13691	270	—
32	Tóth - Vázsonyi se- gélyegylet	T. Vázsony	1871	2738	10733	13471	—	—
33	Vár-Palotai segély- egylet	Várpalota	1873	31971	53219	85190	1141	—
34	Veszprémi II. segély- egylet	Veszprém	1874	126412	—	126412	—	—
35	Zala-Egerszegi önse- gélyegylet	Z. Egerszeg	1872	135798	—	135798	914	—
	Összesen			3088339	678337	3766676	9587	556640

december végével					Észrevétel
jelzálogi kölcsönök	előlegek és más kölcsönök	váltóeszközmitőlás	pénztári állapot	nyeremény	
r i n t					
914674	2138559	797048	79946	329718	
--	22928	—	235	3755	
—	249813	—	1088	3028	4 évtársulattól áll.
—	65764	—	15	14766	
—	15493	—	1108	1147	
—	14353	—	97	977	
—	93450	—	251	5803	2 évtársulattól áll.
—	102970	32265	397	11144	
—	148880	—	863	15596	
914674	2852210	829313	84000	385934	

K i m u -

a kamarai kerületben létező, megynként összeállított

Vármegye	A hitelintézetek		Állapot 1875			
	megnevezése	száma	Befizetett		összesen	takarék-be- tétel és ka- matali
			részvény- tőke	törzs- és részlet tőke		
Sopron. 57. ⁴⁷ □ mérföld 209004 lakos	Kereskedelmi-, ipar- és hitelbank	1	240000	—	—	1626
	Takarékpénztár	6	236500	—	—	4254732
	takarék-, előlegezési- és önsegélyzőegylet	4	—	410903	—	500091
	Összesen	11	476500	410913	887403	4756449
Vas. 87. ⁵⁰ □ mérföld 320281 lakos	Kereskedelmi-, ipar- és hitelbank	3	270000	—	—	411508
	Takarékpénztár	17	333724	—	—	6394870
	népbank	1	200000	—	—	353078
	takarék-, előlegezési- és önsegélyzőegylet	5	—	103772	—	—
Összesen	26	803724	103772	907496	7159456	
Zala. 85. ⁰⁶ □ mérföld 322970 lakos	Kereskedelmi-, ipar- és hitelbank	2	300000	—	—	251406
	Takarékpénztár	10	268200	—	—	3517566
	népbank	1	20000	—	—	30191
	takarék-, előlegezési- és önsegélyzőegylet	3	—	240568	—	—
Összesen	16	588200	240568	828768	3799163	

t a t á s a

hitelintézetek és ezek főzletágainak az 1875. évről.

december végével							
a segély- egyletek betétei	folyószám- labeli betétek	pénztári jegyek	jelzálogi kölesönök	rövid idejű előlegek és kölesönök	váltószá- mitolás	a segély- egyleti tagoknak adott köl- cs nők	pénztári ál- lapot
r i n t							
—	—	43900	134224	155668	27930	—	22659
93964	5010	—	3401323	334529	281793	104700	292454
—	—	—	650666	136000	121901	—	33357
93964	5010	43900	4186213	626197	431624	104700	348470
1021542	12328	—	98675	76825	381926	1039454	37057
121206	23243	—	4808942	337324	1732600	156659	185952
—	80066	3650	—	317716	319133	—	11408
—	—	—	—	98215	10824	—	5876
1142748	115637	3650	4907617	830080	2444483	1196113	240299
—	12002	—	—	24626	476764	—	46049
2950	8571	—	2346358	96112	1143193	—	118760
82357	—	—	—	1250	158221	3497	2683
—	—	—	14113	239718	—	—	4432
85307	20573	—	2360471	361706	1778178	3497	171924

Vármegye	A hitelintézetek		Állapot 1875			
	megnevezése	száma	Befizetett		összesen	takarékbetétek és kamatai
			részvény-tőke	törzs- és részlet-tőke		
f o -						
Somogy. 114. _{1,2} □ méröld 288952 lakos	Kereskedelmi-, ipar- és hitelbank	1	104000	—	—	—
	takarékpénztár	5	185265	—	—	1532762
	takarék-, előlegezési- és önsegélyzőegylet	5	—	853983	—	6241
	Összesen	11	289265	853983	1143248	1539003
Baranya. 88. ₅₀ □ méröld 259088 lakos	Kereskedelmi-, ipar- és hitelbank	1	275000	—	—	40980
	takarékpénztár	7	335000	—	—	4463333
	takarék-, előlegezési- és önsegélyzőegylet	4	—	1038730	—	50298
	Összesen	12	610000	1038730	1648730	4554611
Tolna. 63. ₃₁ □ méröld 222191 lakos	takarékpénztár	8	320000	—	—	1478509
	népbank	2	64550	—	—	20072
	takarék-, előlegezési- és önsegélyzőegylet	2	—	325268	—	—
	Összesen	12	384550	325268	709818	1498581
Veszprém 72. ₄₀ □ méröld 200272 lakos	takarékpénztár	7	211206	—	—	3817112
	népbank	1	80000	—	—	72773
	takarék-, előlegezési- és önsegélyzőegylet	8	—	489708	—	—
	Összesen	16	291206	489708	780914	3889885

december végével

a segély- egyletek betétei	folyó szám- labeli beté- tek	pénztári jegyek	jelzálogi kölesonök	rövid idejü előlegek és kölesonök	váltóesza- mitolás	a segély- egyleti tagoknak adott köl- esonök	pénztári állapot
r i n t							
—	9240	—	23885	25837	23856	—	6239
—	—	—	761364	57864	845242	—	97179
—	—	—	400	929950	23435	—	19851
—	9240	—	785649	1003651	892533	—	123269
—	91563	—	35788	6380	50205	—	4514
74326	127009	—	3101828	243623	1317849	66470	106183
—	—	—	187775	291684	640888	—	4060
74326	218572	—	3325391	541687	2008942	66470	114757
—	—	—	702694	106394	1003660	—	58604
81664	—	1378	—	33030	33150	71265	260
—	—	—	—	375397	—	—	444
81664	—	1378	702694	514821	1036810	71265	59308
—	—	—	2833652	83234	793872	—	117880
525384	—	—	—	106085	70293	525944	1547
—	—	—	15070	499424	32265	—	2942
525384	—	—	2848722	688743	896430	525944	122069

Vármegye	A hitelintézetek		Allapot 1875			
	megnevezése	száma	Befizetett		összesen	takarékbetékek és kamatai
			részvény-tőke	törzs- és részlet-tőke		
f o -						
Győr. 24. ₀₀ □ méröld 82266 lakos	Kereskedelmi-, ipar- és hitelbank	2	405600	—	—	216117
	takarékpénztár	2	80000	—	—	3136255
	takarék-, előlegezési-, és önszegélyzőegylet	2	—	294691	—	—
	Összesen	6	485600	294691	780291	3352372
Mosony. 33. ₇₉ □ méröld 74218 lakos	takarékpénztár	4	130000	—	—	1691808
	takarék-, előlegezési- és önszegélyzőegylet	1	—	9053	—	10
	Összesen	5	130000	9053	139053	1691818
Az egész soproni kamarai kerületh. 626. ₈₂ □ méröld 2042646 lakos	Kereskedelmi-, ipar- és hitelbank	10	1594600	—	—	921637
	takarékpénztár	66	2099895	—	—	30286947
	népbank	5	364550	—	—	476114
	takarék-, előlegezési- és önszegélyzőegylet	34	—	3766676	—	556640
	Összesen	115	4059045	3766676	7825721	32241338

december végével

a segély- egyletek betétei	folyó szám- labeli beté- tek	pénztári jegyek	jelzálogi kölesönök	rövid idejű előlegek és kölesönök	váltóesza- mitolás	a segély- egyleti tagoknak adott köl- esönök	pénztári állapot
r i n t							
-	-	181700	-	15096	520206	-	34941
-	324099	-	1291318	429387	949855	-	51451
-	-	-	46650	284473	-	-	13138
-	324099	181700	1337968	728956	1470061	-	99530
59034	-	-	1131464	29107	284177	-	44363
-	-	-	-	7349	-	-	200
59034	-	-	1131464	36456	284177	-	44563
1021542	125133	225600	292572	304432	1480887	1039454	151459
351480	487932	-	20378953	1717574	8352241	327829	1072832
689405	80066	5028	-	458081	580797	600706	15898
-	-	-	914674	2852247	829313	-	84000
2062427	693131	230628	21586189	5332297	11243238	1967989	1324189

K i m u-
a soproni kamarai kerületben létező hitel-

Vármegye	A hitelintézetek száma	Állapot 1875				
		Befizetett		összesen	takarékbetétek és kamatai	a segélyegyletek betétei
		részvény-tőke	törzs- és részlet tőke			
f o -						
Sopron	11	476500	410903	887403	4756449	93964
Vas	26	803724	103772	907496	7159456	1142748
Zala	16	588200	240568	828768	3799163	85307
Scmogy	11	289265	853983	1143248	1539003	—
Baranya	12	610000	1038730	1648730	4554611	74326
Tolna	12	384550	325268	709818	1498581	81664
Veszprém	16	291206	489708	780914	3889885	525384
Győr	6	485600	294691	780291	3352372	—
Mosony	5	130000	9053	139053	1691818	59034
Összesen	115	4059045	3766676	7825721	32241338	2062427

t a t á s

intézetek s ezek főüzletágainak összeredményéről.

december végével						
folyó szám- labeli be- tétel	pénztári jegyek	jelzálogi kölesönök	rövid idejű előlegek és kölesönök	váltó- leszámi- tolás	a segélygye- leti tagok- nak adott kölesönök	pénztári állapot
r i n t						
5010	43900	4186213	626197	431624	104700	348470
115637	3650	4907617	830080	2444483	1196113	240299
20573	—	2360471	361706	1778178	3497	171924
9240	—	785649	£1003651	892533	—	123269
218572		3325391	541687	2008942	66470	114757
—	1378	702694	514521	1036810	71265	59308
—	—	2848722	688743	896430	525944	122069
324099	181700	1337968	728956	1470061	—	99530
—	—	1131464	36456	284177	—	44553
693131	230628	21586189	5332297	11243238	1967989	1324189

—000000—

B e f e j e z é s.

Midőn a tisztelettel alulirt kereskedelmi- és iparkamara ezen jelentését a nagyméltóságú magy. kir. földmivelési-, ipar- és kereskedelemügyi ministerium elé terjesztené és az abban kifejezett kívánalmakat s javaslatokat kegyes méltánylásul ajánlja, egyszersmind kérni kénytelen, miszerint az abban még mindig találató hézagosság iránt elnézéssel lenni méltóztassék. Szakadatlan a kamarának abbeli törekvése, hogy e tekintetben kedvezőbb viszonyokat létesítsen. Igyekvő volt kerületének minden vidékével, levelező tagok által érintkezéske lépni, de sajnálatára ez mindeddig nem sikerült úgy, a mint óhajtaná; azonban reményleni bátorkodik, hogy ebbeli fáradozásának, legalább jövőre nézve, jobb sikere leend.

S o p r o n, 1876. april havában.

Az elnök:

Lovag Flandorffer Ignác.

A titkár:

Schindler Ferencz.

Tartalom.

	Lap.
Bevezetés	3
Általános ügykezelés	4
Kereskedelmi szerződés Törökországgal	4
„ „ Szerbiával	5
A pécsi pályaudvar	5
Szeszes italok árulása	6
Phyloxera vastatrix	6
Borkereskedés Angolországgal	6
Csekélyebb röfmenység a kézmű-gyártmányoknál	6
A gabonának súly szerinti árulása	7
A kőolajnak súly szerinti árulása	7
A kisiparnak kincstári szállitmányokbani részeltetése	8
Soproni hetivásár	8
Az uzsora korlátozása	8
A kamarai kültagok utiköltségeinek megtérítése	9
A vásári ügy rendezése	9
Városi behozatali illeték	10
Czokor-, szesz- és sörkivitel	11
Könkéksavas lugsó	11
Fegyencz-foglalkozás	12
Házi ipar	12
Kereskedelmi törvény	12
Ipartörvény	12
Vám- és kereskedelmi szövetség Austriával	15
Mezőgazdasági termelés	18
Erdészet és vadászat	28
Bánya-ipar :	
Köszén	29
Pir-Köszén	31
Szénvályog	32
Dárdany	32
Egyéb ásványok	32
Szabad-kutatás	33
Ipar :	
Czukoripar	33
Czukormű-gyártás és czukrázat	36
Pótkávé	36
Szeszipar	36
Liqueur, rosoglio és rum	38

	Lap.
Sörtermelés	38
Malátatermelés	39
Órlési ipar	40
Tésztaneműek	40
Kender-gereblyezés	40
Olajtermelés	40
Börgyártás	40
Porcellán- és terracotta-gyártás	40
Köedény-gyártás	41
Agyagpipa-gyártás	41
Közönséges fazekasáru	41
Téglagyártás	41
Üvegyártás	41
Timsó és vasgálicz	41
Szappanyos üzlet	41
Világító légszesz	41
Gyúfagyártás	41
Enyv	42
Keményítőgyártás	42
Csontliszt	42
Szíkviz	42
Hamuzsírfozás	42
Gépek és gépalkatrészek	42
Gazdasági gépek	42
Fejszék, kapák és ásók	42
Drótszögecs	42
Érczöntés	43
Tüzoltó eszközök	43
Takaréktűzhely-gyártás	43
Kocsigyártás	43
Papirgyártás	43
Darócposztó- és pakróczgyártás	43
Szőnyegek, nemez és azur	43
Flanell	43
Szűrposztó	43
Épület- és szerszámfa	43
Faszelvények és padlókokczkák	43
Eresztékes padozatok	43
Donga	43
Bútorok	44
Épület-, burkolat-, malom- és kőszőrükövek	44
Építészeti ipar	44
Nyomdászat	44

Iparügy :

Kisipar	45
Ipar-egyesületek	46

	Lap.
Iparos előlegezési egyletek	46
Fogyasztási egyletek	47
Iparos oktatás	47
Kereskedelem és forgalom :	
Gabonakereskedés	49
Lisztkereskedés	50
Hüvelyes vetemények	50
Bükköny és kendermag	51
Lóhermag	51
Borkereskedés	51
Czukorkereskedés	56
Sertvéskereskedés	57
A soproni piacznak összes marhakereskedése	58
Szarvasmarha	58
Nyers bőrök	58
Gubacs	58
Rongy és ágytollak	58
Szeszkereskedés	58
Kézműárak	59
Tüzifa	59
Metszett fa, deszkák, pallók és dongák	59
A vámhivatali forgalom	60
Közlekedési ügy :	
Vasutak	82
Közlekedési utak	82
Vizi utak	83
Hajózás	83
Hitelügy :	
Banküzletek	87
Takarékpénztárak	87
Takarék- és hitelegyletek	88
Az összes hitelintézetek kimutatása	89
Befejezés	116

100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

